

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

για το Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ

Πρώτη έκδοση, 1960. Οργανισμός Εκδόσεων Σχολικών Βιβλίων

Handwritten scribble in a circle, possibly containing the word "ΕΡΕΥΝΑ".

11

10

Handwritten scribble, possibly "7/3".

21

Handwritten scribble, possibly "7/3".

3/3

13

12

21

Αρ. Εισ. 17815

Καθ. Σπύρος Ι. Πακασκάρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

για την τετάρτη τάξη του δημοτικού σχολείου

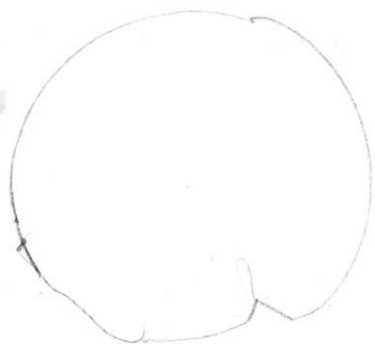
Σημ. Ανεκδοκίμο

Εν Αθηναισιν τῆ 22 Ἀπριλίου
1948

Πέτρος Ραβέγγας

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

F θινόκορο

Πρώτος κύκλος
Φθινόπωρο

1. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ

1. Ὁ Γιαννάκης ὁ Ρώτας ἦταν παιδί γεμάτο ὑγεία καὶ ζωή. Τὸ Σεπτέμβριο, πού θ' ἄνοιγαν τὰ σχολεῖα, θὰ πήγαινε στὴν τετάρτη τάξη.

Ὅλο τὸ καλοκαίρι τὸ πέρασε βοηθώντας τὸν πατέρα του στὸ περιβόλι ἢ παίζοντας μὲ τ' ἄλλα παιδιά. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τὰ λησμόνησε ὁ Γιαννάκης. Διάβασε τὴν Ὀδύσεια καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Ροβινσώνα.

Ὁ Γιαννάκης εἶχε ἓνα μεγαλύτερο ἀδερφό, πού μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸν τελευταῖο μας πόλεμο. Τὸν ἔλεγαν Κώστα. Αὐτὸς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸ Γιαννάκη νὰ τὸν πάρη μαζί του σὲ μιὰν ἐκδρομὴ, πρὶν τελειώσουν οἱ θερινὲς διακοπές.

Ὅλιγα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ χωριό τους ἀπλωνόταν ἡ θάλασσα μὲ τὰ γαλανὰ νερά της.

Ὁ Κώστας εἶχε μιὰ μικρὴ στρατιωτικὴ σκηνὴ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ εἶδη ἐκεῖνα, πού μεταχειρίζονται οἱ στρατιῶτες. Εἶχε μάθει ν' ἀγαπᾶ τὴ ζωὴ τοῦ ὑπαίθρου καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ στὸ μικρό του ἀδερφό μιὰν ἰδέα ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωή.

2. Ένα ώραϊο πρωί, την τελευταία εβδομάδα του Αύγουστου, ξεκίνησαν για τη θάλασσα.

Ο Κώστας είχε φορτωθῆ τις κουβέρτες, τὴ σκηνή, ἕνα τσεκουράκι κι ἕνα σακίδιο μὲ τροφίμα. Ὁ Γιαννάκης κρατοῦσε τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς καὶ σκεύη γιὰ τὸ μαγείρεμα. Λογάριαζαν νὰ νοικιάσουν μιὰ βάρκα ἀπὸ ἕναν ψαρά, πὺ εἶχε τὴν καλύβα του στὸ ἀκρογιάλι ἐκεῖνο.

Ὁ Κώστας, μαθημένος ἀπὸ τις μακρὶες πορεῖες πὺ εἶχε κάμει σὰ στρατιώτης, εἶχε συμβουλέψει τὸν ἀδερφό του νὰ μὴν πάρη μαζί του πράματα, πὺ δὲν ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

3. Ἀφοῦ περπάτησαν μιὰν ὥρα στὸν ἀνοιχτὸ τὸν κάμπο καὶ ἄλλη μιὰν ὥρα μέσα στὰ πεῦκα, ἀντίκρισαν τὴ θάλασσα, πὺ λαμποκοποῦσε κι ἔμοιαζε σὰν καθρέφτης.

Ὁ Κώστας διάλεξε τότε ἕνα μέρος κατάλληλο, γιὰ νὰ στήσουν τὴ σκηνή τους. Ἦταν μέρος ψηλὸ μὲ ἔδαφος πολὺ ξερὸ.

Ἀπὸ κεῖ φαινόταν κάτω ἢ παραλία, στρωμένη μὲ ψιλή, κατακάθαρη ἄμμο καὶ μὲ στρογγυλά, γυαλιστερά πετράδια.

Ὁ μπάτης, τὸ ἀεράκι πὺ φυσοῦσε ἀπὸ τὸ πέλαγος κι ἔφερε μαζί του τὴ μυρωδιά τῆς θάλασσας, τοὺς δρόσιζε τὸ πρόσωπο.

Παραπάνω, μέσα στὴν κοιλάδα, ἀνάβλυζε νερὸ καθαρὸ. Τὸ μικρὸ ρυάκι πὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ, ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα τὸν κατήφορο.

4. Ἡ κατασκήνωση ἦταν εὐκόλο πράμα.

Πρῶτα ἔστησαν τὴ σκηνή. Ἔπειτα, γιὰ νὰ ἔχουν στρώματα μαλακά, μάζεψαν ἀποκάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα ξερὰ πευκό-

φυλλα κι ἔστρωσαν ἐπάνω σ' αὐτὰ τὶς κουβέρτες τους.

Ἐκεῖ γύρω βοῆξαν καὶ ἄφθονα φρούγανα καὶ ξερὰ ξύλα· τὰ στοιβαῖξαν κοντὰ στὴ σκηνή τους καὶ τὰ εἶχαν ἔτοιμα γιὰ τὸ μαγεῖσμα.

Μὰ ὁ Γιαννάκης ἦταν ἀνυπόμονος νὰ μπῆ στὴ θάλασσα· ἤθελε καὶ νὰ δείξῃ στὸ μεγαλύτερό του ἀδερφό πόσο ὥραϊα ἤξερε νὰ κολυμπᾷ. Καὶ τὴν ἀνυπομονησία του τὴν καταλαβαίνει ὁ Κώστας καὶ χωρὶς ἀργοπορία κατεβαίνουν τώρα στὴν ἀμμονδιά.

5. Ἡ θάλασσα δὲν εἶχε κύματα καὶ ἦταν ἡσυχῆ.

Σὲ δυὸ λεπτὰ γδύθηκαν κι ἔπεσαν κι οἱ δυὸ στὸ νερό. Ἐκαναν βουτιές, κολυμποῦσαν, ἔριχνε ὁ ἕνας νερὸ στὸν ἄλλον ἔχει τόσα παιγνίδια ἢ θάλασσα!

Μετὰ ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ὁ Κώστας ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ βγοῦν. Ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ κολυμποῦσαν ἐκεῖνο τὸ χρόνο καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν περισσότερο στὸ νερό.

6. Ἀφοῦ στέγνωσαν στὸν ἥλιο, τὰ δυὸ ἀδέρφια ντύθηκαν κι ἔπειτα πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὴν καλύβα τοῦ ψαρά. Ἐκεῖ θὰ ἔβρισκαν τὴ βάρκα, ποὺ χρειάζονταν, γιὰ νὰ τραβήξουν κουπὶ καὶ νὰ ψαρέψουν στ' ἀνοιχτά. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶχαν πάρει μαζί τους ἀγκίστρια, πετονιὲς καὶ δολφώματα.

Ὁ καλὸς ψαράς τοὺς ἔδωσε τὴ βαρκούλα του κι ἔβαλε μέσα καὶ λίγα στρεῖδια γιὰ τὴν ὄρεξη.

Ὁ Κώστας παίρνοντας στὰ γερά του χέρια τὰ κουπιὰ τραβήξε στ' ἀνοιχτά. Κι ἀφοῦ προχώρησε κάποιο διάστημα ἄφησε τὰ κουπιὰ κι ἔριξε τὴν ἄγκυρα.

7. Τότε ὁ Γιαννάκης κάρφωσε στ' ἀγκίστρι του κάτι κόκ-

κινα σκουληκάκια για δόλωμα και με το καλάμι ξριξε την πετονιά του και περιμένε.

Δέν πέρασε πολλή ώρα κι ένιωσε το ψάρι να τσιμπᾶ κι ἀμέσως την πετονιά του να βαραίνει και να τραβᾶ.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Γιαννάκη ἄστραψε ἀπὸ χαρὰ. Κι εὐθὺς ἔβαλε στὴν ἐνέργεια ὄλη του τὴν τέχνη. Ὅταν τὸ ψάρι τραβοῦσε και δοκίμαζε νὰ φύγη, ἄφηνε τὴν πετονιά ἐλεύθερη, χαμηλώνοντας τὸ καλάμι· ὅταν πάλι τὸ ένιωθε νὰ κουράζεται και νὰ γυρνᾶ, τὴν τραβοῦσε.

Ἔτσι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ κουράση τὸ ψάρι και νὰ τὸ φέρη στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ἦταν μιὰ ὥραια μεγάλη τσιπούρα.

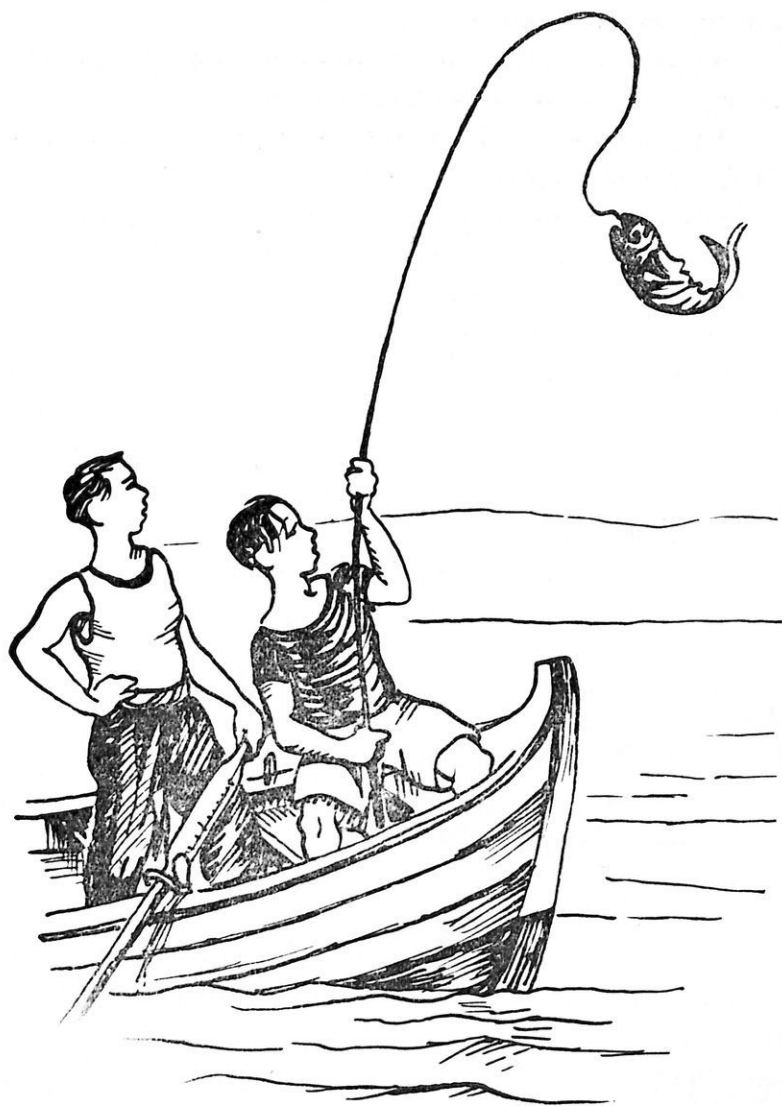
Πρόφτασε τότε ὁ Κώστας και τὴν ἄρπαξε μ' ἓνα γάντζο, γιατί εἶδε τὸ Γιαννάκη κουρασμένο και κατάλαβε, πὼς θὰ δυσκολευόταν νὰ τὴν ἀνασύρη ἀπὸ τὸ νερό. Σὲ λίγο τὸ ψάρι ξαγκιστρωμένο σπαρταροῦσε μέσα στὴ βάρκα.

Ἡ χαρὰ τοῦ Γιαννάκη δὲν περιγράφεται. Ψάρεψαν κάπου μιὰν ὥρα κι ἔπιασαν κι ἄλλα ψάρια, μὰ κανένα δὲν ἦταν τόσο μεγάλο, ὅσο ἐκείνο τὸ πρῶτο, πὸν ἔπιασε ὁ Γιαννάκης. ✓

8. Ἦταν πιά μεσημέρι, ὅταν ἔφτασαν με τὴ βάρκα στὴν κατασκήνωσή τους. Καιρὸς πιά νὰ σκεφτοῦν και για τὸ γεῦμα τους.

Ὁ Κώστας ἔδειξε στὸ μικρότερό του ἀδερφὸ πὼς καθαρίζεται τὸ ψάρι. Μ' ἓνα μυτερὸ μαχαίρι τοῦ ἄνοιξε τὴν κοιλιά και βρῆκε μέσα δυὸ μαρίδες, πὸν ἡ τσιπούρα τίς εἶχε καταπιεῖ ὀλόκληρες κι ἀμάσητες.

Κατόπι τοῦ ἔδειξε πὼς ἀνάβουν φωτιά στὴν ἐξοχή. Τοῦ ἐξήγησε ἀκόμη, ὅτι πρέπει νὰ προσέχουν πολὺ, μὴν πιάσουν

φωτιά τὰ δέντρα τοῦ δάσους. Μιά πυρκαϊὰ στὸ δάσος εἶναι τρομερὴ καταστροφή γιὰ ἓναν τόπο.

Σὰν ἔπεσε ἡ φλόγα κι ἔγινε καρβουνιά, ἔβαλαν πάνω στὴ σκάρα τὴ μεγάλη τσιπούρα.

Ὅσο νὰ ψηθῆ αὐτή, ὁ Κώστας ἐτοίμασε μιὰ ντοματοσαλάτα μὲ μερικὲς ἐλιές.

Ἐπειτα ἔβγαλαν μαχαίρια, πιρουνία καὶ πιάτα κι ἔστρωσαν νὰ φᾶνε ἐπάνω στὰ χόρτα.

Δὲν τοὺς ἔλειψε καὶ τὸ τυρὶ καὶ τ' αὐγά. Κι ἔφαγαν μὲ τόσην ὄρεξη κι οἱ δυὸ σὰν νὰ ἦταν νηστικοὶ ἀπὸ δυὸ μέρες!

Ὁ Γιαννάκης ἔλεγε, πὺς νοστιμώτερο ψάρι ἀπὸ αὐτὴ τὴν τσιπούρα δὲν ἔφαγε ποτέ. Τὸ ἴδιο σκεπτόταν καὶ γιὰ τὸ τυρὶ καὶ γιὰ τ' αὐγά καὶ γιὰ τὰ ὀπωρικά ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Ὅλα τοῦ φαίνονταν πολὺ πιὸ νόστιμα καὶ πιὸ γλυκὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔτρωγε κάθε μέρα στὸ σπίτι.

Καὶ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ὁ Γιαννάκης τὸ ἔβρισκε τόσο ἑλαφρὸ καὶ δροσερό, ὥστε δὲ χόρταινε νὰ πίνη.

9. Μετὰ τὸ γεῦμα τὰ δυὸ ἀδέρφια ἔπλυναν τὰ πιάτα καὶ τὰ πιρουνία, ποὺ μεταχειρίστηκαν καὶ τὰ ἔβαλαν πάλι στὴ θέση τους. Ἐπειτα ξαπλώθηκαν στὴ σκιά ἑνὸς δέντρου νὰ ξεκουραστοῦν.

Τὸ ἀπόγευμα πάλι βαρκαδά καὶ ψάρεμα. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Γιαννάκης ἔπιασε στὸ ἀγκίστρι του ἓνα χρυσοκόκκινο μπαρμποῦνι.

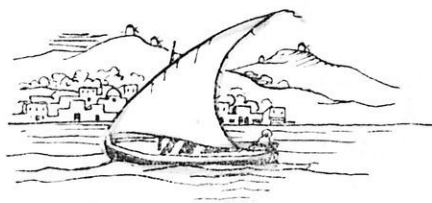
Τὸ βράδυ ἀναψαν πάλι φωτιά κι ἐτοίμασαν τὸ δεῖπνο τους. Σὰν ἔφαγαν, κάθισαν γύρω στὴ φωτιά κι ἄρχισαν νὰ μιλοῦν.

10. Ὁ Γιαννάκης ἦταν ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν πρώτη τους αὐτὴ κατασκήνωση. Δὲ θὰ μπορούσαν ἄραγε νὰ ζοῦν στὸ

ὑπαιθρο, κοντὰ στὴ θάλασσα, ὅλο τὸ χρόνο; Καὶ βέβαια θὰ μποροῦσαν, ἔλεγε ὁ Γιαννάκης, φτάνει νὰ τὸ θέλῃ ὁ Κώστας, ὁ καλὸς του ἀδερφός. Ὡ! πόσο περήφανος ἦταν γιὰ τὸν ἀδερφό του ὁ Γιαννάκης!

Ἔβαλε τὰ δυνατὰ του νὰ μὴν κοιμηθῆ κι ἄκουε τὸν ἀδερφό του, ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ψαράδων, ποὺ ρίχνουν τὴν τράτα καὶ πιάνουν πολλὰ καὶ μεγάλα ψάρια.

Ἀλλὰ τὰ μάτια τοῦ Γιαννάκη εἶχαν ἀρχίσει πιά νὰ βραίνουν. Χασμουριόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρῆ μέρος μαλακό, γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ τὸ κεφάλι του. Καὶ καλὰ καλὰ δὲν κατάλαβε πότε δυὸ χέρια δυνατὰ τὸν πῆραν ἐπάνω τους, τὸν τύλιξαν στὴν κουβέρτα του καὶ τὸν ἔβαλαν ἐπάνω στὰ μαλακὰ πενκόφυλλα νὰ κοιμηθῆ τὴν πρώτη του νύχτα στὴν κατασκήνωση. ✓

2. ΔΕ ΣΕ ΞΕΧΝΩ

Νησάκι μου ὄμορφο,
καμαρωμένο,
στά ξένα κι ἂν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τὴ νύχτα βρίζομαι
ξάφνου σιμά σου,
στὴν ἀμμουδιά σου
ποὺ ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,
κάθομαι χάμω,
πάνω στὸν ἄμμο
παιζογελῶ.

Νὰ κι οἱ βαρκοῦλες σου
γοργοκυλᾶνε,
θαρρεῖς, πετᾶνε
μὲς στὸ γιαλό.

Καλὴ βαρκούλα μου,
ἔλα στά ξένα,
ἄχ, πάρε καὶ μένα,
σὲ καρτερῶ.

Νησάκι μου ὄμορφο,
καμαρωμένο,
στά ξένα κι ἂν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Ν. Δαμιράλης

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιά τὰ ὀπωρικά. Ἐπὸ πολὺν καιρὸ τελείωσε κι ὁ τρύγος, καὶ τὰ νέα κρασιά βράζουν μὲς στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τ' ἀμπέλια οἱ συκιές ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους, σὰ μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ σχολεῖα ἀνοιξαν καὶ τὰ παιδιά μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόχια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερὰ κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγρούς κι ἀκολούθησε τὸ μικρὸ καλοκαιράκι. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τ' ἄνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἁϊδημητρίτη, ὅπως λέει ὁ λαός.

2. Μόλις χαράζει στὴν ἀνατολὴ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς κι ὁ παπα-Κωσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὥρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα πού ἡ Πούλια ἢ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοπούλες παίρνουν στοὺς ὤμους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακιά μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλές μαζί στοὺς ἐλαιῶνες.

Ἐκεῖ, στοὺς ἐλαιῶνες, συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἁϊδημητρίτη ὅλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγοῦδια καὶ χαρὲς, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια. Ἐκεῖ κι ὁ γερο-Δῆμος, ὁ πρωτονοικοκύρης

τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τ' ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς παραγιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει ὁ γερο-Δῆμος τὶς ἐλιές, πού ἔπесαν κατάγῃς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι μὲ τὸ καίκι τοῦ καπετὰν Νικόλα τοῦ Πανλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο-Δῆμου καὶ γελοῦν τὰ χεῖλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἀγκαθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα κι ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρα-Δῆμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ

τὴν ἐργατιά. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, πὺ ἀναψε πυροφάνι καὶ σὺναξε τὴ νύχτα ὁ γερο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιούς του. ✓

—“Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! Παρακινεῖ ὁ γερο-Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρή, πὺ ἀντηγεῖ σ’ ὄλο τὸ βουνὸ καὶ σ’ ὄλο τὸ βαθύρεμα. ✓

—“Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλᾶφι μας κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια! ✓

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἦταν θυγατέρες του, μαζεῦουν μιὰ μιὰ ἐλιά καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ’ αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειάζουν στὰ σακιά. Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιά στὰ ζῶα του κι οἱ παραγιοὶ του τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιοτριβιὸ του, πὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ’ ἓνα καλάθι μαζεύει τὶς ἐλιές πὺ σκόρπισαν μακριὰ τ’ ἀνεμοβρόγια.

—Νὰ κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ πὺ βρῖσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἐλιά.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους, ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, πὺ ὄλο καὶ ξαναλέει:

—Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε! Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

Καὶ ὄλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελᾷ καὶ χαίρεται μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὰ γέλια τῆς ἐργατιᾶς.

3. Ὄταν περάσῃ τὸ πρῶτο μάζεμα, ὅσπου νὰ ξαναφυσήξῃ ὁ βοριάς καὶ ρίξῃ τὸ δεύτερο χέρι, ἀρχίζουν τὰ ὄμορφα βράδια τῶν νυκτεριῶν στὸ ἐργατικὸ χωριό, πὺ κάθεται στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλώσα.

Σχίζες ἀπὸ δαδι ἀναμμένες στὴ φωτογωνιὰ φέγγουν μὲ

τις λαμπρές φλόγες. Κοντά καθισμένες οι νησιοτοπούλες άλλες πλέκουν, άλλες γνέθουν, άλλες κεντούν κι ή γριά στ' άπλωμένα πόδια της βάζει πάνω τὰ λανάρια της κι αρχίζει νὰ λαναρίζη τὰ μαλλιά. Αὐτὰ θὰ τὰ γνέση καὶ θὰ ὑφάνη τὰ χοντρό φασιδία τοῦ χειμώνα.

Στις μεγάλες ἀποθήκες τοῦ γερο-Δήμου ξεκοκκίζουν σὲ ἀρκετὰ νυχτέρια τὸ ἀραποσίτι, πὸν σύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του. Βιάζεται νὰ ἐτοιμάση τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, πὸν ἔχει στοῦ Ἁγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴ μένουν ἀργοὶ τὴν ὥρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Κι ἡ κυρα-Δήμαινα ἐτοιμάζει νὰ δώση σὲ ὄλους τὸ γλυκο της λετιμέξι, πὸν ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν τους στηρίζουν μιὰ χοντρή σιδερένια λεπίδα. Καὶ πέφτουν οἱ σπόροι τοῦ ἀραποσιποῦ κατακίτρινοι, σὰν κόκκοι κερχίμπαριου μ' ἓνα λευκὸ ματάκι

Αὐτὴ ἡ μονότονη ἐργασία ἔξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσάνυχτα, ὥσπου νὰ λαλήση ὁ πρῶτος πετεινός· καμὶὰ φορὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, γιατί οἱ ἱστορίες καὶ τὰ παραμῦθια τοῦ γερο-Δήμου δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα.

4. Στὸ μεταξὺ πάλι φύσηξε ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς ἐλιές. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες βγαίνουν νὰ συνάξουν τὸ δεύτερο χέρι.

Τὸ βράδυ ἓνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ ἐλαιῶνα. Εἶναι τοῦ γερο-Δήμου, πὸν κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰ μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φουσομανοῦν, κοντοστεζονται. Καὶ ἤχοῦν τὰ κουνδούνια καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, πὸν βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τίς ἐλιές, μὴν μπῆ ὁ Σποριάς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια.

4. Η ΕΛΙΑ

Εἶμαι τοῦ ἡλίου θυγατέρα,
 ἢ πιὸ ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
 χρόνια ἢ ἀγάπη τοῦ πατέρα
 σ' αὐτὸ τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ.
 Ὅσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
 αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Ὅπου κι ἂν λάχω κατοικία,
 δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
 ὡς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
 δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
 Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
 κι εἶμαι γεμάτη προκοπή.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Φρίκη, ἔρημιά, νερό, σκοτάδι
 τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
 Ἐμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στὸ Νῶε ἢ περιστερά.
 Ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
 Εἶμαι ἢ ἐλιά ἢ τιμημένη!

Ἐδῶ στὸν ἥσκιο μου ἀποκάτου
 ἦρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του
 λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῆ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,

ἔχει στή ρίζα μου χυθῆ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη!

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
ἐγὼ στήν ἄγρια τῆ νυχτιά.
Τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω,
οὐ μ' εὐλογεῖς φτωχολογιά.
Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
θα φέγγω μπρὸς στήν Παναγιά.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.

Κ. Παλαμᾶς

5. ΤΙ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΜΙΑ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ

1. «Γεννήθηκα από ένα βελανίδι, πού ο άνεμος τὸ ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ μεγάλη βελανιδιά καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ στὸ δάσος. ✓

» Χωρὶς καιμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανέναν νὰ φροντίζει γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγὰ. Κι ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐπάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινε κι ἐγὼ μεγάλη βελανιδιά. ✓

2. » Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται ἐπάνω στὸν κορμὸ μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. Ἐνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχη μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

» Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

» Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα πού εἶναι ἐδῶ. Ὁ κορμὸς μου στὰ μικρὰ μου χρόνια ἦταν λεπτὸς καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸ ὁμως ἔγινε χοντρὸς καὶ δυνατός. Κι ἡ φλούδα μου, ὅταν ἦμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πῆρε χροῶμα μαυρειδερό, ἔγινε σκληρὴ καὶ γέμισε σκισμάδες.

3. » Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέριζες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

» Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. Ὁ κορμὸς τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. » Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα

στην ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸ ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμὸ μου, μπορεῖ νὰ ἰδῆ ὡς ἐπάνω στὴν κορυφή μου.

» Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογιῆς λογιῆς ἀνοιξιάτικα φυτὰ κι ἀγριολούλουδα. Ὁ ἥλιος περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου καὶ φτάνει ὡς τὸ γῶμα καὶ τοὺς δίνει ζωή.

» Ὁ ἥλιος! Ἄχ! πῶς τὸν ἀγαπῶ! Δὲν ξέρω, ἂν εἶναι ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾷ τὸ φῶς καὶ τὴ ζεστασιά σὰν κι ἐμένα.

» Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἀνοιξὴ τὰ πριονωτὰ φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὄχι χωριστὰ τὸ καθένα, ἀλλὰ φοῦντες φοῦντες κι ἔχουν ἓνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυροῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. » Ὁ καρπὸς μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφή γιὰ τοὺς χοίρους. Βελανίδια ἔδινε κι ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεᾶ κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ ἱστορία.

» Μὰ καὶ τὰ φλούδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου κι ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέφες ἀργάζουν τὰ δέρματα.

» Λησιμόνησα νὰ σᾶς πῶ, πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάποια μικρὰ ζώφια. Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἓνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζώφια φυλᾶνε τ' αὐγά τους.

» Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικὸ· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνη· κι οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βᾶφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματα τους.

6. »Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά σὰ νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερῆ καὶ τόσο σκληρή, πὺν δὲν μπορεῖ εὐκόλα νὰ τῆ χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, πὺν εἶναι ὀλόγουρα στὴν καρδιά καὶ γειτονεύει μὲ τῆ φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακὸ. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἄπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, πὺν ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ὡς τ' ἀκροκλάδια.

» Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατὰ κι ἂν φυσᾷ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιάς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

» Ὅταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, πὺν νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, πὺν νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ εὔρουν καρδιά βελανιδιάς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. »Μὲ τὸ ἄλλο μου ξύλο, τὸ κιτρινωπὸ, κάνουν ἔπιπλα, πὺν εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο ὅπως τὸ λένε οἱ νοικοκυρές.

» Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τῆ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τῆ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὐγά τους· σὲ λίγο, τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τῆ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. »Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἢ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ οὐρά.

»Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικά καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ τὸν κορμὸ μου: τὰκ τὰκ τὰκ. Ἄπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κορὸς εἶναι ξερός, πὼς τὸ ξύλο εἶναι γερό. «Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πηγαίνει παρὰ πέρα.

»Ξαναρχίζει τὸ τὰκ τὰκ: κι ὅταν ἀκούσῃ τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζει, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράματα, «ἐδῶ εἴμαστε» λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τὴ φωλιὰ καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

»Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικάριά του καὶ τὴ δύναμή του, θυμόταν ἔμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, ποὺ εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα».

6. Ο ΚΙΣΣΟΣ

Τριγύρω στη βελανιδιά
 κισσὸς τυλίγει τὰ κλαδιά
 κι ἀδιάκοπα γυροῦει
 μὲ λόγια καὶ μὲ γαλιφιῆς
 ἴσα μ' ἀπάνω στις ψηλές
 κορφές κι αὐτὸς ν' ἀνέβη.

Μὰ ἡ ψηλὴ βελανιδιά
 μὲ τὴν περήφανη καρδιά
 τὰ τέτοια δὲν τὰ χάβει·
 τοῦ λέει: «εἶν' ἡ φλούδα μου χοντροῦ
 καὶ κολακεῖες δὲν μπορεῖ
 νὰ καταλάβῃ».

Καὶ πάει ψηλὰ ἡ βελανιδιά
 κι ἰσκιώνει ὅλη τὴν πλαγιὰ
 καὶ στὰ κλωνάρια τῆς φωλιά
 χτίζουν ἀμέτρητα πουλιά.

Μὰ στὴ λιγόμυαλη φτελιά
 ἡ κολακεία πῶς περνᾷ!
 Πῶς εἶναι ξιπασμένη!
 Καὶ ὁ κισσὸς πάει ψηλά,
 μὰ εἶναι τὰ φύλλα τῆς χλομὰ
 κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ πεθαίνει.

Μ. Δ. Στασινόπουλος

7. ΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

1. — Ποιοί συνεδριάζουν ἐδῶ μέσα ; ρώτησε ὁ διευθυντῆς τὸν ἐπιστάτη τοῦ σχολείου.

— Εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς τετάρτης τάξης. Ζήτησαν τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν κύριο Καλόκαρδο.

√ Ἀλήθεια, ἦταν πιά καιρός. Ἡ τάξη αὐτὴ στενοχωροῦσε μὲ τὶς ἀταξίες της πολὺ τὸν κύριο Καλόκαρδο, τὸ δάσκαλό της. Τὰ περισσότερα παιδιὰ ἐκεῖ μέσα ἦταν ἀκατάστατα. Ἔσκιζαν χαρτιὰ καὶ τὰ πετοῦσαν στὸ πάτωμα, μελάνωναν τὰ θρανία καὶ τοὺς τοίχους! Ποτέ τους δὲν ἄνοιγαν τὰ παράθυρα στὸ διάλειμμα κι ἄφηναν τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά τους, ὅπου φτάση. Μιὰ ἀκαταστασία ποὺ δὲ λέγεται!

√ Ἀλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ τους καθαριότητα τὴν ἀμελοῦσαν τὰ παιδιὰ αὐτά. Νύχια ἄκοπα, αὐτιά ἀκάθαρτα, μαλλιά ἀχτένιστα...Ν

Καὶ νὰ πῆγαιναν τουλάχιστο καλὰ στὰ μαθήματα! Οὔτε κι αὐτό! Κάθε μέρα ὅλο καὶ παρατηρήσεις εἶχαμε.

Μιὰ μέρα μάλιστα, ποὺ μπῆκε ὁ δάσκαλος στὴν τάξη, εἶδε στὸν τοῖχο μιὰ μεγάλη μελανιά, σὰν ἐκείνες ποὺ γίνονται, ἅμα σπάση ἐπάνω στὸν τοῖχο μελανοδοχεῖο.

Ὁ δάσκαλός τους δὲ μίλησε, μὰ στὸ πρόσωπό του φάνηκε ζωγραφισμένη ὅλη του ἡ λύπη.

Ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ τὰ πιὸ φιλότιμα παιδιὰ ἔνωσαν μεγάλη ντροπὴ καὶ παρακίνησαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμαθητές τους ν' ἀλλάξουν πιά δρόμο. Καὶ τώρα εἶναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ποὺ καθισμένοι ἤσυχα στὰ θρανία συζητοῦν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.

2. Τὴ συζήτηση τὴ διευθύνει ἓνας ἀπὸ τοὺς συμμαθητές

τους, ο καλύτερος στην τάξη. Σε μιάν ώρα μέσα έχουν τελιώσει κιόλα.

Η τάξη τους είχε τριανταδυό παιδιά. Τά χωρισαν σε

τέσσερεις ομάδες κι έδωσαν στην καθεμιά δικό της αριθμό. Ή κάθε ομάδα διάλεξε τόν αρχηγό της.

Οι πιό πολλοί άπ' όσους ήταν σε κάθε ομάδα, ήταν φίλοι μεταξύ τους και κάθονταν στην ίδια γειτονιά.

Ἔτσι ἡ πρώτη ομάδα διάλεξε ἀρχηγό της τὸν Τατάκη, ἡ δεύτερη τὸν Παναγιώτου, ἡ τρίτη τὸν Ἀπέργη κι ἡ τέταρτη τὸν Ἀντωνόπουλο.

Αὐτοὶ ἦταν τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ ἱκανὰ παιδιὰ τῆς τάξης. Ὅλοι τ' ἀγαποῦσαν καὶ τὰ σέβονταν στὴν τάξη μέσα. Ἄλλὰ κι ἔξω, ὅταν ἔπαιζαν στὰ διαλείμματα, τὸ περισσότερο αὐτοὺς εἶχαν γι' ἀρχηγούς. Ἔτσι καὶ τώρα πὺ ἤθελαν νὰ βάλουν ὀμαδάρχες, δὲ δυσκολεύτηκαν διόλου.

3. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ὅταν μπῆκε ὁ κύριος Καλόκαρδος στὴν τάξη, στὰ χεῖλη ὄλων τῶν παιδιῶν ἀνέβαινε μιὰ λέξη:

— Ὅμαδες!

Ὑστερα πλησίασαν τὸ δάσκαλο οἱ τέσσερις ὀμαδάρχες, τοῦ εἶπαν τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ ἔδωσαν ἓνα χαρτί διπλωμένο μέσα σ' ἓνα φάκελο.

Στὸ χαρτί αὐτὸ ἦταν καθαρογραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν, χωρισμένα σὲ ὀμαδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους καὶ πιὸ κάτω τὰ χρέη, πὺ εἶχαν οἱ ὀμαδες κι οἱ ἀρχηγοί.

Κι ὁ δάσκαλος διάβασε:

«Ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἔξῃς οἱ ὀμαδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους, ἡ καθεμιὰ χωριστὰ κι ὅλες μαζί, θὰ φροντίζουν γιὰ ὅλα μέσα στὴν τάξη.

Τὰ χρέη τῶν ὀμαδων εἶναι:

1) Νὰ εἶναι ἡ τάξη καθαρὴ κι ἀερισμένη.
2) Τὰ θρανία κι οἱ τοῖχοι νὰ μὴν ἔχουν μελανιὲς καὶ ξυσιματα.

3) Ἡ ἔδρα τοῦ δασκάλου νὰ εἶναι πάντα καθαρὴ καὶ τὰ θρανία ξεσκονισμένα.

Τὰ χρέη τῶν ἀρχηγῶν:

1) Νὰ ἐπιβλέπουν τὴν καθαριότητα τῶν παιδιῶν ποὺ εἶναι στὴν ὁμάδα τους.

2) Νὰ τὰ βοηθοῦν καὶ νὰ τὰ βάζουν νὰ βοηθοῦνται μεταξὺ τους στὰ μαθήματα, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔρχεται κανεὶς τους ἀμελέτητος στὴν τάξη. Τὸ ἴδιο θὰ ἐπιβλέπουν καὶ τὰ γραπτά τους νὰ εἶναι καλογραμμένα καὶ χωρὶς μελανιές.

3) Νὰ φροντίζουν γιὰ τὸ στόλιμα τῆς τάξης τους.

4) Νὰ προτείνουν στὸ δάσκαλο τὶς ἐκδρομὲς τῆς τάξης καὶ νὰ τὶς ὀργανώνουν.

5) Νὰ σχηματίσουν κι οἱ τέσσερις μαζί μιὰν ἐπιτροπή, ποὺ θὰ δίνει λόγο στὸ δάσκαλο γιὰ ὅλη τὴν τάξη.

4. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ καλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἔφεραν οἱ ὁμάδες, ἦταν ὀλοφάνερα : Τάξη, καθαριότητα, ὁμορφιὰ καὶ ἀγάπη στὴν ἐργασία.

Χαριὰ πὰ δὲ βλέπατε πούθενὰ στὸ πάτωμα, οὔτε μελανιές στὰ θρανία καὶ στοὺς τοίχους. Ὁ ἓνας βοηθοῦσε τὸν ἄλλο σὰν καλὰ ἀδέρφια. Ἡ τάξη μοσχομύριζε κι οἱ τοῖχοι τῆς ἦταν στολισμένοι μὲ ὁμορφες χρωματιστὲς εἰκόνες, ποὺ ἀγόρασαν τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῆς τάξης.

Ἐπάνω στὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου ἦταν ἓνα ἀνθογυάλι, ποὺ ποτὲ δὲν τοῦ ἔλειπαν τὰ λουλούδια.

Τὰ δυὸ παράθυρα τῆς τάξης γέμισαν ἀπὸ γλάστρες μὲ ἄνθη τῆς ἐποχῆς.

Ἡ τάξη ὀλόκληρη εἶχε καταστήσει ἀληθινὰ μιὰ καθαροῦτσικη κυψέλη μὲ καλοὺς καὶ προκομμένους ἐργάτες.

Νὰ τί μποροῦν νὰ κάμουν μόνα τους τὰ παιδιά! Φτάνει νὰ τὸ νιώσουν καὶ νὰ τὸ θελήσουν.

8. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

1. Ἄκουσε, Γιαννάκη, ἄρχισε νὰ μοῦ λήη μιὰ μέρα ὁ πατέρας μου : Στὴν ἡλικία σου ἤμουν κι ἐγὼ παιδί ἔξυπνο καὶ προκομμένο. Ὁ πατέρας μου ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος μ' ἐμένα κι ὅλος ὁ κόσμος μὲ εἶχε γιὰ καλὸ παιδί. Ἄκουσα τόσους ἐπαίνους, πὺν στὰ τελευταῖα τὸ πῆρα κι ἐγὼ ἐπάνω μου καὶ κατήντησα ἕνας ἐγωιστής. Κανένα ἀπὸ τοὺς συμμαθητές μου δὲ λογάριζα, ὅλους τοὺς περιφρονοῦσα. Γι' αὐτὸ μοῦ ἄξιζε νὰ πάρω ἕνα καλὸ μάθημα καὶ τὸ πῆρα, ἀπὸ ποιόν, νομίζεις ; Ἀπὸ τὸν τελευταῖο τῆς τάξης !

2. Ὁ μαθητὴς αὐτὸς ἦταν ἕνας τόσος δὰ ἀνθρωπάκος, ἀδύνατος, μὲ πρόσωπο γλομὸ καὶ μαραμένο. Ἡ ματιὰ του ἦταν πάντα φοβισμένη καὶ γεμάτη θλίψη. Τὸν ἔλεγαν Μιγάλη Λεμονά. Ἀπὸ τὰ φορέματά του φαινόταν πὺς ἦταν φτωχός.)

Ἦταν ὁ τελευταῖος στὴν τάξη. Ποτέ του δὲν εἶπε μάθημα κι οὔτε παρουσίαζε γραπτά. Ὅταν ὁ δάσκαλος τοῦ ἔλεγε μὲ τὴ βαριά φωνή του : «Λεμονά, τὸ τετράδιό σου», ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε σιγανὰ καὶ ντροπιασμένα : «Δὲ βρῆκα

καιρό, κύριε». Κι ὁ δάσκαλος τὸν μάλωνε συχνά.

Κάποτε ἡ τύχη τὸν ἔφερε γείτονά μου.

Ἐκεῖνο πού μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση, ἦταν πὼς ὁ Λεμονάς ἐρχόταν στὴν τάξη πάντα νυσταγμένος. Πολλὲς φορὲς μάλιστα κοιμόταν ἐπάνω στὸ θρανίο. Κι ὅταν τὸν φώναζε ὁ δάσκαλος, ἐγὼ τὸν σκουντοῦσα μὲ τὸν ἄγκωνά μου νὰ ξυπνήση.

Ὁ Λεμονάς ξυπνοῦσε τότε τρομαγμένος.

3. Μιὰ μέρα ὁ δάσκαλος φώναξε πάλι τ' ὄνομά του.

Τὸν σκούντησα, τὸν ξανασκούντησα, μὰ ποῦ νὰ ξυπνήση! Μὲ τὰ πολλὰ ὁ Λεμονάς ξύπνησε. Σὰν ἄνοιξε ὁμως τὰ μάτια του κι ἀντίκρισε τὸ δάσκαλο, ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μέσα στὶς φοῦχτες του.

— Λεμονά, πές μας τὸ μάθημά σου! Εἶπε μὲ βαριὰ φωνὴ ὁ δάσκαλος κάνοντας πὼς δὲν κατάλαβε τίποτε.

Ὁ Λεμονάς σηκώθηκε κατακόκκινος, ἔσκυψε γιὰ μιὰ στιγμή ἐπάνω μου καὶ μοῦ εἶπε στ' αὐτὴ παρακαλετικά.

— Ἄχ! πές μου το, σὲ παρακαλῶ, Ἄντρεά!

Ποτέ του δὲ μοῦ εἶχε ζητήσει τέτοιο πράμα! Ἦταν κατατρομαγμένος. Ἐμοιαζε σὰν τὸ ἐλάφι, πού τὸ ἀπόκλεισε ὁ κυνηγὸς καὶ ζητοῦσε χάρη. Κρεμόταν ἀπὸ ἐμένα.

4. Ἄχ, Γιαννάκη μου, παιδί μου, νάξερές τί ντροπὴ αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴν ὥρα, πού σοῦ τὸ λέω. Καὶ νάξερές τί δάκρυα ἔχυσα γιὰ τὴν κακία μου αὐτή! Δὲν τὸν λυπήθηκα λοιπὸν καθόλου! Δὲν σκέφτηκα ἄλλο, παρὰ πῶς θὰ τὸν κάμω νὰ τὰ χάση, γιὰ νὰ γελάση ἢ τάξη μαζί του.

Ἐκεῖνη τὴ μέρα εἶχαμε ἱστορία γιὰ τὸν Περικλῆ. Τοῦ Λεμονᾶ τὰ σαγόνια ἔτρεμαν ἀπὸ τὴ σαστισμάρα του. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ λέη : γ

— Ὁ Περικλῆς ἦταν... ἦταν γιὸς τοῦ Ξανθίππου καί... καί...

Ὑστερα σταμάτησε καὶ γυρνώντας παρακαλετικὰ σ' ἐμένα μου ἔριξε μιὰ ματιά, γεμάτη ἀγωνία. Τότε μου πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ μιὰ διαβολικὴ ιδέα καὶ βάζοντας τὸ χέρι μου στὸ στόμα, τοῦ φώναξα :

— Καὶ τῆς Μαργαρίτας!

Ὁ Λεμονὰς τὸ ξαναεἶπε φωναχτὰ κι ἡ τάξη ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια.

— Κάθισε κάτω, Λεμονά! Τοῦ εἶπε ὁ δάσκαλος θυμωμένος. Τίποτε δὲν ἔκαμες ὡς τώρα! Καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ δίνεις τὸ κακὸ παράδειγμα καὶ στοὺς ἄλλους.

Κι ὁ Λεμονὰς ἀπὸ τὴ ντροπὴ του δὲν ξαναπάτησε πιά στὸ σχολεῖο. √

5. Οἱ διακοπὲς πλησίαζαν νὰ τελειώσουν. Μιὰ μέρα μου λέει ὁ πατέρας μου :

— Ἐχεις ὄρεξη γιὰ κυνήγι, Ἀντρέα; Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ σηκωθοῦμε στὶς τέσσερες καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ χαράματα θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὶς πέριδες. Ἐσὺ θὰ σηκώνῃς τὸ σακίδιο. Ἔτσι θὰ συνηθίσῃς νὰ κουβαλᾷς καὶ τὸ δικό σου μεθαὔριο, προσέθεσε χαμογελώντας. √

Ἀκοῦς ἐκεῖ! Ὅλη τὴ μέρα μὲ τὸν πατέρα καὶ μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Σγουρή! Εἶχα μιὰ χαρὰ ποὺ δὲ λέγεται. Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ ἤμουν κιόλα στὸ πόδι.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν πόλη καὶ προχωρούσαμε μὲ βῆμα γοργό, ὅταν ἔξαφνα εἶδα νὰ ἔρχεται ἀπ' ἀντίκρου ἓνα καρτσάκι.

Τὸ ἔσερνε ἓνας μικρός, στὴν ἡλικία μου.

Τὸ καρτσάκι ἦταν φορτωμένο λαχανικά. Ὅσο γιὰ τὸ

μικρό, ποιὸς νομίζεις πὸς ἦταν, Γιαννάκη; Ὁ Λεμονάς! Ναι, ὁ Μιχάλης.

Ἄπο τότε πὸν ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ποτέ μου δὲν τὸν εἶχα συλλογιστῆ τὸ μικρὸ Λεμονά. Οὔτε καὶ ἀνησύχησα ποτέ γιὰ τὴ σκληρὴ καὶ πρόστυχη πράξη μου!

Καὶ ὁμως ἔτσι πὸν εἶδα, καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη μάλιστα, αἰσθάνθηκα τὸν ἑαυτό μου κάπως στενοχωρημένο. Δὲ θέλησα νὰ προσπεράσω, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ δυὸ λόγια.

6. — Καλημέρα! Τοῦ φώναξα. Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καρότσι τέτοια ὥρα, Λεμονά;

— Ἄσε με ἤσυχο, μουρμούρισε ὁ Λεμονάς, πὸν μὲ εἶχε γνωρίσει κι ἐκεῖνος.

Πειράχτηκα καὶ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ τὸν πειράξω. Καὶ μένοντας λιγάκι πίσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου, τοῦ εἶπα:

— Δὲ μοῦ λές, Λεμονά, κοιμᾶσαι ἀκόμα, ὅπως τότε στὸ σχολεῖο;

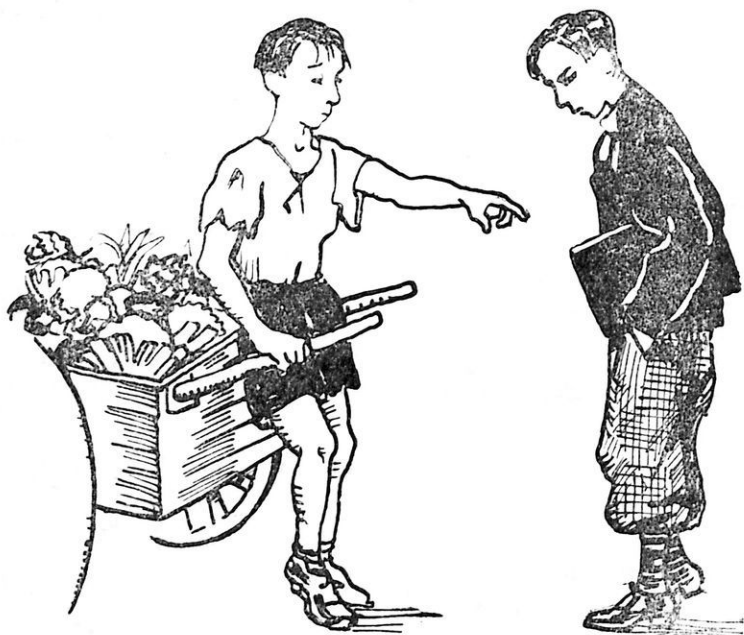
— Φτάνει πιά! Μοῦ ἀπάντησε ἔξω φρενῶν. Δὲ σοῦ φτάνει τὸ κακὸ πὸν μούκαμες! Ἐσύ ὄσον ἡ αἰτία πὸν ἔφυγα ἀπὸ τὸ σχολεῖο κι ἐννοεῖς ἀκόμα νὰ μὲ πειράζης;

Γιὰ μιὰ στιγμή σώπασε. Ἐγὼ αἰσθάνθηκα τὸ πρόσωπό μου ν' ἀνάβη. Γιὰ πρώτη φορὰ κατάλαβα πόσο σκληρὸς στάθηκα τότε.

— Ἄκουσε λοιπόν, ξαναεἶπε μὲ μιὰ φωνὴ βραχνὴ ὁ Λεμονάς, καὶ θὰ τὰ μάθης ὅλα: γιὰτὶ κοιμόμουν μέσα στὴν τάξη, γιὰτὶ ἤμουν ὁ τελευταῖος καὶ γιὰτὶ μὲ βρίσκεις τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ σπρώχνω τὸ καροτσάκι. Πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ, γιὰ νὰ καταλάβης τὸ κακὸ πὸν μούκαμες.

7. Ὁ πατέρας μου ἦταν ἄρρωστος ἀπὸ καιρό. Ὁ γιατρός μᾶς εἶπε νὰ τὸν στείλωμε μακριὰ σ' ἓνα βουνὸ καὶ

πως ἔπρεπε νὰ μείνη ἐκεῖ ἀρκετοὺς μῆνες. Τὸν στείλαμε. Ἄπο τότε ὅμως ἄρχισε στὸ σπίτι μας ἡ φτώχεια κι ἡ στενοχωριά. Τὰ λίγα χρήματα ποὺ εἶχαμε, τὰ ξοδέψαμε γιὰ τὸ ταξίδι του καὶ γιὰ τὸν πρῶτο μῆνα. Ἔτσι κι ἡ μάνα μου ἀναγ-

κάστηκε ν ἀνοίξη ἓνα λαχανοπωλεῖο στὴ γειτονιά. Νὰ περνοῦμε ἐμεῖς, νὰ στέλνωμε καὶ τοῦ πατέρα μου.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μονάχη τῆς ἡ μάνα μου; Ἔπρεπε νὰ τὴ βοηθήσω κι ἐγώ. Ἔτσι τὰ βράδια, σὰ γυρνοῦσα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τακτοποιοῦσα τὸ μαγαζί, ἔβλεπα τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ μεσάνυχτα πάλι ξεκινοῦσα μὲ τὸ καροτσάκι ν' ἀγοράσω λαχανικὰ ἀπὸ τὰ περιβόλια, ὅπως τώρα ποὺ με βλέπεις.

— Μὰ καὶ τὸ χειμῶνα τὸ ἴδιο ; ρώτησα.

— Βέβαια καὶ τὸ χειμῶνα. Τί πάει νὰ πῆ κρύο, ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ πατέρα ;

— Τώρα τὰ κατάλαβα, Μιχάλη, ὅλα (δὲν ξέρω γιατί μοῦ ἤρθε ἐκείνη τῆ στιγμή στὸ στόμα τὸ μικρὸ του ὄνομα). Συχώρα με, σὲ παρακαλῶ, ἐσὺ εἶσαι καλός, ἐνῶ ἐγὼ τότε ἤμουν περήφανος καὶ κακός!... Καὶ τώρα πρέπει νὰ διορθώσω τὸ κακὸ ποῦ σοῦ ἔκαμα.

— Ἄχ, εἶναι πολὺ ἀργά, φίλε μου! Ἀπάντησε ὁ Μιχάλης, κουνώντας θλιβερὰ τὸ κεφάλι.

8. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ πατέρας μου εἶχε σταματήσει σ' ἓνα μαγαζάκι, ποῦ ἦταν ἐκεῖ κοντά, νὰ πιῆ ἓναν καφέ. Ἔτρεξα καὶ τοῦ τὰ εἶπα ὅλα.

Τ' ἄκουε σκυφτός καὶ τὸ πρόσωπό του ἦταν γεμάτο στενοχώρια. Σὰν τελείωσα, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μοῦ λέει μὲ φωνὴ ἀυστηρή :

— Αὐτὸ λοιπὸν ἄς σοῦ γίνεи μάθημα. Ὁ Μιχάλης ὁ Λεμονάς εἶναι παιδί μὲ ἀξία! Ὅσο γιὰ σένα, ἄς μὴν πῶ τίποτε. Μὲ καταλαβαίνεις!

Ἐμένα μὲ πῆραν τὰ δάκρυα.

— Ἔλα, παρηγορήσου κι ὅλα θὰ διορθωθοῦν, ξαναεἶπε ὁ πατέρας μου. Τώρα, ἄς γυρίσωμε σπίτι. Τὸ σημερινὸ μας κυνήγι πρέπει νὰ σοῦ γίνῃ τὸ καλύτερο μάθημα τῆς ζωῆς σου. Ἐλπίζω νὰ μὴν ξεχάσης ποτέ σου τὴ συνάντησι αὐτή.

9. Στὸ δρόμο βρήκαμε τὸ δάσκαλό μας. Σὰν ἔμαθε τὸ περιστατικὸ ἀπὸ τὸν πατέρα μου, εἶπε καταλυπημένος :

— Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί, πόσο τὸ ἀδικήσαμε!

Ὁ πατέρας μου ἔμεινε πολλὴν ὥρα μὲ τὸ δάσκαλο. Σκέπτονταν κι οἱ δυὸ τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ γιὰ τὸ ἀδικη-

μένο παιδί, τὸ Μιχάλη τὸ Λεμονά. Ἀργότερα τὸ διηγήθη-
καν στοὺς γνωστούς κι ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἔμαθε ὅλος ὁ κόσμος.

Ἀπὸ τότε ὅλες οἱ μητέρες τῶν παιδιῶν ψώνιζαν τὰ λα-
χανικά τους ἀπὸ τὸ λαχανοπωλεῖο τοῦ Μιχάλη.

Σύντομα ἔκαμαν στὴ γειτονιά κι ἓναν ἔρανο. Μὲ τὰ
λεπτά πού μαζεύτηκαν, πληρώθηκαν τὰ ἔξοδα τοῦ ἀρρώστου
κι ἔτσι ὁ Μιχάλης δὲν ἦταν πιὰ ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται
τὴ νύχτα καὶ νὰ πηγαίνει στὰ περιβόλια. Ξαναγύρισε στὸ
σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος τοῦ ἔδειξε μεγάλη συμπάθεια κι ἀγάπη.

10. Ὁ Μιχάλης ὁ Λεμονάς σιγὰ σιγὰ ἄλλαξε. Ἔγινε
ἄλλος ἄνθρωπος. Ἦταν χαρούμενος, ἔπαιζε μαζί μας, ἀλλὰ
κι ἐμεῖς τοῦ φερνόμαστε σὰν καλοὶ φίλοι. Δὲν ἦταν πιὰ
ὁ τελευταῖος μέσα στὴν τάξη. Κάθε ἄλλο. Κι ὁ δάσκαλός
μας τὸ ὁμολόγησε στὸ τέλος, πὼς ἔγινε ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτε-
ρα παιδιά τοῦ σχολείου.

Μιὰ μέρα ὁ Λεμονὰς ἦρθε σπίτι μας βιαστικὸς καὶ γε-
μάτος χαρά.

— Ὁ πατέρας μου γύρισε ἀπὸ τὸ βουνό! Γιατρεύτηκε
δλότελα!

Ἔστερα γυρνώντας σὲ μένα μοῦ εἶπε:

— Σ' εὐχαριστῶ, Ἀντρέα μου, μᾶς παραστάθηκες σὰν
καλὸς φίλος.

— Ἐγὼ πρέπει νὰ σ' εὐχαριστήσω, Μιχάλη, τοῦ εἶπα
μὲ φωνὴ χαμηλὴ. Μοῦ γιάτρεψες τὴν περηφάνια καὶ μ' ἔμα-
θες νὰ εἶμαι καλός.

9. Η ΜΑΡΟΥΛΙΩ

1. Δὲν πιστεύω νὰ ξεχάσαμε τίποτε, ἔ Μαρουλιώ; Ἄνέβα, κόρη μου! Ὁ Ψαρῆς ἄρχισε κιόλα ν' ἀνησυχῆ. γ

— Ναί, μάνα μου, εἶπε ἡ Μαρουλιώ, ἕνα γερὸ κορίτσι μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ δυνατὰ μπράτσα κι ἀνέβηκε στὴ σούστα, ὅπου τὴν περιμένε ὁ πατέρας της.

— Ἔχε γειὰ μάνα, καὶ καλὴν ἀντάμωση! γ

— Στὸ καλὸ, κόρη μου, καὶ νάχης τὴν εὐχή μου. Μὰ ἔπρεπε κάτι νὰ φᾶς, παιδί μου. Δὲν ἔφαγες τίποτε ἀπὸ τὸ πρῶν καὶ θὰ πεινάσης στὸ δρόμο.

— Ντέεε! ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα.

Ὁ Ψαρῆς ξεκίνησε κι ἡ μάνα της γύρισε βιαστικὰ καὶ μπῆκε στὸ σπίτι. Μὰ ἡ μικρούλα ἡ Δέσπω δὲν ἔλεγε νὰ τὸ κουνήση ἀπὸ τὴ θέση της κι ὀλοένα ἔγνεφε μὲ τὰ δύο της χεράκια.

Ἡ σούστα πῆρε δρόμο γιὰ τὴν πόλη καὶ ὅταν προχώρησε ἀρκετὰ κι ἔφτασε στὴ στροφὴ, ξαναγυρνᾷ ἡ Μαρουλιώ, νὰ ἰδῆ γιὰ ὑστερη φορὰ τὸ χωριὸ πὺ ἀφηνε πίσω της. Στὸ βάθος φαίνονταν τὰ κόκκινα κεραμίδια τῶν σπιτιῶν καὶ πάνω στὸ δρόμο ξεχώριζε ἕνα μικρὸ μαῦρο σημάδι. Ἦταν ἡ μάνα της.

Στὴν ἀρχὴ ἔτρεξε καὶ τρῦπωσε στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἰδῆ ἡ Μαρουλιώ νὰ κλαίη. Κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα κι ἔβλεπε ἀπὸ τὴ χαραμάδα. Ὅταν προχώρησαν ὅμως ἀρκετὰ, ξαναβγῆκε στὸ δρόμο. Ἐβλεπε τὴ σούστα, πὺ ὀλοένα ξεμάκραινε καὶ σκούπιζε μὲ τὴν ποδιὰ τὰ δάκρυά της Ἦ κακομοίρα ἡ μάνα!...

Ἡ Μαρουλιώ μὲ τὸν πατέρα της σ' ὄλο σχεδὸν τὸ δρόμο δὲν εἶπαν λέξη.

2. Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔφτασαν στὴν πόλη καὶ σταμάτησαν ἔμπρὸς σ' ἓνα ψηλὸ σπίτι. Στὴν πόρτα διάβασαν:

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΟΥΡΙΔΗΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ

Ἡ Μαρουλιὼ κατέβηκε ἀπὸ τὴ σούστα, μόλο πὺν κάτι ἀπὸ μέσα της τῆς ἔλεγε νὰ ξαναγυρίσῃ μὲ τὸν πατέρα της στὸ χωριό.

Ἐμπρὸς ὁ πατέρας, πίσω ἡ Μαρουλιὼ μπηκάν στὸ σπίτι. Μιὰ κυρία καθὼς πρέπει τοὺς καλοδέχτηκε καὶ τοὺς ἔδωσε τὸ χέρι. Ὑστερα τοὺς ἔδειξε τὸ δωμάτιο τῆς Μαρουλιῶς.

Ὁ πατέρας κουβαλοῦσε τὰ ροῦχα τῆς κόρης του κι ἐκεῖνη ἀκολουθοῦσε μ' ἓνα δέμα γεμάτο μικροπράματα δικὰ της.

— Ἐ! ἐγὼ φεύγω τώρα, Μαρουλιὼ μου, εἶπε ὁ πατέρας της, ἀφοῦ ἀπόθεσε τὰ δέματα. Ἐννοια σου, ἐγὼ θάρχομαι νὰ σὲ βλέπω. Μόνο ν' ἀκούῃς τ' ἀφεντικά σου καὶ νὰ τ' ἀγαπᾷς.

Ὑστερα ἀνέβηκε στὴ σούστα κι ἔφυγε.

Ἡ κυρία ἔδειξε στὴ Μαρουλιὼ τὸ συρτάρι, πὺν θὰ ἔβαζε τὰ ροῦχα της.

— Ἐδῶ νὰ σάξῃς τὰ ροῦχα σου κι ὕστερα ναρθῆς κάτω στὴν κουζίνα, τῆς εἶπε ἡ κυρία καὶ κατέβηκε τὶς σκάλες.

3. Ἡ Μαρουλιὼ ἔμεινε μονάχη της στὸ δωμάτιο. Γύρισε καὶ εἶδε γύρω της σὰ μουδιασμένη. Ἐπειτα κάθισε ξαφνικὰ στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ, ἔκρυσε τὸ πρόσωπό της μέσα στὶς παλάμες της καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.

Ἦταν μόλις δεκατεσσάρω χρονῶν ἡ Μαρουλιὼ κι ὡς ἐκεῖνη τὴ μέρα ποτέ της δὲν εἶχε χωριστῆ ἀπὸ τοὺς δικούς

της. Καὶ τώρα θὰ ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται μονάχη ἐδῶ ἐπάνω κι ὅλη τὴ μέρα νάχη νὰ κάμη μὲ ξένους ἀνθρώπους...

Ἡ Μαρουλιὼ ἔκαμε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ πάρη ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ μαντήλι της, ἀντὶ ὅμως γιὰ μαντήλι βρῆκε ἓνα μεγάλο ἀγλάδι, πὺ τῆς τὸ εἶχε βάλει ἡ μάνα της. Τὸ δάγκασε ἀνόρεχτα καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν βρούση ἀπὸ τὰ μάτια της. √

4. Ἐκεῖνη τὴ στιγμή κάποιος χτύπησε στὴν πόρτα.

— Ποιὸς! Εἶπε δειλὰ ἡ Μαρουλιὼ.

Ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ φάνηκε ἓνα χαριτωμένο κοριτσάκι ὡς πέντε χρονῶ. √

— Ἐσύ 'σαι ἡ Μαρουλιὼ;

— Ναί.

— Καὶ γιατί κλαῖς; ρώτησε ἡ μικρούλα καὶ τὸ πρόσωπό της ἦταν γεμάτο συμπόνια. Θέλεις νὰ σοῦ δείξω τὴν κούκλα μου; ἔλα, πᾶμε κάτω. √

Ἡ Μαρουλιὼ χαμογέλασε.

— Πρέπει πρῶτα νὰ σάξω τὰ ροῦχα μου.

— Εἶναι δικά σου τὰ ροῦχα αὐτά! καὶ τὸ κόκκινο;

— Ναί, ἀπάντησε ἡ Μαρουλιὼ.

— Ἄ! τί ὄμορφο πὺ εἶναι. Καὶ οἱ φωτογραφίες αὐτές; κι αὐτὲς δικές σου εἶναι;

— Ναί.

— Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;

— Αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας κι αὐτὴ ἡ μάνα μου. Αὐτὴ ἐδῶ εἶναι ἡ ἀδερφοῦλα μου ἡ Δέσπω μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Μοῦργο.

— Μπά, καὶ τί κάνει αὐτὸς ἐδῶ; √

5. Ἡ Μαρουλιὼ μὲ τὴν ὁμιλία τοῦ παιδιοῦ ξέχασε τὸν πόνο της. Συγύρισε τὰ ροῦχα της καὶ στὸ μεταξὺ αὐτὸ μι-

λοῦσε γιὰ τὸ σκύλο τους, γιὰ τὴν ἀγγελάδα τους καὶ γιὰ τὴν ἄσπρη τους τὴ γάτα.

— Σ' ἀγαπῶ πολὺ! Τῆς εἶπε ξαφνικὰ ἡ μικρούλα.

Ἡ Μαρουλιῶ κοκκίνησε ἀπὸ τὴ χαρὰ της. Ἐσκυψε κι ἔκαμε πὼς κάτι γύρευε στὸ πάτωμα.

— Ἐχασες τίποτε; ρώτησε τὸ κοριτσάκι κι ἔσκυψε κι ἐκεῖνο.

Ἔστερα γέλασαν κι οἱ δύο τους.

— Ἐλα τώρα, πᾶμε, εἶπε ἡ Μαρουλιῶ. Πρέπει νὰ κατεβοῦμε στὴν κουζίνα.

Κατέβηκαν πιασμένες χέρι μὲ χέρι. Ἡ κυρία Φουρίδη, σὰν τὶς εἶδε, χαμογέλασε εὐχαριστημένη.

— Μπράβο, μπράβο, γινήκατε, βλέπω, καὶ φίλες.

Κι ἀλήθεια, ἀπὸ τότε ἔγιναν φίλες ἡ Πόπη μὲ τὴ Μαρουλιώ. Μὰ καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά δὲν ἄργησε νὰ φιλιωθῆ ἡ Μαρουλιώ. Τὴν ἀγαποῦσαν σὰ μεγάλη τους ἀδερφοῦλα.

Ἔτσι τὰ καλὰ κορίτσια μὲ τὴν ἀγάπη τους ἔκαναν τὴν κακομοίρα τὴ Μαρουλιώ νὰ ξεχνᾷ τὸν πόνο τῆς ξενιτιάς καὶ νὰ εἶναι μαζί τους εὐτυχισμένη.

Μόνο τὶς νύχτες, ὅταν πῆγαινε νὰ κοιμηθῆ στὸ δωμάτιό της μονάχη, θυμόταν ἡ καημένη τὴ μάνα της, θυμόταν καὶ τὴν ἀδερφοῦλα της τὴ Δέσπω καὶ τὰ μάτια της γέμιζαν δάκρυα...

10. Η ΜΑΡΙΓΩ

Ἡ κοπέλλα ἡ Μαριγὼ
μὴ δουλειὰ σωστὴ δὲν κάνει.
Τὴν κουζίνα μας ξεχάνει
καὶ θυμᾶται τὸ χωριό. ✓

Τὰ χεράκια της ἐδῶ,
τὸ μυαλό της ἐκεῖ κάτω.
Πέφτει κι ἔσπασε τὸ πιάτο...
Μαριγούλα, Μαριγὼ! ✓

Φέρνει τὸ νερὸ στὸν ὄμο,
μὰ θυμήθηκε ξανά:
«Ποιὸς τὸ δρόκο μας κουνᾷ;»
Χύνει τὸ μισὸ στὸ δρόμο.

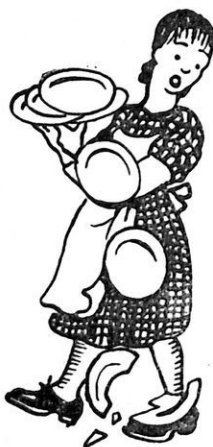
«Ἡ ἄσπρη κότα τί νὰ κάνη;
τὸ γουρούνι εἶναι γερό;
ὁ παπποὺς νὰ μὴν πεθάνη;...»
Μαριγούλα, Μαριγὼ!

«Θάβγαλε χηνάκια ἢ χήνα;
 θάναι κίτρινα, σταχτιά;
 θὰ τρυγᾶμε αὐτὸν τὸ μήνα;
 θὰ μὲ πόνεσε ἡ γιαγιά;»

— Τί ἔχεις σύννεφο στὰ μάτια,
 τί ἔχεις ἀναφιλητό;
 Κι ἄλλο πιάτο εἶναι κομμάτια,
 Μαριγούλα, Μαριγώ.

Πάρε τ' ἄσπρο γιορτινὸ σου,
 τὶς ποδιές ποῦ σοῦ φορῶ·
 στὸ χωριό σου, στὸ χωριό σου,
 Μαριγούλα, Μαριγώ.

Z. Παπαντωνίου

11. Η ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΙΝΑ ΜΕ ΤΑ ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΑΚΙΑ ΤΗΣ

1. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ κύρ Στέφανος, γυρνώντας ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἔφερε μαζί του πέντε μικρὰ σκαντζοχεράκια. Τὰ βρῆκε στὴ φωλιά τους τὴν ὥρα ποὺ ἔλειπε ἡ μάνα τους.

Ἦταν μικρὰ ἀκόμη κι ὁμως ἡ ἀγκαθωτὴ προβιά τους δὲ χωράτευε. Ὁ κύρ Στέφανος τὰ ἔβαλε μέσα σ' ἓνα κλουβὶ μὲ σιδερένια κάγκελα. Ὑστερα δοκίμασε νὰ τὰ ταΐση, ἀλλὰ ἐκεῖνα οὔτε γύρισαν νὰ ἰδοῦν τὴν τροφή. Οὔτε τὸ δαμάσκηνο οὔτε τὸ μαρουλόφυλλο οὔτε τὸ ψωμάκι μὲ τὸ γάλα. Μόνο πηγαινοέρχονταν μέσα στὸ κλουβὶ ἀνήσυχα. Ἦταν, φαίνεται, πολὺ μωρὰ ἀκόμη καὶ δὲν ἔτρωγαν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τῆς μάνας τους τὸ γάλα.

Ὁ κύρ Στέφανος στενοχωρέθηκε. Δὲν ἤξερε τί νὰ τὰ κάμη.

2. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἄρχισε κιόλας νὰ σκοτεινιάζη. Ὅσο ὁμως σκοτεινιάζε, τόσο πιὸ ἀνήσυχα φαίνονταν τὰ σκαντζοχεράκια.

Ἐξαφνα ἔβγαλαν ὅλα μαζί μιὰ φωνὴ στριγγιά.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι, ἀκούστηκε σὰν ἀπάντηση μιὰ ἄλλη φωνὴ παρόμοια. Ἦταν ἡ μάνα τους. Ἔτσι ἄρχισε μεταξὺ τους ἓνα εἶδος συνομιλίας. Σὲ λίγο ἡ φωνὴ τῆς μάνας ἀκούονταν πιὸ κοντά.

Ὁ κύρ Στέφανος, συγκινημένος ἀπὸ τὴ στοργὴ τῆς μάνας, ποὺ ἔτρεχε νὰ βρῆ τὰ μικρὰ της, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ τὴ βρῆ.

Σκέφτηκε πὼς τὸ ζῶο, γιὰ νὰ φτάση ὡς τὰ παιδιὰ του, ἔπρεπε νὰ περάση ἓνα σωρὸ ἐμπόδια: τὸν τοῖχο τοῦ λαχανο-

κηπου, τις βραγιές και, τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα, ἓνα βαθὺ ρυάκι μὲ ὄχτους ἀπότομους, πὺν περνοῦσε δίπλα ἀπὸ τὸ κτήμα τοῦ κυρ Στέφανου.

Ἦταν πολὺν περίεργος ὁ κυρ Στέφανος νὰ ἰδῆ πῶς τὸ ζῶο θὰ τὰ ξεπεράσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια.

Πῆγε λοιπὸν καὶ τρύπωσε μέσα σὲ κάτι θάμνους, πὺν ἦταν γερμένοι ἐπάνω στὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ.

3. Τὸ ζῶο ἐκείνη τῇ στιγμῇ περνοῦσε ἓνα ὀργωμένο χωράφι, πὺν βρισκόταν πέρα ἀπὸ τὸ ρέμα. **Κι** ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος ἦταν ἀνώμαλο καὶ τὰ πόδια του κοντά, περισσότερο κατρα-

κυλοῦσε, παρὰ περπατοῦσε. Μὰ ὅλο καὶ σηκωνόταν, ὅλο καὶ προχωροῦσε, βάζοντας ὅλα του τὰ δυνατά, ὅσο ἄκουε τις φωνές τῶν παιδιῶν του.

Οἱ μεγάλες δυσκολίες ἄρχισαν, ὅταν ἔφτασε στὸν ὄχτο. Εἶδε τότε ὁ κυρ Στέφανος τὸ ἄμοιρο τὸ ζῶο νὰ πηγαينوέργεται καὶ νὰ ζητᾶ τοῦ κάκου πέρασμα.

Οἱ σκαντζόχεροι, ὅπως ξέρομε, κολυμποῦν πολὺν ἄσχημα. Καὶ ὁμως ἡ λαχτάρα τῆς σκαντζοχερίνας, νὰ φτάσῃ μιὰν ὥρα ἀρχύτερα τὰ μικρά της, τὴν ἔκαμε ν' ἀποφασίση. Πλάφ! ρίχνεται στὸ νερό. Γιὰ μιὰ στιγμῇ κινδύνεψε νὰ τὴν πάρῃ τὸ ρέμα. Πρόφτασε ὁμως νὰ ἀρπαχτῆ ἀπὸ ἓνα κλαδί, πὺν βρέθηκε ἐκείνη τῇ στιγμῇ μπροστά της. Τὸ εἶχε ἀπλώσει ὁ

κὺρ Στέφανος, πὺν ἦταν κρυμμένος μέσα στὸ θάμνο.

Μόλις κατόρθωσε νὰ περάσει στὸν ἀντικρινὸ ὄχτο, ἄρχισε πάλι τὸ τρέξιμο.

Ὁ κὺρ Στέφανος τὴν παρακολούθησε. Τὸ ζῶο ξεπέρασε εὐκόλα τὰ ἐμπόδια τοῦ λαχανόκηπου κι ἔφτασε στὸ κλουβί.

4. Ἀλλὰ τώρα, πῶς νὰ περάση τὰ σιδερένια κάγκελα; Πηγαινοερχόταν ἀνίσυχο μπροστὰ στὸ κλουβί, καὶ κάθε τόσο στεκόταν καὶ δοκίμαζε νὰ τρυπώση. Τοῦ κάκου ὁμως.

Ἦταν καιρὸς νὰ ξαναβάλλη τὸ χέρι του ὁ κὺρ Στέφανος. Πῆγε λοιπὸν καὶ σήκωσε μὲ τρόπο τὴν κατεβαστὴ πόρτα τοῦ κλουβιοῦ κι ἡ μάνα, χωρὶς νὰ τρομάξη ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ κὺρ Στέφανου, τρυπώνει μέσα καὶ δοῦμὰ μὲ λαχτάρια στὰ παιδιὰ της.

Ποῦ νὰ βλέπατε τὰ μωρὰ τὰ κακόμοιρα πῶς τὴ δέχτηκαν τὴ μανούλα τους! Χύμηξαν ὅλα ἐπάνω της καὶ σπρόχονταν, ποιὸ νὰ τὴν πρωτοζυγώση! Κι ἐκεῖνη, ποὺ κατάλαβε τὴ λαχτάρια τους, ξαπλώθηκε γάμω καὶ τοὺς πρόσφερε τὸ θερμὸ της γάλα.

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα εἶχε πιά νυχτώσει ὀλότελα. Ὁ κὺρ Στέφανος συγζητημένος ἀπ' ὅσα εἶδε, ἀποτραβήχτηκε, γιὰ νὰ τοὺς ἀφήση ἤσυχους.

5. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ κατέβηκε νὰ ἰδῆ τὴν οἰκογένεια. Περίεργο πράμα! Ἡ μάνα ἔλειπε καὶ τὰ παιδιὰ κάθονταν σὲ μιὰ γωνιὰ ἤσυχα καὶ θλιμμένα. Μὰ πῶς μπόρεσε νὰ φύγη; Ἀπὸ ποῦ; Μυστήριο!... Ἴσως θὰ κατάφερε ν' ἀνοίξη τὴν κατεβαστὴ πόρτα. Μὰ τότε, γιατί νὰ φύγη μόνη της, καὶ νὰ μὴν πάρη καὶ τὰ μωρὰ μαζί της;

Ὅλη τὴ μέρα αὐτὰ εἶχε στὸ νοῦ του ὁ κὺρ Στέφανος. Στὰ τελευταῖα ὁμως εἶπε ἀπὸ μέσα του: Τὸ βράδυ σίγουρα,

που θὰ γυρίση ἡ μάνα τους νὰ τὰ ταΐση, θὰ τοὺς παραμυθένω καλύτερα καὶ θὰ τὰ ἰδῶ ὅλα.

6. Ἔτσι κι ἔγινε. Τὸ βράδυ ἤρθε πάλι ἡ μητέρα κι ἄρχισε νὰ ταΐζῃ τὰ μωρά της. Καὶ σὰν καλοσκοτείνιασε πιά, τί νομίζετε πὼς εἶδε ὁ κὺρ Στέφανος, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ μυρτιά ;

Ἡ μάνα πῆγε στὴν πόρτα. Τὴν ἤξερε, βλέπετε, καλά. Ἔβαλε τὸ πόδι της ἀποκάτω καὶ τὴν ἀνέβασε. Ἐτρεξάν τότε τὰ παιδιὰ ἓνα ἓνα καὶ βγῆκαν στὸ περιβόλι. Ὑστερα σκύβει κι ἡ μάνα, κρατώντας πάντα μὲ τὸ ἓνα πόδι της τὴν πόρτα καὶ βγαίνει ἔξω.

Ὅταν εἶχε πέσει ἡ πόρτα βαριά, ἡ οἰκογένεια ὀλόκληρη ἦταν πιά στὸ περιβόλι ἐλεύθερη κι ἔτοιμη γιὰ φευγιό. Σὲ λίγο ἔγινε κι ὅλας ἄφαντη μέσα στὸ σκοτάδι.

Ὁ κὺρ Στέφανος βγῆκε ἀπὸ τὸν κρυψώνα του καὶ τραβώντας γιὰ τὸ σπίτι του σταυροκοπιόταν κι ἔλεγε μουργουριστά :

— Ἡμαρτον, Κύριε! Ποτέ μου δὲν τὸ φαντάστηκα, πὼς εἶγες προικίσει τὰ ζῶα μὲ τόση ἐξυπνάδα καὶ τόση καρδιά!

12. ΤΟ ΟΡΤΥΚΙ

1. Χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. Ἡμουν μόλις δέκα χρονῶ παιδί. Ὁ πατέρας μου εἶχε μεγάλη μανία μὲ τὸ κυνήγι. Ὅταν ὁ καιρὸς ἦταν καλός, κρεμοῦσε τὸ τουφέκι στὸν ὦμο, σφύριζε τοῦ σκύλου μας, τοῦ Ἄζῶρ, καὶ τραβοῦσε γιὰ τὶς πέριδες, γιὰ τὰ ὀρτύκια.

Μιὰ μέρα μὲ πῆρε κι ἐμένα μαζί του.

Ὁ Ἄζῶρ ἔτρεχε ἐμπρός, ἔχωνε τὴ μούρη του παντοῦ,

σκάλιζε παντοῦ, μέσα στ' αὐλάκια, κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους κι ὄλο κουνουῖσε ἀνήσυχος τὴν οὐρά του. Σὰν ἄκουγε τὸ σφύριγμα τοῦ πατέρα μου, γυρνοῦσε κι ἐρχόταν γιὰ μιὰ στιγμή κοντά μας, ἀλλὰ σὲ λίγο πάλι ἄρχιζε τὰ ἴδια· μὲ τὴ μούρη στὸ χῶμα ἔτρεχε πέρα δῶθε κι ὄλο μύριζε κι ὄλο σκάλιζε.

2. Ἐξαφνα τὸν εἶδαμε νὰ σταματᾷ καὶ νὰ στυλώνῃ τὴν οὐρά του. Σὲ λίγο, φούρηστ! ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του ἓνα ὀρτύκι.

Τὸ ὀρτύκι πετοῦσε κάπως παράξενα· θὰ ἔλεγες, πὼς ἦταν πληγωμένο στὸ φτερό.

● πατέρας μου δὲν πυροβόλησε, γιατί φοβήθηκε μήπως τὰ σκάγια βροῦν τὸ σκυλί. Ὁ Ἄζωρ ὅμως μ' ἓνα ξαφνικὸ πῆδημα ἔπιασε τὸ ὀρτύκι καὶ τὸ ἔφερε στὸν πατέρα μου. ▽

3. Ὁ πατέρας τὸ ἔβαλε στὴ φούχτα του καὶ τὸ παρατηροῦσε.

— Εἶναι πληγωμένο, πατέρα; τὸν ρώτησα.

— Ὁχι, ἀλλὰ σίγουρα θὰ ἔχει κάπου ἐδῶ κοντὰ τὰ μικρά του. Ἐκανε πὼς εἶναι πληγωμένο, γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ σκυλί μακριὰ ἀπὸ τὴ φωλιά του κι ὕστερα θὰ ἔφυγε πετώντας μ' ὄλα του τὰ δυνατά. Ἀλλὰ ὁ Ἄζωρ φάνηκε πιὸ ἔξυπνος ἀπ' αὐτὸ καὶ τὸ ἄρπαξε.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν πληγωμένο;

— Πληγωμένο δὲν εἶναι, ἀλλὰ ὁ Ἄζωρ τὸ δάγκασε πολὺ ἄσχημα.

4. Πλησίασα νὰ τὸ ἰδῶ καλύτερα. Δὲν κουνιόταν καθόλου· τὸ κεφαλάκι του τὸ εἶχε κρεμασμένο καὶ τὰ μάτια του ἔβλεπαν λοξά. Πολὺ τὸ λυπήθηκα τὸ κακόμοιρο, σὰν τὸ εἶδα ἔτσι.

— Μπαμπά, μπορεί νά μὴν πεθάνη, εἶπα καὶ χάιδεψα ἀπαλὰ τὸ κεφαλάκι του. Τὸ κακόμοιρο! Ἐκεῖνο ἔκαμε τὸ χρέος του, προσπάθησε νὰ σώσῃ τὰ μικρά του καὶ ὅμως ὁ Ἄζωρ τὸ πλήγωσε. ↓

— Κακέ Ἄζωρ! εἶπα μέσα μου.
Πῆρα ὕστερα τὸ πουλὶ στὰ χέρια μου καὶ ζήτησα νὰ τὸ ζεστάνω. ↓

5. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ὁ Ἄζωρ ξαναφέρμαρε. Τρέξαμε νὰ ἰδοῦμε τί ἦταν. Ἦταν ἡ φωλιά.

Τὰ μικρὰ ὀρτυκάκια εἶχαν στριμωχτῆ τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο κι ἔτρεμαν.

—Μπαμπά! μπαμπά! Φώναξέ τον πίσω τὸν Ἄζωρ, θὰ τὰ δαγκάση κι αὐτά!

Ὁ πατέρας μου φώναξε τὸν Ἄζωρ κι ὕστερα καθίσαμε στὴν πρασινάδα, γιὰ νὰ φᾶμε.

6. √ Εγὼ ὅμως δὲν ἠθελα νὰ φάω. Ἔμεινα κοντὰ στὴ φωλιά. Πῆρα στὸ χέρι μου τὸ πληγωμένο ὀρτύκι καὶ δείχνοντάς το στὰ τρομαγμένα πουλάκια τοὺς εἶπα:

—Γιὰ ἰδέτε ἐδῶ, ἡμανούλα σας θὰ πέθαινε γιὰ σᾶς, Τὰ μικρὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ τρέμουν.

—Μοῦ τὸ χαρίζεις, μπαμπά, τὸ ὀρτύκι;

—Ἄν τὸ θέλης ...

√ —Θὰ τὸ ἀφήσω ἐδῶ στὴ φωλιά. Ἴσως γίνῃ καλά, γιὰ νὰ κοιτάξῃ πάλι τὰ μικρὰ του. √

7. Σὲ λίγο ξεκινήσαμε. Ἐμένα ὅμως ὁ νοῦς μου ἦταν στὰ μικρὰ καὶ στὴν πληγωμένη μάνα. Ἔτσι ὄλο γυρνοῦσα κι ἔβλεπα τὸ μέρος, ὥσπου πιά δὲν ἔβλεπα τίποτε ...

Λίγες μέρες ἀργότερα ξαναἠρθαμε μὲ τὸν πατέρα μου στὸ ἴδιο μέρος. Τὸ ὀρτύκι εἶχε γίνῃ καλά καὶ τάιζε τὰ μικρὰ του. √

13. Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

Ὅταν τῆς πῆραν τὴ φωλιά
μὲ τὰ μικρὰ τῆς τὰ πουλιά,
σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ

πολὺ πικρὰ νὰ κελαηδῇ :
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 κι ἀκούστηκεν ὡς τὸ Θεό.

Φεύγει ὁ μικρὸς ὁ κυνηγός,
 πὺν τὰ πουλάκια τῆς κρατᾶ,
 μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
 ἐδῶ στὴ γῆ καὶ τὸν ζητᾶ. √
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 —Παιδάκι ἄσπλαχνο, ἔλα δῶ. √

Καθὼς ἐπῆρες τὰ μικρά,
 ἔτσι κι ἐγὼ θὲ νὰ σὲ πάρω.
 Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ Χάρο,
 νὰ κλάψη ἢ μάνα σου πικρά.
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 —Τίνος παράπονο εἶν' αὐτό ; √

Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί,
 πέφτει σὰ γόνατα καὶ κλαίει.
 —Τὴ μάνα μου λυτήσου, λέει.
 Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί :
 Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 Μάνα δὲν ἤμouvα κι ἐγὼ ;

Ὁ ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
 καὶ μὲ τὴ θεία του καλοσύνη
 σ' ὀλάνθιστο κλαρὶ τ' ἀφήνει,
 ἐκεῖ στὴ μάνα τους κοντά,
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό !
 κι ἐκεῖνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.

Γιὰ χάρη, Θεέ μου, σοῦ ζητῶ
 τῆς μάνας του, νὰ μὴν πεθάνη!
 Μὴν τὸ παιδέψης ἄλλο, φτάνει·
 κι ἄς μούκαμε πολὺ κακό.
 Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
 Ξέρω ἀπ' τῆς μάνας τὸν καημό.

Z. Παπαντωνίου

14. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μιὰ φορὰ δυὸ λελέκια ἔχτισαν τὴ φωλιά τους ψηλὰ στὴ σκεπὴ ἑνὸς ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἓνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

Ἄμα βγῆκαν τὰ λελέκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἡ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφή στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ πού ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἓνα σκουλήκι. Ἦταν μακρὸ μακρὸ καὶ τὸ χρῶμα του ἦταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ ὁμως προχωροῦσε. Μαζευόταν ἀπλωνόταν, μαζευόταν ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

— Ἔ, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲ μὲ φοβᾶσαι;

— Καὶ ποιός εἶσαι ἢ ἀφεντιά σου; δὲ σὲ βλέπω. Εἶμαι τυφλό.

— Εἶμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.

— Πωπώ, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο!

— Ὅστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ ποῦμε!

— Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποῦ τὸν τρέμομε ὅλοι ὅσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα;

— Ὅστε κι ἐσὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;

— Ποῦ νὰ τὴν βρῶ τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲ μοῦ φτάνει ἢ φτώχεια μου, μόνο θέλω νάχω καὶ οἰκογένεια!

— Μὰ δὲ νομίζεις, πὼς ἐσὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἶστε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό; ↵

— Ὅχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἄρχοντά μου. Ἄλλη φορὰ θὰ σοῦ πῶ τὸ γιατί. ↵

— Ἄς εἶναι ἄλλη φορὰ, εἶπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του. ↵

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ἴδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι· εἶμαι χορτάτο. Τί μοῦ ἔλεγες προχτές; πὼς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἶστε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ἐξήγησέ μου, πὼς ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις.

— Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ἀνοίγω παντοῦ τρύπες...

— Κι αὐτὸ τί ὠφελεῖ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πὼς δὲν ὠφελεῖ! Μ' αὐτὸ ποὺ κάνω, φυτρώνουν εὐκόλα τὰ φυτὰ κι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα κι ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάρδαχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἢ εὐγενία σου καταδέχεται καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο, στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχὴ καὶ τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι ἀπάνω, τὸ πᾶω κάτω. Αὐτὸ ὠφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ ἀκόμα ἓνα ἄλλο. Θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμμένα φύλλα, ποὺ τυλιγμένα σὰ χωνὶ σκέκονται ὄρθια. Αὐτὴν τὴ δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πρὸς κάτω, ὥσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. Ἔτσι λίγο

λίγο τὸ φύλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ φᾶμε· ὅ,τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδή κάτι πού δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Εἴστε ὅμως πολὺ ἄσχημα, εἶπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἴμαστε ἐργατικά; δὲν εἴμαστε ὠφέλιμα; γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; γιατί μᾶς πατοῦν; μὴ θαρροῦν, πῶς δὲν πονοῦμε;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιρο, εἶπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενική καρδιά, δὲ λὲς ἕναν καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἕνα του πόδι, τεντώθηκε καμαρωτὰ καὶ εἶπε:

— "Ἄφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα μοῦ εἶπες.

— Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

— "Ἄ, ἄ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἄς λείψουν. Βλέπω, πολὺ τὸ πῆρες ἀπάνω σου, πού καταδέχομαι νὰ κουβεντιάξω μαζί σου!

— Μὲ συγχωρεῖς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πράμα εἶμαι. Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἕνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μας λοιπὸν, ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξης ἐσύ;

— Ἀποκάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς τὰ σκουλήκια παντοῦ τρύπες. Ὅλη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη σ' αὐτὴ τῇ δουλειᾷ ἔχομε ἐργαστῆ ἕκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέση καμιά ὄρα καὶ σᾶς πλακώση.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει:

— Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλά-

σματα. Ένα σκουλήκι νὰ φαντάζεται, πὼς μπορεῖ νὰ ρίξει δλόκληρο σπίτι μαζί μὲ τὴ φωλιά μας!

Αὐτὰ εἶπε κι ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἤσυχα στὴν τρύπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιὰ τους μὲ τὴ μύτη τους. Ἐξαφνα ἀκοῦν ἕνα τρίζιμο.

— Τί εἶναι αὐτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰ νὰ τρέμη ἢ στέγη.

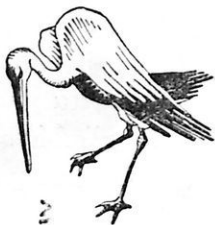
— Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. Ἐνα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναξαν τὰ παιδιὰ τους, χτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμιά ἀπάντηση. Τὰ παιδιὰ τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιὰ τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμήθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ συντροφίσις του.

— Ποιὸς νὰ τὸ φανταστῆ, ἔλεγε, πὼς ἕνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφαση, νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα ὄσο μικρὸς κι ἂν εἶναι.

Δεύτερος κύκλος
Χειμώνας

1. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

✓
Κάτω ἀπ' τὴ στέγη τοῦ ζευγαῖ
στὰ καπνισμένα ξύλα
φυσα ὁ βοριάς τὴν ἔρημη
φωτιά μ' ἀνατριχίλα. ✓

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιάς
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιάς.

Τὰ στάχνα δὲ βεργολυγοῦν,
τ' ἀλώνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοῖδαμάξια σώπασαν
στὴ ρύμη πιά νὰ τρίζουν.

✓
Καὶ πέρα μὲς στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τ' ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βοσκός. ✓

Ἄλ. Φωτιάδης

20
20

2. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ἦταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασιλεύεε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιά καὶ μαῦρα σύννεφα.

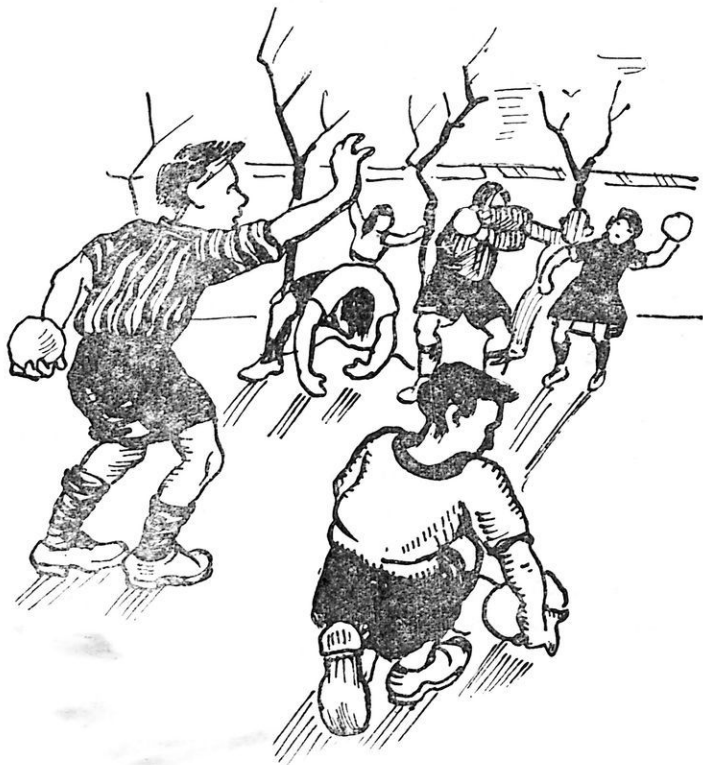
Ἐξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἦταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, πὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὁμως ἔλαφρὰ ἔλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ξεγνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸ κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὄλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεμάτια τους, πὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. Ἔτσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἓνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ γλὴ τὴ σκέπασαν μ' ἓνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βιάση τους ἐπάνω ἔκαναν καὶ μερικὰ στραβά. Ἄλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες κι ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ὡς τ' αὐτιά. Ἄλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάνη! Φτάνει πὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνισμα ἦταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν ξύπνησαν ὅλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὄμορφα στολίδια. Ἡ γλὴ ἦταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλὸ

της πάπλωμα. Ἡ γριά κληματαριά, πού ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκά κοιμήθηκε κάτω ἀπ' τὸ ζεστό της πανωφόρι. Ἀπ' ὅλα ὁμως πὺν πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὄμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

Ἄλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνές χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θεέ μου! τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ

ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! Ἔλλα κυλιόνταν γάμω κι ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἄναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πῶ πῶ, τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο. Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. Ἀκόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἄστραφταν ἀπὸ χαρὰ. ↓

3. Ο ΧΙΟΝΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Σὺν ἔπαψε ὁ χιονοπόλεμος, τὰ παιδιὰ βάλθηκαν νὰ κάμουν χιονάνθρωπο. Στοίβαξαν χιόνι κι ἄρχισαν τὴ δουλειά. Νὰ τὸ κορμί του χοντρὸ χοντρὸ, νὰ καὶ τὸ μούτρο του καλοθρεμμένο καὶ ξάστερο. Δυὸ καρβουνάκια ἔδειχναν τὰ μάτια, ἔξυπνα καὶ ζωηρά. Ἡ πίπα; Κι αὐτὴ στὸ στόμα! Δὲ φαντάζεστε τί ἐπιτυχημένους ποὺ ἦταν!

Χάρηκαν τὰ παιδιὰ γύρω στὸ χιονάνθρωπο, ἔπαιξαν, χόρευαν καὶ στὰ τελευταῖα ἀποτραβήχτηκαν. Ἦταν κιόλας ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ.

2. — Νὰ κι ἓνας φίλος καθὼς πρέπει, εἶπαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ὅταν ἔγινε στὸ περιβόλι ἡσυχία. Δὲν μπορεῖ, ὄλο καὶ θὰ ξέρι νὰ μιλῇ. Νὰ ἔχωμε κι ἐμεῖς λίγη συντροφιά.

Κανεὶς ὅμως δὲν τολμοῦσε νὰ κάμῃ τὴν ἀρχή. Καὶ καλὰ ποὺ ἄρχισε μόνος του. ↓

— Καλημέρα σας!

— Καλημέρα σας! Ἀκούστηκε ἀπ' ὄλες τὶς μεριές.

— Ὁμορφος καιρὸς σήμερα, μ' ὄλο τὸ χιόνι ποὺ ἔριξε τὴ νύχτα, εἶπε ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλά πού τὸ ἔριξε, εἶπαν τὰ κάγκελα· ἀλλιῶς δὲ θὰ εἴχαμε τὴ συντροφιά σου.

— Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲ μὲ συμφέρει ἐμένα. Ἄν δὲ χιόνιζε, ἐγὼ θὰ ἐξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύννεφο... Καὶ ξέρετε τί θὰ εἶπῃ νὰ ταξιδεύῃ κανεὶς μὲ τὸ σύννεφο;

— Ἀλήθεια λοιπόν, εἶπαν τὰ χαμόδεντρα, ὥστε ταξίδε-

ψες μὲ τὸ σύννεφο; θὰ ἦταν ὡραία, ἔ; Ἄχ! καὶ νὰ μᾶς ἀνιστοροῦσες μερικὰ ἀπ' ἐκεῖνα πού εἶδες.

— Μετὰ χαρᾶς σας, ἀπάντησε ὁ χιονάνθρωπος καὶ ἀρχισε νὰ λέη.

3. Ἔρχομαι ἀπὸ τὶς γῶρες τοῦ βορρᾶ, ὅπου ὅλο τὸν καιρὸ κάμποι καὶ βουνὰ εἶναι χιονισμένα. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι πάντα τυλιγμένοι μέσα σὲ γοῦνες παχιές καὶ ζοῦν μέσα σὲ σπίτια

καμωμένα ἀπὸ χιόνι. Εἶδατε ἐσεῖς ποτέ σας σπίτια ἀπὸ χιόνι; ὄχι βέβαια! Καὶ ὅμως ἦταν σπίτια μὲ τὰ ὄλα τους, μὲ παράθυρα, μὲ πόρτες, μὲ γωνιές, τίποτε δὲν τοὺς ἔλειπε. Τὰ τζάμια τους ἦταν ἀπὸ πάγο.

Εἶδα καὶ τοὺς ἀνθρώπους, πού κάθονταν μέσα στὰ σπίτια αὐτά. Δὲν κρύωναν καθόλου, τὸ χιόνι μάλιστα τοὺς κρατοῦσε καὶ ζέστη. Σᾶς φαίνεται παράξενο κι ὅμως ἔτσι εἶναι. Τὸ χιόνι τὰ σκέπαζε ὁλότελα κι οἱ ἄνθρωποι, πού ἦταν μέσα, ζεσταίνονταν, σὰ νὰ εἶχαν θερμάστρα μὲ κώζ.

— Μὰ τί βρίσκουν καὶ τρῶνε μέσα στοὺς πάγους οἱ παράξενοι αὐτοὶ ἄνθρωποι; ρώτησαν τὰ κάγκελα.

— Καὶ τί δὲ βρίσκουν! Τοὺς εἶδα νὰ κυνηγοῦν λευκὲς ἀρκοῦδες, φῶκες καὶ κᾶτι παράξενα ζῶα, πού μοιάζουν μὲ μεγάλα ἐλάφια καὶ τὰ λένε ταράνδους. Τὸ κρέας τους τὸ ἔτρωγαν ὡμό. Ἔπειτα τοὺς εἶδα νὰ ψαρεύουν στὴ θάλασσα μὲ κᾶτι μακριὰ καμάκια καὶ μὲ δίχτυα. Τὰ ψάρια πού ἔπιαναν, τὰ ἔτρωγαν κι αὐτὰ ὡμά.

4. — Καλά, καὶ τίς γοῦνες πού μᾶς εἶπες πὼς φοροῦν, πού τίς βρίσκουν; ρώτησε ἡ γοιὰ κληματαριά, πού λαχταροῦσε κι ἐκεῖνη γιὰ καμιὰ γούνα, ἢ κακομοῖρα.

— Μὰ τί γοῦνες, νομίζετε! Μήπως πῆγε ὁ νοῦς σας σ' ἐκεῖνες πού φοροῦν οἱ πλούσιες κυρίες; καλέ, εἶναι προβιές ἀπὸ τὰ ζῶα πού σκοτώνουν. Τὶς τρυποῦν μ' ἓνα σουβλερὸ ψαράγκαθο κι ἀπὸ τίς τρύπες μέσα περνοῦν κᾶτι, πού μοιάζει σὰ σπάγγος. Μοῦ εἶπαν, πὼς εἶναι νεῦρα ἀπὸ τὰ ζῶα πού κυνηγοῦν. Ἔτσι ἐνώνουν τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη τίς προβιές, ἀπαράλλαχτα ὅπως οἱ ἄνθρωποι ράβουν τὰ ροῦχα τους. Βλέπετε λοιπὸν τί περίεργα πράματα βλέπει κανεὶς, ὅταν ταξιδεύη μὲ τὸ σύννεφο;

— Κάποτε... μήπως σᾶς κούρασα μὲ τὴν πολυλογία μου; ρώτησε διακριτικὰ ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλέ, τί λές; ἔμεῖς σ' ἀκούμε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ κι ἐσὺ μᾶς ρωτᾷς, ἂν κουραστήκαμε; Λέγε, λέγε μας! Φώναξαν ὅλα μαζί: τὰ δέντρα, τὰ χαμόδεντρα, τὰ κάγκελα, ἡ ἀντλία, ἡ κληματαριά καὶ ὅλα τ' ἄλλα πράματα τοῦ περιβολιοῦ.

5.— Κάποτε λοιπόν... Οὐφ!... Κι ἔξαφνα σταμάτησε ὁ χιονάνθρωπος. Ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχε φανῆ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύννεφα ὁ ἥλιος.

— Τί τρέχει, ρώτησε τρομαγμένη ἡ ἀντλία.

— Τίποτε, τίποτε, τώρα σὲ λίγο θὰ ἰδῆτε, τοὺς εἶπε μὲ θλιμμένη φωνὴ ὁ χιονάνθρωπος.

Στὴν ἀρχή, ἀλήθεια, δὲν εἶδαν τίποτε. Μόνο πὺρ τὸ χιόνι ἀστραφτοζοποῦσε περισσότερο κάτω ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου

— Ἄχ, ἂν ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύννεφο γιὰ τὶς ἀπάτητες κορφές, ἐκεῖ πὺρ βασιλεύει παντοτινὰ τὸ κρύο καὶ τὸ χιόνι δὲ λιώνει ποτέ, θὰ ζοῦσα κι ἐγὼ αἰώνια.

Αὐτὰ εἶπε ὁ χιονάνθρωπος καὶ πιά δὲν ξανάνοιξε τὸ στόμα του...

6. Μὰ τί τρέχει!... Γιὰ μιὰ στιγμή τὸ περιβόλι ἄρχισε νὰ κλαίη. Ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα, ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ἀπὸ τὴν κληματαριά κι ἀπὸ τὴν ἀντλία ἔπεφταν ἐπάνω στὸ χιόνι κάτι μεγάλες σταγόνες κι ὅπου ἔπεφταν, ἄνοιγαν τρύπες. Ἐκλαιγαν... ἔκλαιγαν... καὶ τὸ κλάμα τοὺς ἦταν ἀργό, βουβό... Κι ὅσο παραμέριζαν τὰ σύννεφα κι ὅσο οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πλημμύριζαν τὸ περιβόλι, τόσο πὺρ συχνὸ γινόταν τὸ κλάμα, τόσο πὺρ γρήγορα ἔλιωναν

οί ὁμορφιές, πού σμίλεψε ὀλονυχτίς τὸ χιόνι... καὶ ἴσα ἴσα τῇ στιγμῇ, πού μὲ τὸν ἥλιο λαμποκόπησαν καὶ φάνταξαν περισσότερο.

4. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

1. Τὸ πλοῖο «Ἄφοβος» ταξίδευε κάποτε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ γυρίζοντας πίσω στὴν Ἑλλάδα.

Εἶχε προχωρήσει ἀρκετὸ δρόμο καὶ βρισκόταν τώρα μακριὰ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς. Ἔσκιζε περήφανα τὸν Ὠκεανό.

Ἐξαφνα ὁμως φοβερὴ τρικυμία ξέσπασε, πού κράτησε πέντε ὀλόκληρες μέρες. Τὸ πλοῖο βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Ὅλοι, ὅσοι ἦταν μέσα, ἀπελπίστηκαν καὶ νόμιζαν, ὅτι ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα θὰ βουλιάξει σύψυχο.

Ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ λύσσα καὶ τὸ πλοῖο, σὰ νὰ ἦταν καρδούφλοδο, τὸ ἔπαιρναν τὰ κύματα, τὸ τράνταζαν, τὸ ἀνεβοκατέβαζαν, ὅπως ἤθελαν καὶ πάσκιζαν νὰ τὸ κατακομματιάσουν.

Σ' ἓνα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου λύθηκε ἡ σταύρωση στὸ μεγάλο κατάρτι καὶ ἦταν ἀνάγκη νὰ δεθῆ ἀμέσως, γιατί ἄλλιως ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος.

Ποιὸς ὁμως, μέσα στὴ μεγάλη αὐτὴ θαλασσοταραχὴ, στὴ μανία τοῦ ἀνέμου, πού τὰ σάρωνε ὅλα, θὰ μπορούσε ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ψηλά; Αὐτὸ βέβαια ἦταν ἀδύνατο. Ὅποιος θ' ἀνέβαινε, ἔπρεπε νὰ ξεγράψει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ὁ θάνατος τὸν περίμενε δίχως ἄλλο.

Ἐπρεπε ὁμως χωρὶς ἀναβολὴ νὰ δεθῆ ἡ σταύρωση καὶ ὁ καπετάνιος δὲ δίστασε. Μὲ δυὸ ξερὰ λόγια πρόσταξε ἓνα ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ στὸ κατάρτι καὶ νὰ τὴ δέση.

2. Τὸ ναυτόπουλο αὐτό, παιδί δεκατεσσάρω χρονῶ, ἦταν

ὁ μοναχογιὸς μιᾶς χήρας. Ἡ κακομοίρα, φτωγὴ ὅπως ἦταν, δὲν κατόρθωνε νὰ κερδίξῃ τὸ ψωμί της κι ἔβαλε τὸ παιδί της μοῦτσο στὸ καράβι ἐκεῖνο.

Τὸ ναυτόπουλο, μόλις ἄκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ καπετάνιου, κοίταξε ἐπάνω ψηλά τὴν κορφὴ τοῦ καταρτιοῦ, κοίταξε καὶ τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦσαν ἐπάνω σὶὸ κατὰστρωμα καὶ τὸ γέμιζαν νερά. Ἄκουσε τὰ δυνατὰ τοῦ ἀνέμου σφυρίγματα, εἶδε τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Δὲ δίστασε ὁμως. Ἄν δὲ δενόταν ἢ σταύρωση, ἦταν φόβος ν' ἀναποδογυριστῇ τὸ πλοῖο.

Χωρὶς δισταγμὸ ἀπαντᾷ στὸν καπετάνιο :

— Ἀμέσως, καπετάνιο μου!

Τρέχοντας κατέβηκε κάτω στὴν καμπίνα του καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας γύρισε πίσω καὶ σκαρφάλωσε ἀποφασιστικὰ καὶ γρήγορα ἀπάνω στὸ κατάρτι.

3. Οἱ ναῦτες κοίταζαν φοβισμένοι τὸ ναυτόπουλο, ποὺ σκαρφάλωνε. Μιὰ στιγμὴ κοντοστάθηκε στὴ μέση τῆς σκοι-νένας οκάλας. Θὰ ζαλίστηκε, φαίνεται.

Κάποιος ἀπὸ τὸ πλοῖο ρώτησε τότε τὸν καπετάνιο :

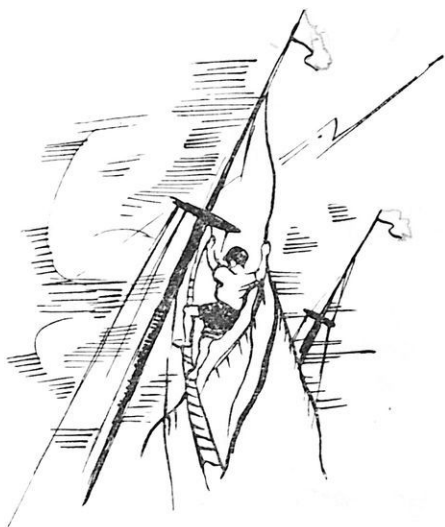
— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ μικρὸ αὐτὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ ἐπάνω; Βέβαια, δὲ θὰ κατεβῆ ζωντανό.

— Οἱ μεγάλοι πέφτουν! Ἄπαντᾷ ὁ καπετάνιος. Τὰ παιδιὰ μποροῦν νὰ σκαρφαλώνουν. Νά, δές τον αὐτόν! Σκαρφαλώνει σὰν ἀγριόγατος.

Κι ἀλήθεια, τὸ μικρὸ ναυτόπουλο ξανάρχισε ν' ἀνεβαίνει πάλι γρήγορα γρήγορα.

Τώρα εἶχε ἀνεβῆ ὡς τὴν κόφα τοῦ καταρτιοῦ. Κρεμόταν ἄφοβα ἀπ' ἐκεῖ καὶ προσπαθοῦσε ν' ἀνεβῆ πρὸ ψηλά. Ἡ τρικυμία δυνάμωνε περισσότερο κι ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία σὰ νὰ ἤθελε ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί, νὰ τὸ πετάξῃ στὴ

θάλασσα. Τὸ καράβι ἔγευρε τόσο, πὺ τὸ κατάρτι λίγο ἀκόμη καὶ θ' ἄγγιζε τ' ἀφρισμένα κύματα. Τὸ ναυτόπουλο ὅμως κρατιότον σφιχτά. Πέρασαν ἔτσι δέκα, δεκαπέντε λεπτά. Ἡ σταύρωση δέθηκε καὶ τὸ ναυτόπουλο γελαστό καὶ χαρούμενο κατέβηκε κάτω

4 "Ὅλοι τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸ καμάρωναν.

Ὁ ταξιδιώτης, πὺ εἶχε κάμει τὴν ἐρώτηση ἐκεῖνη στὸν καπετάνιο, πλησιάζει τὸ ναυτόπουλο καὶ τὸ ρωτᾷ, ἂν φοβήθηκε

— Βέβαια φοβήθηκα! Ἄπαντᾷ τὸ ναυτόπουλο.

— Τὸ κατάλαβα, εἶπε ὁ ταξιδιώτης, γιατί, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς.

— Ἄ, ὄχι! Δὲν κατέβηκα γι' αὐτό. Ἄμα μὲ διάταξε ὁ καπετάνιος, τὸ πῆρα ἀπόφαση. Ἦθελα ὅμως νὰ κάμω τὴν

προσευχή μου πρώτα και να φιλήσω τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου. Σκέφτηκα, πὼς ζωντανὸς βέβαια δὲ θὰ κατέβαινα και γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμω τὴν προσευχή μου! Μόλις ὅμως εἶπα τὴν προσευχή μου, ὁ φόβος μου κόπηκε πιά. Δὲ λησιμόνησα ἐκεῖνο, ποὺ μοῦ εἶχε πεῖ ἡ μητέρα μου, ὅταν ἔφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι :

«Παιδάκι μου, νὰ κάνης πάντα τὴν προσευχή σου κι ὁ Θεὸς δὲ θὰ σ' ἀφήσῃ νὰ πάθῃς τίποτε κακό! Τὸ ἴδιο θὰ κάνω κι ἐγὼ και θὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ γιὰ σένα».

Αὐτὰ θυμῆθηκα, κύριε, κι ὁ φόβος μοῦ πέρασε. Ἦμουν βέβαιος πιά, πὼς θὰ γύριζα πίσω γερός. Ἡ προσευχή μοῦ ἔδωσε δύναμη.

5. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνὸ
βροντοῦν και μπουμπουνίζουν,
σκεπάσανε τὸν οὐρανό,
τὸ κῆμα φοβερίζουν. ✓

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
και τὸ πανί του σιάζει :
— Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει! ✓

Ἀγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει και τ' ἀρπάζει
και συνταράζει τὰ σκοινιά
και τὸ κατάρτι σπάζει.

Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὼν ὅπου προστάζουν :
— Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν!

Ἡ θάλασσα λυσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπονᾶ,
τὸ σκᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.
Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδ' ἀρπάζει :
— Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει !

Τὸ ἓνα κύμα τὸν πετᾶ
καὶ τ' ἄλλο τόνε χάφτει
κι ἡ Μαύρη Θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.
Μ' αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει :
— Ἐγὼ εἶμ' Ἑλληνικὸ παιδί
κι ὁ Πλάστης μὲ φυλάει !

Γ. Βιζυηνός

6. ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

1. Γιαγιά κι ἐγγονή.

Ἦταν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἡ μέρα πῆρε νὰ βραδιάζῃ κι ἔξω ἔβροχε δυνατά.

Δίπλα στὴ γωνιά, ποὺ ἄναβε ὀλόφλογη, καθόταν ἡ γιαγιά, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ κι ἔδινε συμβουλὲς στὴν ὑπηρέτρια. Τὴν ὀρμήνευε πῶς νὰ ζηματίσῃ τὶς δίπλες, μὴν τύχη καὶ τὸ νερὸ πέσῃ περισσότερο ἢ τὸ μέλι λιγώτερο ἢ τὰ καρύδια λειψά.

Ἡ ἐγγονὴ τῆς, ἡ πολυχαϊδεμένη Μαριανθούλα, κοριτσάκι ὀχτῶ χρονῶ, πηδοῦσε πέρα δῶθε σὰ ζαρκάδι, δείχνοντας τὴ χαρὰ τῆς γιὰ τὴ μέρα ποὺ ξημέρωνε. Ἔτσι, πότε

ἔπεφτε στήν ἀγκαλιὰ τῆς γιαιῆς, γιὰ νὰ τῆ χαϊδέψῃ καὶ πότε πάλι βρισκόταν κοντὰ στὶς δίπλες, γιὰ νὰ τσιμπήσῃ κανένα καρδούριμα ἢ καμιὰν ἀκρούλα ἀπὸ τὶς δίπλες.

Ἡ γοιὰ ὁμως, κυρτωμένη ἀπὸ τὰ χρόνια, θλιμμένη ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ τοῦ μοναχογιοῦ τῆς, ἔλεγε στήν ἀτακτη καὶ ζωνηρὴ Μαριανθούλα μὲ κουρασμένη φωνή: ·

— Μή, Μαριανθούλα μου, μὴν κάνῃς ζούρλιες καὶ δὲν ἔρχεται ὁ πατέρας σου ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ.

2. Οἱ φτωχὲς γυναῖκες κι ἡ εὐχή τους.

Σ' αὐτὸ ἐπάνω ἦρθαν τρεῖς γυναῖκες ἀπὸ τὶς πρὸ φτωχὲς τοῦ χωριοῦ, ζητώντας ἄλλη μέλι, ἄλλη ἀλεύρι γιὰ δίπλες. Ἦξεραν, πὸς τὸ κελάρι τῆς γοιᾶς ἦταν πάντα γεμάτο. √

Σηκώθηκε τότε ἡ γοιὰ ἀπὸ τὴ γωνιά τῆς καὶ τρικλίζοντας πῆγε στὸ κελάρι μαζί μὲ τὶς γυναῖκες κι ἔδωσε τῆς καθεμιᾶς ὅ,τι ἠθέλε· κι αὐτὲς φεύγοντας τῆς ἔλεγαν τὴ συνηθισμένη εὐχή:

— Σπολλάτη, κυρά! Καὶ τοῦ χρόνου τέτοια μέρα! Νάσαι πάντα καλὰ καὶ νὰ καλοδεχτῆς!

Ἡ γοιὰ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ κελάρι ἔλεγε μονάχη τῆς:

— Νὰ καλοδεχτῶ καὶ νὰ καλοδεχτῶ μοῦ λέει πάντα ὁ λόμος κι ὁ γιόκας μου ἀκόμα δὲ βρῆκε τὸ δρόμο νάρθη! Καὶ κάθισε πάλι λυπημένη κοντὰ στὴ γωνιά. √

3. Ὁ ἑσπερινός.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας, ποὺ σήμαινε τὸν ἑσπερινό √ «τοιγγ τοιάγγ... τοιάγγ τοιάγγ...».

Σηκώθηκε ἡ γοιὰ, πῆγε μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ σταυροκοπήθηκε, σκύβοντας σὲ κάθε σταυροκόπημα τὸ γέρικο κορμί τῆς.

Ἐπειτα ἔβαλε ἓνα σκαμνὶ μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι, ἀνέβηκε ἐπάνω μὲ τρεμάμενα ποδάρια, ξεκρέμασε τὴ σβηστή

καντήλα και την κατέβασε άγάλια άγάλια. "Υστερα την έχυσε στο βάθος τής γωνιάς, την έπλυνε με στάχτη, τή γέμισε πάλι με καθαρό νερό και την έδωσε τής Μαριανθούλας νά την κρατάη.

Κατόπι άλλαξε καντηλήθρα και πέρασε καινούργιο φυτίλι. "Έριξε έπειτα στην καντήλα κατακάθαρο λάδι, άναψε τò φυτίλι και κρατώντας την καντήλα με τρεμάμενο χέρι ξαναπήγε στο σκαμνί. Άνέβηκε ύστερα στο σκαμνί και την κρέμασε με ευλάβεια μπροστά στο εικόνισμα.

"Όταν κατέβηκε, σταυροκοπήθηκε πάλι κι άρχισε νά πέφτη στα γόνατα και νά κάνη μετάνοιες μπροστά στην εικόνα τής Μάνας του Θεού, που κρατούσε στην άγκαλιά της τò Παιδάκι της. √

Τò παράδειγμα τής γιαγιάς τò μιμήθηκαν κι ή Μαριανθούλα με την ύπηρετρια και για κάμποσην ώρα και οί τρεις μαζί προσεύχονταν

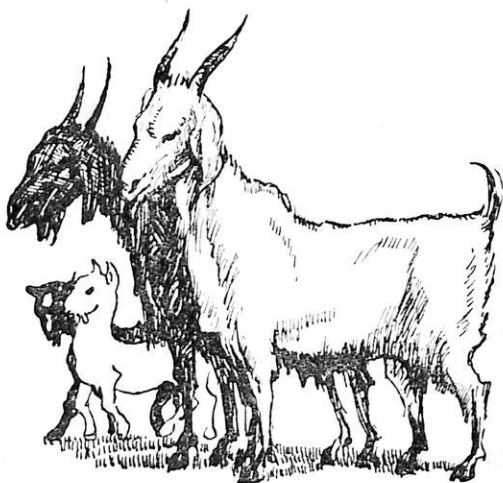
μπροστά στην άγία εικόνα. √

4. Τά κατσικάκια.

Είχε βραδιάσει στα καλά πιά. Οί άγέλες του χωριού γύριζαν από τή βοσκή κι άκούονταν τά μουγκρητά των βοδιών. √ Και τά γίδια κάθε σπιτιού έμπαιναν στις πλατύχωρες αυλές κι άκούονταν τά κυπριά τους «γλάν γλάν». √

Ή Μαριανθούλα, άμα άκουσε τά κυπριά των γιδιών,

ἔτρεξε σὰν ἀστραπὴ κατεβαίνοντας τὶς σκάλες κι ἀνακατεύτηκε μὲ τὸ κοπάδι. Ἦθελε νὰ ἰδῆ τὰ κατσικάκια, πὺν εἶχαν γεννηθῆ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα στὸ λόγγο. Κι ἐνῶ τὸ πιστικό-πυλο ἀπολοῦσε τ' ἄλλα τὰ κασικία ἀπὸ τὴν ἀχυροκαλύβα, γιὰ νὰ βυζάζουν τὰ καημένα, αὐτὴ ἄρπαξε ἕνα ἕνα τὰ τρία νεογέννητα κατσικάκια καὶ τὰ κουβάλησε ἐπάνω στὴ για-

γιά της, μὲ γέλια καὶ μὲ χαρὲς, γιὰ νὰ τὰ ἰδῆ κι ἐκεῖνη καὶ νὰ χαρῆ.

— Νά τα, γιαγιά, τὰ κατσικάκια μας, τῆς εἶπε. Τὰ καημένα! Τί ὄμορφα πὺν εἶναι!

Μὰ ἐκεῖ πὺν ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴ γιαγιά χαιρόταν τὰ κατσικάκια, οἱ τρεῖς γίδες, οἱ μανάδες τῶν κασικιῶν, ἀνέβαιναν τὴ σκάλα καὶ μπῆκαν μέσα στὸ δωμάτιο.

Ἡ γριά, ἀκούοντας τὸ ποδοβολητό, νόμισε πὺς κάποιος ἐπισκέπτης ἐρχόταν καὶ φώναξε:

— Κόπιασε μέσα.

Στὸ προσκάλεσμα τῆς γριᾶς οἱ τρεῖς γίδες ἀποκρίθη-
καν μ' ἓνα μακρὸν «μεκεκεεέ», ἢ καθεμιά γυρεύοντας τὸ παιδί
της. Ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρετρια ἄρχισαν νὰ ξεκαρ-
δίζωνται στὰ γέλια. Σὲ λίγο ὁμως κάποιος ἀνέβηκε στὰ σω-
στά τῆ σκάλα καὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο. Ἦταν ὁ παπὰς τοῦ
γειτονικοῦ χωριοῦ, ποῦ ἦρθε νὰ λειτουργήσῃ. Ἔτσι σόπα-
σαν καὶ πῆγαν καὶ τοῦ φίλησαν τὸ χέρι. √

5. Ὁ παπὰς.

Ὁ παπὰς κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὴ φωτιά, ποῦ
ἔκαιγε σὰ φοῦρνος.

Ἡ ὑπηρετρια μὲ τὴ Μαριάνθη βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο
μὲ τὶς γίδες καὶ μὲ τὰ κατοικίδια κι ἡ γριά σηκώθηκε κι
ἔφερε στὸν παπὰ ἓνα ποτηράκι μαστίχα. Ὑστερα ἔβαλε νὰ
ψῆσῃ καφὲ κι ὅσο νὰ γίνῃ ὁ καφὲς, γύρισαν ἀπὸ τὴ δουλειὰ
ἡ Μαριάνθη μὲ τὴν ὑπηρετρια καὶ κάθισαν κι αὐτὲς γύρω
στὴ φωτιά.

— Εἰς ὑγείαν, κυρά! Νὰ καλοδεχτῆς! Καὶ χρόνους πολ-
λοὺς σὰν αὔριο...εἶπε ὁ παπὰς καὶ τράβηξε τὴν πρώτη ρουφηξιά.

— Εὐχαριστῶ, δέσποτά μου, εἶπε ἡ γριά ξέκαρδα, καλὴ
ιεροσύνη καὶ καλὸν παράδεισο...

6. Ἡ στενοχώρια τῆς γιαγιάς.

Ὁ παπὰς, μὴ γνωρίζοντας ποῦ ν' ἀποδώσῃ τὴ στενο-
χώρια τῆς γριᾶς, τὴ ρώτησε: √

— Τί ἔπαθες κι εἶσαι ἔτσι χολιασμένη;

— Πῶς νὰ μὴν εἶμαι, παπά μου; Τὸ ξέρεις. Ἔχω τόσον
καιρὸ ποῦ καρτερῶ κι ἀκόμα ὁ γιός μου δὲ βρῆκε τὸ δρόμο!
Γριά γυναίκα εἶμαι. Ποῦ ξέρω τί μοῦ ξημερώνει! √

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔριξε τὰ μάτια δακρυσμένα ἐπάνω
στὴ Μαριανθούλα, ποῦ ἦταν ὀρφανὴ ἀπὸ μανούλα ἐδῶ καὶ
τόσα χρόνια. Νὰ τῆς λείψῃ κι ἡ γιαγιά!

— Δὲν ἔλαβες ἄλλο γράμα, τὴ ρώτησε πάλι ὁ παπᾶς, ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ σοῦ ἔχω διαβάσει ἐδῶ κι ἓνα μῆνα ;

— Δὲν ἔλαβα ἄλλο...

— Τότε θὰ πῆ, πὼς μπορεῖ νάρθη αὐτὲς τὶς μέρες.

— Ποῦ 'ναι τος, παπά μου! Ἄφοῦ δὲν ἦρθε ὡς ἀπόψε, κόπηκαν οἱ ἐλπίδες μου!

— Ἄ, κυρά! Μὴ στενοχωριέσαι ἔτσι! Ἔχει ὁ Θεός... Δρόμος εἶν' αὐτός! Θάλασσες, ποτάμια, βροχές, χιόνια...

Ἡ καημένη ἠ γριὰ δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσῃ ἄλλο, μόνο ἀκούμπησε τὶς πλάτες τῆς στὸν τοῖχο καὶ ἀφαιρέθηκε μονάχη τῆς.

Ὁ παπᾶς, μὴ θέλοντας νὰ τῆς ἀνάψῃ περισσότερο τὸν πόνο, ἀκούμπησε κι αὐτὸς στὸ προσκέφαλο κι ἄρχισε νὰ παίζῃ τὸ κομπολόγι του «τὶξ τὰξ, τὶξ τὰξ...» Κι ἡ Μαριανθούλα ἔγειρε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς τῆς μὲ τὰ μάγουλα κατακόκκινα ἀπὸ τὴ μεγάλη φωτιά... Πέσασε ἔτσι κάμποση ὥρα.

Ἐξαφνα ξεπετιέται ἠ γριὰ καὶ λέει στὴ Μαριανθούλα.

— Σήκω, κυρά μου, καὶ βάλε τραπέζι νὰ φᾶμε, γιατί θὰ ξυπνήσωμε πολὺ πρῶτὸ ἀῦριο νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία.

Στὴ διαταγὴ τῆς γριᾶς στρώθηκε τὸ τραπέζι, κάθισαν ὅλοι γύρω γύρω, εὐλόγησε ὁ παπᾶς, σταυροκοπήθηκαν κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Σὰν ἀπόφαγαν, εὐλόγησε πάλι ὁ παπᾶς καὶ σήκωσαν τὸ στρογγυλὸ τραπέζι ἀπὸ τὴ μέση.

Ἐστερα ὁ παπᾶς καλονύχτισε καὶ πῆγε στὸ δωμάτιό του. ↓

7. Ἡ ἀγρυπνία τῆς γιαγιᾶς.

Ἐνῶ ὁ παπᾶς ἔπαιρνε κιόλας τὸ πρωτοῦπνι, ἠ γριὰ μὲ τὴ Μαριανθούλα δὲν εἶχαν πλαγιάσει ἀκόμα. Ἐκᾶναν μετὰ-νοιες καὶ σταυροὺς καὶ παρακαλοῦσαν μυστικὰ τὴν Παναγιά

και τὸ Χριστὸν, νὰ τοὺς φέρουν ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ τῆς μιᾶς τὸ γιό της καὶ τῆς ἄλλης τὸν πατέρα της. Κατόπι ἔπεσαν στὸ κρεβάτι νὰ κοιμηθοῦν. ↓

Ἡ Μαριανθούλα κοιμήθηκε στὴ στιγμή μὲ τὴ γλυκιὰ ἰδέα, πὼς, ἅμα θαρχόταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, θὰ ἔτρωγε μαγειρίτσα καὶ ζότα δυὸ λογιῶν: βραστή καὶ ψητή.

Ἡ καημένη ὅμως ἢ γριά δὲν μπορούσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ὁ νοῦς της πετοῦσε μακριὰ σὰν τὸ πουλὶ κι ἔφευγε σὰν ἀστραπὴ καὶ πήγαινε στὴν ξενιτιὰ, γιὰ νάβρῃ τὸ παιδί της, πὺ τὸ καρτεροῦσε τόσα χρόνια μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

Ἡ νύχτα προχωροῦσε συννεφιασμένη καὶ κατάμαυρη μὲ τὰ σκοτάδια της, μὲ τὸν ἄγριο τὸν ἄνεμό της, πὺ βογγοῦσε ψηλὰ σὺς στέγες.

Κι ἐνῶ ἡ Μαριανθούλα κοιμόταν βαριά βαριά σὰν ὅλα τὰ παιδάκια κι ἡ καημένη ἢ γιὰ ξαγρυπνοῦσε, μὴ μρωώντας νὰ κλείσῃ μάτι, «κιικιρίκουουουου!» ἄλλησε μέσα ἀπὸ τὸ κοιτέσι ὁ μεγάλος πετεινὸς τοῦ σπιτιοῦ. «Κικιρίκουουουου!» ἄλλησαν κι οἱ ἄλλοι, οἱ μικρότεροι, «κιικιρίκουουουου!» φώναξαν κι οἱ πετεινοὶ τῆς γειτονιάς καὶ ὅλου τοῦ χωριοῦ.

Ὁ παπὰς ξεπετάχτηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἀναψε ἓνα κερί κι ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, πήρε τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε γιὰ τὴν ἐκκλησία. ↓

8. Τ' ὄνειρο τῆς Μαριανθούλας.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ γριά ξύπνησε τὴν ὑπρέτρια καὶ τὸ πιστικόπουλο κι ἀναψαν τὴ φωτιά.

Ἡ Μαριανθούλα κοιμόταν βαριά βαριά, σὰν ὅλα τὰ μικρὰ παιδιά καὶ δὲν ξυπνοῦσε εὐκολα. ▽

— Εὐπνα, Μαριανθούλα μου! φώναξε ἡ γριά. Εὐπνα

καὶ μᾶς καρτερῶ ὁ παπῶς στήν ἐκκλησία, νὰ μᾶς δώση πα-
σχαλίτσα καὶ νὰ γυρίσωμε γρήγορα γρήγορα, νὰ φᾶμε μαγει-
ρίτσα, κότα καὶ δίπλες. Σήκω, Μαριανθούλα μου.

Μὲ τὰ πολλὰ ξύπνησε ἡ ἄοροῦλα. Ἐνοιξε τὰ μάτια της
καὶ κοίταξε κακιομένα τὴ γιαγιά της, δακρῦζοντας καὶ
λέγοντας:

— Ἄχ, γιαγιά κι ἐσύ, τί μούκαμες! Ἄχ, τί μούκαμες!

— Τί σούκαμα, ψυχὴ μου; Τί σούκαμα, καρδούλα μου;
τὴ ρώτησε μὲ τρυφεράδα ἡ γιαγιά.

— Πῶς, τί μούκαμες! Ἐγὼ ἔβλεπα στὸν ὕπνο μου τὸν
πατερούλη μου κι ἐκεῖ πού τὸν ἀγκάλιαζα καὶ τὸν φιλοῦσα,
μὲ ξύπνησες ἐσύ! Γιατί νὰ μὲ ξυπνήσης, καημένη γιαγιά;
Ἄχ, τί ὄμορφος πού ἦταν ὁ πατερούλης μου! Ψηλός, ἀσπρο-
κόκκινος, ἄγγελος γραμμένος!

Ἡ γριὰ ἀκούοντας τὰ λόγια τῆς ἐγγονῆς της, ἄρχι-
σε νὰ σταυροκοπιέται, ἐνῶ τὰ δάκρυά της ἀνέβαιναν ἀπὸ
τὴν καρδιά στὰ μάτια.

Ἄφοῦ νίφτηκαν, κάθισαν κοντὰ στὴ φωτιὰ καὶ περίμε-
ναν, ὅσπου χτύπησε τὸ δεύτερο σήμαντρο.ᾶ

9. «Ἡ γέννησή Σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τότε ξεκίνησαν ὅλοι γιὰ τὴν ἐκκλησία. Τὸ πιστικόπουλο
πήγαινε μπροστά, κρατώντας ἕνα μεγάλο δαυλὶ ἀναμμένο,
γιὰ νὰ φέγγη στὸ δρόμο. Ἐτσι πήγαινε στήν ἐκκλησία κι
ὄλο τὸ ἄλλο χωριό.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἡ ἐκκλησία ἀγκάλιασε μὲ τοὺς
τέσσερεις τοίχους της ὄλο τὸν κόσμον τοῦ χωριοῦ. Ἄντρες,
γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, ὅσες ψυχὲς βρισκόνταν στὸ χωριό,
ἦταν συναγμένοι μέσα στήν ταπεινὴ ἐκκλησιούλα κι ἄκουαν
μὲ πολλὴν εὐλάβεια τὸ χαρμόσυνο τροπάριο:

«Ἡ γέννησή σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τελειώσε η λειτουργία κι άρχισε ο κόσμος νά μεταλαβαί-
νη. Πρώτη πρώτη μετάλαβε η γριά με τους δικούς της. Αυτή
πῆρε πρώτη τὸ αντίδωρο κι αυτή βγήκε πρώτη ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
σία καὶ τράβηξε σπίτι της, γιατί ἦταν ἡ πρώτη τοῦ χωριοῦ.

10. Τὸ Χριστουγεννιάτικο τραπέζι

Ἄμα ἔφτασαν στὸ σπίτι, ἡ ὑπηρετρία ἔστρωσε τὸ τρα-
πέζι καὶ περίμεναν τὸν παπὰ νάρθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἦρθε ὁ παπὰς. Κύκλωσαν τότε
ὄλοι τὸ καταφορωμένο τραπέζι κι ὁ παπὰς ἔβαλε τὸ εὐλο-
γητό: «Χριστὲ ὁ Θεός, εὐλόγησον τὴν βρωσιν καὶ τὴν πό-
σιν...». Ἄλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸ εὐλογητό του, «μποῦμ» ἀκού-
στηκε μιὰ τουφεκιὰ στὴν ἐξώθυρα. «Μποῦμ» κι ἄλλη μία.

Ἄναταράχτηκαν τὰ σκυλιά. Πετάχτηκαν ὄλοι ὄρθοι καὶ
σωρὸ κουβάρια κατέβηκαν τὴ σκάλα καὶ βγήκαν στὴν αὐλή.

— Ψυχούλα μου, παιδάκι μου, φώναξε ἡ γριά με πόνου
ψυχῆς. Δόξα σοι ὁ Θεός, πὸν ἦρθες γερός καὶ καλά!

— Πατερούλη μου, φώναξε κι ἡ Μαριανθούλα. Καλῶς
ὄρισες!

Κατέβηκε ὁ ξενιτεμένος ὁ γιὸς τῆς γριάς ἀπὸ τὸ ἄλογο
του καὶ μάνα καὶ παιδί, πατέρας καὶ κόρη ἔγιναν κι οἱ τρεῖς
ἓνα σύμπλεγμα ἀγάπης καὶ πόνου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

Ἡ ὑπηρετρία μετὰ τὸ πιστικόπουλο τράβηξαν τὸ ἄλογο
στὸ κατὼι νὰ τὸ ξεφορτώσουν, ἐνῶ οἱ τρεῖς καλοκαρδισμένοι
ἀνέβηκαν τὴ σκάλα μαζί μετὰ τὸν παπὰ καὶ μῆταν στὸ δωμά-
τιο, πὸν ἦταν τὸ τραπέζι στρωμένο.

11. Ἡ χαρὰ τῆς μάνας.

Οἱ γάτες εἶχαν στήσει πανηγύρι ἀπὸ τὴ στιγμὴ, πὸν
πέφτοντας οἱ ντουφεκιᾶς πετάχτηκαν οἱ ἄνθρωποι ἔξω. Εἶχαν
φάει ὄλο τὸ γάλα καὶ τὴ στιγμὴ, πὸν ἔμπαιναν οἱ νοικοκυ-

ραίοι στὸ δωμάτιο, ξέσκιζαν τὴ βραστή κότα, τὴν τετράπα-
χη. Δὲν εἶχαν προλάβει ἀκόμη ν' ἀγγίξουν τὴν κότα, πὸν
ἦταν στὸν ταβά.

— Ψίτ! ψίτ! καταραμένες, φώναξε ὁ παπᾶς.

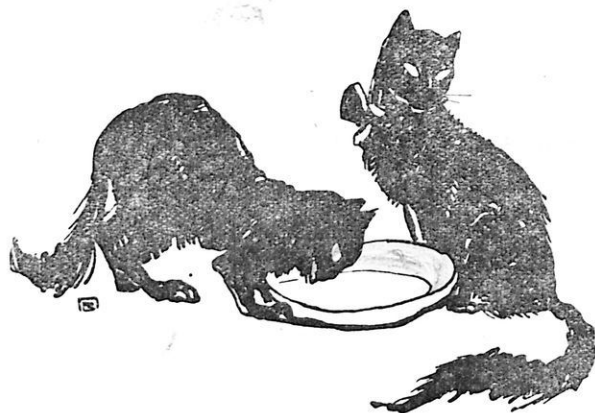
Ἡ γοιὰ ὅμως, πὸν σὲ ἄλλη περίσταση θὰ ἦταν ἱκανὴ νὰ
τις σκοτώσει, δὲ θύμωσε καθόλου, μόνο εἶπε :

— Ἄς τες, παπά μου. Ζῶα εἶναι. Ἔχουν κι αὐτὲς δίκιο
σήμερα νὰ κάμουν πασχαλιά.

Ἐκάθισαν τότε γύρω στὸ τραπέζι, ὁ παπᾶς ξαναεulόγησε
κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Μόνο ἡ γοιὰ δὲν ἔτρωγε μὲ ὄρεξη. Ἡ
χαρὰ τῆς εἶχε κόψει τὴν ὄρεξη.

Ἦλη τὴν ὥρα ἔλεγε :

— Δόξα σοι, Θεέ μου. Σ' εὐχαριστῶ. Καλῶς ὄρισες
παιδί μου!

7. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μὲς στὴν ἀχνόφεγγη βραδιά
πέφτει ψιλὸ ψιλὸ τὸ χιόνι
γύρω στὴν ἔριμη λαγκαδιά
στρώνοντας κάτασπρο σεντόνι. ♪

Οὔτε πουλιοῦ γρικᾶς λαλιά
οὔτ' ἓνα βέλασμα προβάτου,
λὲς κι ἀπλωμένη σιγαλιά
εἶν' ἐκεῖ ὀλόγυρα θανάτου. ♪

Μὰ ξάφνου πέρα ἀπ' τὸ βουνὸ
γλυκὸς σημάντρου ἠχὸς γρικιέται,
ὡσὰν βαθιὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸ
μέσα στὴ νύχτα νὰ σκορπιέται.

Κι ἀντιλαλεῖ τερπνὰ τερπνὰ
γύρω στὴν ἄφωνα τὴν πλάση
καὶ τὸ χωριὸ γλυκοξυπνᾶ,
τὴν ἄγια μέρα νὰ γιορτάση. ♪

Πέτρος Βασιλικὸς

8. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ

1. Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. Ὅλη μέρα στὸ
δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι ♪ Γκάπ, γκούπ. Γκάπα, γκούπ.

Γιατὶ χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος;

Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἤρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ
μᾶς δώσουν τὸ χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν,
νὰ τὰ βάλουμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα. ♪

Θὰ καθίσουμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσουμε κάστανα καὶ

θά ποῦμε παραμύθια κι ιστορίες παλιές. Ὁ βοριάς ἔξω θά σφυρίζη θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θά χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά: κρόπ, κρούπ. Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θά κατεβαίνει στὴν ἀυλὴ μας.

Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θά καθώμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θά ροδοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θά ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας καὶ θά μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι, ποὺ σκεπάζει τὴν ἀυλὴ μας

καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριᾶ. Τὰ παιδιὰ θὰ φλυαροῦν· ἡ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν οὐρὰ θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ρουθουνίζει· οἱ νέες θὰ κεντοῦν ἢ θὰ ῥάβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμῦθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα ἐπάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζει συγκερατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βασιτᾶ τὸν ἴσο στὸ παραμῦθι.

2. Νὰ γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

Ἐνῶ μὲρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἐτοιμάσουν τὸ καμίνι Ρίχνουν κάτω ἀγριόδεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι μικρὰ μικρὰ κομμάτια τὰ χοντὰ κλωνάρια τους.

Ἐνῶ αὐτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ τάξη τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατὺς θὰ εἶναι κάτω ὁ σωρὸς κι ἐπάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σὰν ἕνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ θὰ φτάνη ὡς κάτω. Ὅμοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καὶ γύρω στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνοῦν μὲ τὴν τρύπα τῆς κορυφῆς. Τὸ σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα φωτιὰ στὴ μεσιανὴ κι ὕστερα θὰ κλείσουν μὲ σειρὰ τῆς ἄλλης τρύπες.

Ἐπειτα θὰ κλείσουν ἐκεῖνες, ποὺ εἶχαν ἀνοιχτὲς καὶ θ' ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστὲς.

Ἡ φωτιὰ ἔτσι θὰ προχωρήσῃ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμπαδιάξῃ μέσα στὸ σωρὸ. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν καταλάβουν, πὼς ἡ φωτιὰ πέρασε ὅλο τὸ σωρὸ καὶ ἴδουν νὰ βγάξῃ φλόγες χωρὶς καπνό, θὰ βουλώσουν ὅλες τῆς τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίη.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ κάρβουνα θὰ εἶναι ἔτοιμα.

9. ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΒΟΗΘΟΥΝ

Ήταν πρωί κι ὁ Νίκος, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, κάθισε στὸ τραπέζι κοντὰ στὸν πατέρα καὶ στὴ μητέρα του, γιὰ νὰ παρουσιάζουν τὸ πρωινό τους.

Ἐξαφνα ὁ Νίκος λέει στὸν πατέρα του :

— Πατέρα, ὁ κύριος Γαρυφάλος ἔχει τρεῖς ἀνθρώπους στὸ σπίτι καὶ πέντε στὸ κτῆμα κι ὅλοι αὐτοὶ ἐργάζονται γι' αὐτόν. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε κανένα.

— Πῶς δὲν ἔχομε; εἶπε ὁ πατέρας του. Ἐχομε μάλιστα πολὺ περισσότερους ἀπὸ τρεῖς κι ἀπὸ πέντε, ποὺ ἐργάζονται γιὰ μᾶς καὶ μᾶς βοηθοῦν. Σκέφτηκες πόσοι ἀνθρώποι ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ πάρουμε σήμερα τὸ πρωινό μας; Τὸ λιγώτερο ἑκατό.

— Ἐκατό; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ ἐτοίμασε μόνη καὶ μοναχὴ ἡ Μαρία. Κανεὶς ἄλλος δὲν τὴ βοήθησε.

— Ἄς δοῦμε, ἀπάντησε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα σου ἔχει τὴ στιγμή αὐτὴ ἓνα φλιτζάνι τσάι κι ἐγὼ ἓνα φλιτζάνι καφέ. Ξέρεις πῶς ἦρθε τὸ τσάι ἐδῶ;

— Τὸ ἀγόρασες, εἶπε ὁ Νίκος.

— Μάλιστα, τὸ ἀγόρασα στοῦ κ. Μανωλοπούλου, ἀλλὰ ποῦ τὸ βρῆκε αὐτός; βέβαια δὲν τὸ μάζεψε στὸ χωράφι του!

— Τὸ ξέρω, εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ τσάι δὲ φυτρώνει στὸν τόπο μας, ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κίνα.

— Λοιπὸν σὲ ρωτῶ πόσα πρόσωπα ἐργάστηκαν, γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ φλιτζάνι τοῦ τσαῖου, ποὺ πίνει αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ μητέρα σου;

— Δύο, ἀποκρίθηκε ὁ Νίκος. Ἐσύ, ποὺ τὸ ἀγόρασες κι ἡ Μαρία ποὺ τὸ ἐτοίμασε.

— Κι ἐκεῖνος, ποὺ φύτεψε τὸ φυτὸ στὴν Κίνα; κι ἐκεῖνος, ποὺ μάζεψε τὰ φύλλα καὶ τὰ ἔβαλε νὰ ξεραθοῦν; κι ἐκεῖ-

νος πού ἔκαμε τὴ συσκευασία καὶ κοινάβησε τὸ κιβώτιο στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ τὸ φέρη στὸν τόπο μας; Ἐπειτα καὶ τὸ πλοῖο, πόσους ἀνθρώπους χρειάστηκε, γιὰ νὰ γίνη; Καὶ μπορούσε νάρθη στὸν τόπο μας χωρὶς ναῦτες, χωρὶς πλοίαρχο; Ἔτσι κι αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς θεωρήσωμε σὰ βοηθοὺς μας. ↓

Ἐπειτα ἄλλοι ἄνθρωποι πῆραν τὰ κιβώτια ἀπὸ τὸ πλοῖο καὶ τὰ κοινάβησαν σὲ κάποια ἀποθήκη. Τότε ὁ κ. Μανωλόπουλος, ὁ παντοπώλης, ἀγόρασε ἕνα δυὸ κιβώτια καὶ τὰ ἔστειλε στὸ κατάστημά του. Ἔτσι ἐγὼ ἀγόρασα ἀπ' αὐτὸν ἕνα κουτάκι κι ἡ Μαρία ζέστανε τὸ νερὸ κι εἰτοίμασε τὸ τσάι.

Ἄλλὰ κι ἡ Μαρία δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὸ προσφέρη στὴ μητέρα σου, ἂν δὲν εἶχαμε φωτιὰ καὶ τσαγιέρα καὶ φλιτζάνια καὶ πιατάκια. Καὶ γιὰ νὰ τὰ ἀποκτήσωμε, πρέπει νὰ ἔχουν ἐργαστῆ πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι.

— Καὶ τὰ κουταλάκια κι ἡ ζάχαρη γιὰ τὸ τσάι; πρόσθεσε ὁ Νίκος. Μοῦ δίνετε, σὰς παρακαλῶ, μιὰ γέτα ψωμὶ μὲ βούτυρο;

Ἄ Μάλιστα, εἶπε ὁ πατέρας του, ἂν μοῦ πῆς πόσοι ἄνθρωποι βοηθοῦν, γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτά. ↓

— ὦ, νὰ σοῦ πῶ, πατέρα, εἶπε ὁ Νίκος. Καταλαβαίνω, πὼς χρειάστηκαν χιλιάδες ἄνθρωποι, γιὰ νὰ μᾶς εἰτομάσουν ἕνα πρόγευμα. Ὁρισμένως χρειάστηκαν περισσότεροι ἀπὸ ἕκατὸ γιὰ ἕνα φλιτζάνι τσάι κι αὐτὸ εἶναι μονάχα ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ πρόγευμά μας. Ποτὲ δὲ φανταζόμουν, ὅτι τόσοι ἄνθρωποι ἐργάζονται γιὰ μᾶς. ↓

10. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΥΓΕΝΗΣ

Σάββατο βράδυ. Στὴν πλατεία τὰ λεωφορεῖα φεύγουν στοιβαγμένα ἀπὸ κόσμο. Ὅποιος προφτάσῃ νὰ μπῆ! Οἱ ἄλλοι περιμένουν νὰ φτάσῃ νέο λεωφορεῖο. Καὶ πάλι τὰ ἴδια. Σπρωξίματα, τσαλαπατήματα, φωνές, σκοτωμός. Καὶ τὰ λεω-

φορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν τὸ ἓνα ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἄλλο κάθε δύο, κάθε τρία λεπτά. Καὶ πάντα ἓνα πλῆθος ἀνήσυχο, πὸν περιμένει καὶ πὸν δὲ φαίνεται νὰ λιγοστεύη. Εἶναι τάχα οἱ ἄνθρωποι, πὸν ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ λεωφορεῖα, πὸν ἔφυγαν, ἢ εἶναι ἄλλοι, πὸν ἦρθαν κατόπι, χωρὶς νὰ τοὺς νιώσῃ κανένας καὶ πῆραν τὴ θέσῃ τους στὸ πεζοδρομιο, ἢ εἶναι κι αὐτοὶ κι ἐκεῖνοι; Δὲν ξέρει τί νὰ ὑποθέσῃ κανένας. Ὅ,τι καὶ νὰ εἶναι, τὸ πλῆθος δὲ λιγοστεύει. Νομίζει κανένας, πὸς ἢ γῆ γεννᾷ ἀνθρώπους.

√ Ὁ γεροντάκος ὁμως, πὸν στέκεται παράμερα κάπου, φαίνεται πὸς εἶναι ὁ ἴδιος, πὸν ἦταν ἐκεῖ καὶ μισὴ ὥρα πρωτύτερα. Χωρὶς ἄλλο εἶναι ὁ ἴδιος. Τὰ λεωφορεῖα περνοῦν καὶ φεύγουν ἀπὸ μπροστά του. Αὐτὸς μένει. Μιὰ στιγμὴ ἀκούεται νὰ λήῃ ἀναστενάζοντας:

— Ὅπως πηγαίνουν τὰ πράματα, οὔτε αὔριο τὸ πρωὶ δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ φύγω ἐγώ!

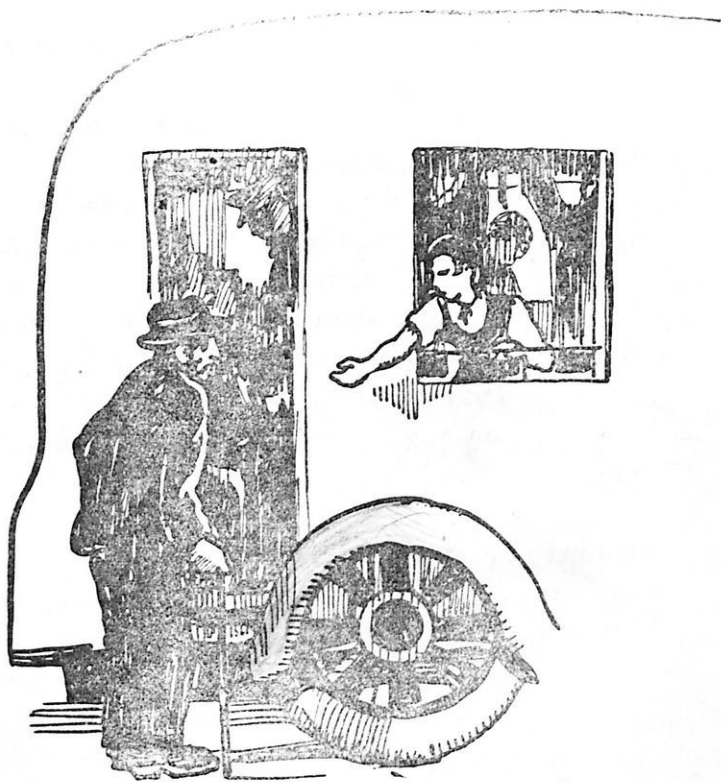
Ἐνα παχουλὸ παιδάκι μὲ κοντὰ παντελονάκια καὶ μὲ σάκα σχολείου ζρεμασμένη στὴν πλάτη ἀκούει τὸ γέρο καὶ χαμογελάει πονηρά. Θὰ γελᾷ χωρὶς ἄλλο μὲ τὴν ἀδυναμία του. Ὁ πιτσιρικός αὐτὸς δὲ θὰ περιμένη βέβαια πολὺ, σὰν τὸ γέρο. Μ' ἓνα πήδημα θὰ βρεθῆ ἐπάνω στὸ λεωφορεῖο. Καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ τὸ δείξῃ.

√ Σὲ λίγο φαίνεται ἓνα ἄδειο λεωφορεῖο, πὸν κατεβαίνει. Μόλις σταμάτησε, ὁ πιτσιρικός μ' ἓνα πήδημα βρίσκεται κιόλα ἐπάνω στὸ скаλοπάτι, ἀρπαγμένος μὲ τὸ ἓνα χέρι ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς τέντας. Μὲ τὸ ἄλλο χέρι ἀνοίγει τὴν πόρτα, χώνεται πρῶτος μέσα στὸ λεωφορεῖο καὶ πιάνει μιὰ θέσῃ, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του οἱ ἄλλοι, πὸν σκαρφαλώνουν, τὸν σπρώχνουν, τὸν βρίζουν, τὸν ἀποπαίρνουν. √

— Παλιόπαιδο! Πρῶτος καὶ καλύτερος θέλεις νὰ μῆς Ντροπή σου!

— Δὲν μποροῦσε, βλέπεις, νὰ σοῦ λείψη καὶ τὸ κάθισμα, κακομαθημένο παιδί. Ἔπρεπε νὰ καθίσης!

— Αὐτὴ τὴν ἀνατροφή σοῦ ἔδωσαν οἱ γονεῖς σου καὶ οἱ δάσκαλοί σου; Κι εἶσαι καὶ μαθητὴς τοῦ σχολείου! Δὲν ντρέπεσαι!

Ὁ πιτσιρίκος ἀκούει τὶς βρῆσιες καὶ χαμογελᾷ στρογγυλοκαθισμένος στὴ θέση του.

— Εἶδατ' ἐκεῖ τὸ ἀναίσθητο πλάσμα! φωνάζει μὴ κυρία ἀπέξω. Χαμογελάει κιόλας γιὰ τὸ κατόρθωμά του. Εὖλο πὸν τοῦ χρειάζεται!

Ἐξαφνα ὁ πιτσιρίκος σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει κουνώντας τὸ χέρι του πρὸς τὸ μέρος ποῦ περιμένει— ἀκόμα περιμένει—ὁ γέρος.

↓ Παλπού, ἔ, παλπού! Ἔμπα μέσα. Ἔχει θέση γιὰ σένα.

Ἄ γέρος προχωρεῖ πρὸς τὸ λεωφορεῖο.. Ἄ ἓνας ἐπιβάτης λέει στὸ παιδί:

— Δὲν ντρέπεται νὰ χοροῦδεύῃ τὸ γέρο; ποῦ εἶναι ἡ θέση; τὰ ἀστεῖα σοῦ ἔλειπαν, κακοαναθρεμμένε!

Ἄ εἰσπράχτορας κλείνει τὴν πόρτα μπροστὰ στὸ γέρο.

↓ — Δὲν ἔχει ἄλλη θέση, μάρμπα. Τὸ παλιόπαιδο ἀκοῦς;

Ἄ μικρὸς σηκώνεται τότε ὀρθίος καὶ τοῦ φωνάζει:

— Ἔχει θέση, κύριε εἰσπράχτορα. Θὰ τοῦ δώσω τὴ δική μου. Γιὰ νὰ πιάσω θέση τοῦ παλπού...

Σὲ δυὸ λεπτὰ ὁ γέρος εἶναι καθισμένος στὴ θέση τοῦ μικροῦ κι ὁ μικρὸς μ' ἓνα πήδημα πάλι βρῖσκεται ἔξω, ἐνῶ ὁ γέρος τοῦ φωνάζει ἀπὸ πίσω μὲ τὴν τρεμουλιαστὴ φωνή του: √

— Τὴν εὐχή μου νάχης, παιδί μου! Νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονεῖς σου. √

Ἄ κόσμος γυρίζει καὶ κοιτάζει τὸ παιδί ποῦ φεύγει.

Ἄ ἓνας δημοσιογράφος κάνει νὰ τὸ σταματήσει.

— Ἔλα δῶ, παιδί μου! Τοῦ λέει μὲ καλοσύνη. Ποιανοῦ εἶσαι; πῶς σὲ λένε;

Μὰ ὁ πιτσιρίκος προχωρεῖ βιαστικά, χωρὶς νὰ πῇ τ' ὄνομά του καὶ χάνεται μέσα στὸ πλήθος. √

11. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

↓ 1. Μόλις ἦταν δέκα χρονῶ παιδί ὁ Ἄντρεας καὶ γνώριζε κιάλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς. √

Σὲ ἡλικία τεσσάρω μόλις χρονῶ εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλὸ του πατέρα. Ἔτσι ὁ

Ἄντρεας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νώτη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφή τῆς μάνας τους τῆς συχωρεμένης καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ ὁμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἓνα ταπητουργεῖο, ποῦ νὰ τὰ χορτάση ψωμί τὰ ὄρφανά! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες, ποὺ παίρνει;

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἄντρεας, ποὺ ἦταν παιδί πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέει:

— Ἐέρεις, θεία Σταυρούλα, ἐγὼ σὲ λίγο τελειώνω πιά τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὅλοι μας. Πρέπει κι ἐγὼ νὰ βγάλω τὸ δικό μου.

— Σὲ καλὸ σου, γιόκα μου! Ποιὸς θὰ σὲ πάρη στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἓνα παιδί στὴν ἡλικία σου;

Μὰ ὁ Ἄντρεας ἐπέμενε κι ἔγινε... ἔμπορος. Πουλοῦσε σπύρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνίες, ὅπου βρισκόταν.

Ἔτσι γλομὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ φτωχοντυμένο ὅποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπύρτα εἶναι, χρειάζονται.

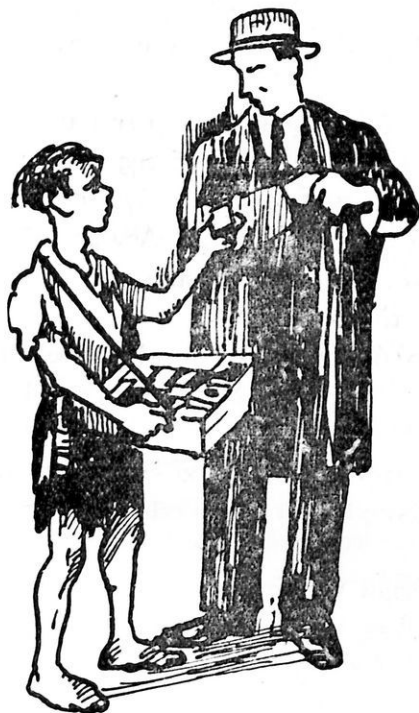
3. Μιὰ μέρα ὁ Ἄντρεας πλησίασε ἓναν κύριο, τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἓνα μεγάλο κατάστημα. Ἄπὸ τὸ πρωὶ δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἓνα κουτί.

— Πάρτε, κύριε, ἓνα κουτάκι σπύρτα ἀπὸ τὸ φτωχό.

Ὁ κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ γλομὸ του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

Ἔψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλὰ, ἀλλὰ δὲ βρῆκε. Ὑστερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτε λιγώτερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα

— Λυποῦμαι, μικρὲ μου, πὺ δὲν ἔχω ψιλὰ, εἶπε ὁ κύριος κι ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο κι ἐγὼ θάβρω νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλὰ.

— Ἀλήθεια τὸ λές; ρώτησε ὁ κύριος, βλέποντας τὸν Ἄντρεα κατάματα.

— Ναί, ἀλήθεια σᾶς τὸ λέω.

Τὸ ξάστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ κι ὁ τρόπος πού τοῦ μίλησε, ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῆ τὸ ἑκατοστάρικο.

Ὁ Ἀντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

Ὁ κύριος ἔμεινε ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τῆ βιτρίνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι ὁ Αντρέας ἀκόμη νὰ φανῆ. Ὁ κύριος ἄρχισε νὰ κουνᾷ τὸ μαστούνι του νευρικά καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε!

«Κουτὸς ἦμουν νὰ πιστέψω σ' ἓνα παιδί τοῦ δρόμου», ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ ὥρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ὁ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. Ἔμοιαζε ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν μικρό, πού τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνο πού ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιὰ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα.

— Κύριε, τοῦ εἶπε μὲ ὕφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἶστε πού δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτὲς τὸ πρωὶ τὸ ἑκατοστάρικο;

— Ναί, ἐγὼ εἶμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.

— Νάτα τὰ λεπτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βροῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου;

— Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας στὸ κατάστημα πού σᾶς βροῆκε χτὲς καὶ ρώτησα· γιὰ τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

Ὁ κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχὴ.

“Υστερα πήρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει :

— Πάμε, μικρὲ μου, στὸ σπίτι σας.✓

5. Σὲ λίγο μῆκαν σ ἕνα στενοδορῶμι.

— Ἐδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἶπε τὸ παιδί κι ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἕνα σκοτεινὸ ὑπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ὑπογείου ἦταν ἕνα ἀχυρένιο στρώμα. Ἐπάνω στὸ στρώμα αὐτὸ κειτόταν ἕνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μιὰ φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

Ὁ κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάγλομο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἕνα χεράκι ξυλιασμένο.

— Ἐδῶσες στὸν κύριο τὰ λεπτά ; ρώτησε ὁ Ἀντρέας τὸν ἀδερφοῦλή του κι ἡ φωνή του, ἀδύνατη, νόμιζες πὼς θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώσῃ τὰ λόγια του.

Ὁ καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φίλησε τὸ μέτωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του :

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ γι’ αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνῃ καλά. Μιὰ στιγμή καὶ θὰ ξανάρθῳ.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν πρώτων βοηθειῶν. Πῆρε ὁ ἴδιος τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προσεκτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

“Υστερα ἀπὸ λίγην ὥρα ὁ Ἀντρέας ἦταν ξαπλωμένος ἐπάνω σ’ ἕνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

Ἡ πληγὴ του βέβαια ἦταν βαριά κι ὁ κίνδυνος μεγάλος. Ἀλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

↓ "Εμεινε αρκετές μέρες στο νοσοκομείο ο 'Αντρέας.

"Όταν έγινε καλά και βγήκε από το νοσοκομείο, ο καλός κύριος δέν τον άφησε πιά να πουλά σπίρτα! Τόν έστειλε πάλι στο σχολείο, για να μάθη περισσότερα γράμματα. Το ίδιο έκαμε και για το Νώτη, τον άδερφό του 'Αντρέα.✓

Όυτε τους άφησε να ζούν στο ίδιο υγρό και άνήλιο υπόγειο. Πήρε τη θεία τους τη Σταυρούλα οικονόμο στο πλούσιο σπίτι του και παραχώρησε και για τους τρεις ένα μεγάλο προσηλιακό δωμάτιο.

'Από τότε ή θεία Σταυρούλα με τα όρφανά άνεψάκια της έζησε εύχαριστημένη. Τα παιδιά μεγάλωσαν κι έγιναν τίμιοι εργάτες και καλοί άνθρωποι.↓

12. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

✓
"Ε! σεις, όπου σκορπίζετε τα πλούτη στον άέρα, το χέρι σας το άπονο και άσωτο άπλώστε και δώστε και στον άρρωστο και στη φτωγή μητέρα...✓

'Ελεημοσύνη, χριστιανοί, έλεημοσύνη δώστε!
Ποιός λέει, ποιός, πώς όλ' αυτά που τώρα σεις πετάτε, είναι δικά σας; ... Δύστυχοι, αυτό που περισσεύει είναι της χήρας, τ' όρφανού και μήν το σπαταλάτε.

✓ "Όποιος τα πλούτη του σκορπά άπ' τους φτωχούς τα κλέβει.
'Ελεημοσύνη, χριστιανοί, άδέρφια, έλεημοσύνη πολλά χαρίζει ο Θεός σ' εκείνον, όπου δίνει.✓

A. Παράσχος

13. ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, ὅταν ἓνα καλοκαιρινὸ πρῶτὸ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζί μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικὸς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσον καιρὸ τὴν εἶχε ὄνειρευτῆ αὐτὴ τὴ μέρα!

Ἡ ὄραση τοῦ Ἀλκιδάμα ἦταν ἓνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρὸ, ποὺ οἱ Ἕλληνες πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν, πὼς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ξεγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. Ὁ πατέρας του λεγόταν Δαμάρατος καὶ εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα γιὰ ὑπηρεσία τῆς πατρίδας του, τῆς Σπάρτης.

Ἔτσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲ θυμῶταν διόλου τὴν πατρίδα του. Ἦξερε μόνο, ὅτι εἶχε ἀκούσει ὅτι τὴ μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

Ὅταν ἔστριβαν γιὰ τὴν Ἐλευσίνα, ἔριξε πίσω του μιὰ τελευταία ματιά. Ἡ Ἀκρόπολη ὑψωνόταν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ἀστραφτε στὸν ἥλιο καὶ βεβαίωνε τὸ μικρὸ Ἀλκιδάμα, πὼς ἡ θεὰ ἔξακολουθοῦσε νὰ προστατεύη τὴν ἀγαπημένη της πόλη.

Ἐκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ Σπάρτη. Ὁ τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2. Ὅταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν εἶδαν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους ν' ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, ὁ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύτηκε, γιατί δὲν εἶχε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολη. Ἦξερε ἀπὸ τὸν πατέρα του, πὼς τείχη τῆς ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλικαριῶν της.

Πέρασαν τὴ μικρὴ γέφυρα τοῦ Εὐρώτα καὶ μπῆκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦταν ἀπλὰ καὶ μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλωσορίσουν. Στὴν πλατεία μάλιστα κάθισαν λίγο μαζὶ μὲ ἕναν ὄμιλο Σπαρτιατῶν. Ἐντύπωση προξένησε στὸν Ἀλκιδάμα ὁ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κανένας γεροντότερος, ἀμέσως σὴναιναν οἱ νεώτεροι καὶ ἄκουγαν μὲ προσοχὴ καὶ σεβασμὸ. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἦρθε κοντὰ ἕνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνον χιτῶνα, ὅπως ὅλοι καὶ ἀκουμποῦσε στὸ ραβδί του. Ἀμέσως σηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέση νὰ καθίσῃ. ✓

3. Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πρωτὶ ὁ Ἀλκιδάμας βγήκε ἔξω μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του ἢ Ἀγησάνδρη, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

✓ «Παῖδί μου, ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Θὰ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τῆς στοὺς στρατῶνες. Καὶ μὴν ξεχνᾶς, πὼς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος». ✓

✓ Ὁ Ἀλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ' ἕναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δειτροστοιχία καὶ σ' ἄλλο μέρος ἕνα γυμναστήριο, ὅπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς ἴδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια, σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθῆνα τὰ παιδιὰ ἀποτελοῦσαν χορωδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικούς χορούς, ὅχι ὅμως μὲ τόση τέχνη καὶ ἐπιδειξίότητα, σὰν καὶ αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε ὁ Ἀλκιδάμας.

Ὅλα τὰ παιδιὰ ἦταν ἡλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταξε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμὴ ἐκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχου. Πότε πηδοῦσαν μπροστά, προφυλαγμένα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τους· πότε πρόβαλλαν μεμιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σημάτιζαν ἔτσι ἕναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἦταν φοβερὸ

νά βλέπης αὐτὸ τὸ θανατηφόρο τοῖχο. Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιτὰ τὰ τεῖχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Ξαφνικὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν ὄλα μαζί μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος ὁμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

Καὶ νά! τὸ κάθε παιδί βρισκόταν στὴ θέση του καὶ πρόβαλλε τὸ κοντάρι του. Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν μποροῦσε νὰ κρύψῃ τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα, πὺδ γίνονταν οἱ ἀσκήσεις.

Σὲ λίγο μέσα σ' αὐτὲς τὶς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε κι ὁ Ἀλκιδάμας. Τ' ὄνειρό του νὰ γίνῃ ἀληθινὸ παλικάρι τῆς Σπάρτης ἀλήθευε. ✓

✓

4. Ὁ Ἀλκιδάμας μπῆκε ἀμέσως στὴ γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἄρχισαν. ✓ Ἦταν πολὺ σκληρότερα ἀπὸ ὅ,τι τὰ φανταζόταν. Τ' ἄλλα παιδιά ἦταν πιὸ γυμνασμένα. Ἔτσι, ὅταν πηδοῦσε ἐμπρός, τὸ πῆδημα τοῦ Ἀλκιδάμα ἦταν πιὸ μικρὸ ἀπ' ὄλα τ' ἄλλα. Ὄταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόφταιναν καὶ μιὰ φορὰ τὸν ἔριξαν κάτω. ✓

Μὰ ὁ Ἀλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ τὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὄλη τὴν ὥρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος ὁ ἀρχηγὸς πρόσταξε:

— Στὸν Εὐρώτα!

Στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα τὰ παιδιά σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο καὶ μάζευαν βούρλα. Ὄταν ἔκοψαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατῶνες.

Γιὰ δεῖπνο εἶχαν τὰ παιδιά λίγο σιταρένιο ξερὸ ψωμί καὶ μιὰ μαύρη σούπα, τὸ μέλανα ζωμὸ, ὅπως τὸν ἔλεγαν. Ὑστερα κοιμήθηκαν ἐπάνω στὰ καλάμια, πὺδ εἶχαν κόψει.

Ἔτσι κοιμήθηκαν ὅλοι κι ὁ ἀρχηγός τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας τους ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὅλες τὶς στερήσεις.

↓
5. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἄλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους :

— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιά στὰ σπίτια τους ; |

— Σπίτι ; δὲν πηγαίνομε σπίτι. Δὲν εἴμαστε πιά μωρά.

Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατώνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του. ↓

Ὅταν ὅμως ἀργότερα τὰ παιδιά ἔπесαν στὸν Εὐρώτα, ὁ Ἄλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὅλους στὸ κολύμπι· γιατί στὴν Ἀθήνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια. Τὰ παιδιά τὸ πρόσεξαν τὸ κατόρθώμα τοῦ Ἄλκιδάμα καὶ τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἓνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας. |

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἄλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ μεγαλύτερα παιδιά στὰ δάση τοῦ Ταῦγέτου νὰ κυνηγήσουν ἀγριογούρουνα. ↓

Ὁ Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο καὶ ἀπότομο βουνό, πῶς ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Αῤῥήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πυκνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ φαίνονταν πὼς δὲν εἶχε ξαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἄνθρωπος. Ὑπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν, ἔπρεπε νὰ πιάνη ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾷ.

↓ Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὶς μύτες στὸ χῶμα καὶ νὰ γαβγίζουν ἀνυπόμονα.

— Βρῆκαν τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιά κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔξοχο θέαμα γιὰ τὸν Ἄλκιδάμα, νὰ βλέπη τὸ μεγάλο

θηρίο νὰ τρέγῃ ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα! Ἔπειτα τὸ ἀγριογούρουνο σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ξαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε ἐπάνω στὰ σκυλιά. Ἀλήθεια, τί φοβερὰ δόντια ποῦ εἶχε!

Ὁ ἀρχηγὸς τους ὅμως πήδησε μπροστὰ καὶ χτύπησε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἀγριογούρουνο κατάστηθα. Κι οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ἴδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστηκε νεκρό.

7. Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόγος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ξαναγύρισε στοὺς στρατῶνες. Ἐμεινε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. Ἀναψαν μεγάλη φωτιά κι οἱ δοῦλοι ἔκοψαν τὸ ἀγριογούρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τὶς ἔβαλαν στὴ φωτιά. Ὅλα τὰ παιδιά ἔφαγαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ μὲ πολλὴν ὄρεξη.

Ὁ Ἀλκιδάμας δὲν ἔχασε ποτὲ αὐτὴ τὴ νύχτα. Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέρας, ἡ ὁμορφὴ φωτιά μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος καὶ τὸ θέαμα τοῦ Ταῦγέτου, ποῦ ἕψωνε τὴν κορυφή του ὡς τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε ὑπερήφανο τὸ συναίσθημα, πὼς μεγάλωσε πιά, κι ἔγινε ἄντρας.

Τὴ νύχτα ἐκεῖνη ὅλα τὰ παιδιά κοιμήθηκαν χάμω στὸ γῶμα, ἐνῶ γύρω ξαγρουπνοῦσαν τὰ σκυλιά.

8. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. Ὁ Ἀλκιδάμας μεγάλωσε πιά κι ἔγινε ἄντρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια εἶχε γίνει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας του. Τὰ ξεπερνοῦσε στὸ πήδημα, στὸ λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι. Μὰ ἐκεῖ ποῦ εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο. Ἐλαβε μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο δυὸ φορές. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ τ' ὄνομα τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὀλυμπίας.

Τί ὠραῖος ποῦ ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στεφάνι

τοῦ νικητῆ! Γιατὶ ὁ Ἄλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια εἶχε κάμει ὄμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ὠραῖο κεφάλι, πλατὺ στήθος καὶ ψηλοὺς ὄμους, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εὐκίνητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Εἶχε λάβει μέρος σ' ὄλες τὶς μάχες καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ τὰ τεῖχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε γελαστή καὶ περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατί ἤξερε, πὼς θὰ τὴ φέρη πάντα νικητῆς.

Ὅλοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη γιὰ τὴν ἀνδρεία του καὶ τοὺς καλοὺς του τρόπους στοὺς μεγαλυτέρους του. Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους :

— Νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἄλκιδάμα.

Ἀργότερα ὁ Ἄλκιδάμας διηγόταν, πὼς σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ ὁδηγὸς του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἶναι ἡ Σπάρτη. Καὶ μὴν ξεχνᾶς, πὼς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, πὸν πῆρε μέρος».

14. ΠΩΣ ΠΗΡΕ Τ' ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ Η ΑΘΗΝΑ

1. Τὸν παλιὸν καιρὸ κοντὰ στὸν Ἰλισσὸ εἶχε χτιστῆ ἓνα χωριουδάκι. Στὴν ἀρχὴ ἦταν χωρὶς ὄνομα καὶ ἀγνωστοι οἱ κάτοικοί του ὅμως ἦταν παλικάρια καὶ πολλὸ ἔξυπνοι κι εἶχαν γι' ἄρχοντά τους τὸν Ἐρεχθεά.

Ὁ Ζεὺς, σὰν παντογνώστης πὸν ἦταν, γνῶριζε, πὼς τὸ χωριουδάκι αὐτὸ θὰ γινόταν μιὰ μέρα ἢ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεοὺς.

Ὅταν τὸ ἄκουσαν οἱ ἄλλοι θεοί, ἤθελαν ὁ καθένας νὰ δώσῃ στὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθεά τὸ δικό του ὄνομα. Ὁ Ζεὺς ὅμως ἀποφάσισε μονάχα δυὸ θεοὶ ν' ἀγωνιστοῦν μεταξύ τους, γιὰ νὰ δώσουν τ' ὄνομά τους στὸ νεόχτιστο χωριό· γιατί οἱ

κάτοικοί του δυο τέχνες ἤξεραν καλύτερα: νὰ φτιάχνουν γερὰ καράβια, γιὰ νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα, καὶ ὠραῖα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα γιὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν. Ἔτσι ἔμεινε ν' ἀγωνιστοῦν ὁ Ποσειδῶνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας, κι ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστάτευε τὶς τέχνες.

2. Τὴ μέρα ποὺ πρόσταξε ὁ Ζεὺς, ἦρθαν ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ κάθισαν σὲ χρυσοὺς θρόνους κοντὰ στὴν ὄχθη τοῦ Ἰλισοῦ. Ψηλότερα ἀπ' ὅλους ἦταν ὁ θρόνος τοῦ Δία. Στὸ πλάι του εἶχε καθίσει ἡ Ἥρα, ἡ μεγάλη θεά. Παρέκει ἦταν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ χρυσὴ λύρα στὸ χέρι, κοντὰ του ἡ ἀδερφή του ἡ Ἄρτεμη μὲ τόξο καὶ σαῖτες, ἔτοιμη γιὰ κυνήγι.

Πίσω τους καθόταν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὁμορφιάς, ὁ Ἄρης, ὁ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου, κι ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, αὐτὴ ποὺ ἔμαθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν τὸ σιτάρι. Ἐκεῖ ἦταν κι ὁ Πλούτωνας, ὁ θεὸς τοῦ Ἄδη κι ὁ Ἡφαίστος, ὁ θεὸς τῆς φωτιάς. Πίσω ἀπὸ τὸν Δία καθόταν ὁ Ἑρμῆς μὲ τὰ φτερωτὰ του πόδια. ✓

3. Μέσα σ' ἐκείνη τὴ συνέλευση ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ποσειδῶνας στέκονταν ἀμίλητοι καὶ περίμεναν τὸν Δία ν' ἀποφασίσῃ. Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσε στὸ δεξί της χέρι τὸ ἀνίκητο δόρυ της στὸ χέρι τοῦ Ποσειδῶνα ἔλαμπε ἡ τρίαινά του, ποὺ κάνει τὴ θάλασσα νὰ τρέμει. Τότε εἶπε ὁ Ζεὺς:

— Ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμῃ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ γῆ τὸ δῶρο, τὸ πιὸ χρήσιμο στοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τ' ὄνομά του στὸ χωριὸ τοῦ Ἑρεχθεά. ✓

4. Ἀμέσως σηκώθηκε ὁ Ποσειδῶνας καὶ μὲ τὴν τρίαινά του χτύπησε δυνατὰ τὸ γῶμα. ✓ Τότε εὐθύς ἀναταράχθηκε ἡ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα της τινάχτηκε ἓνα πεντάμορφο ἄλογο, ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Οἱ θεοὶ τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

Ἡ χαίτη του ἀνέμιξε στὸν ἀέρα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν καὶ τὰ γοργά του πόδια ἐτοιμάζονταν νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀτάραχη ἔσκυψε ἡσυχα στὴ γῆ, τὴν ἔσκαψε λίγο μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι κι ἔριξε στὸ μικρὸ λάκκο ἓνα μικρὸ σπόρο, ποὺ κρατοῦσε στὸ δεξιὸ της χέρι. Δὲν ἔλεγε τίποτε, μόνο μὲ χαμόγελο στὰ χεῖλη κοίταζε τοὺς ἄλλους θεοὺς.

Καὶ νά, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴ γῆ ἓνα μικρὸ βλαστάρι, ποὺ μεγαλώνει στὴ στιγμή καὶ γίνεται δέντρο μεγάλο μὲ κορμό. Καὶ στὴ στιγμή γεμίζει μὲ κλαδιά, κλωνιὰ καὶ φύλλα, ποὺ ἔλαμπαν σὰν ἀσήμι. Τὸ δέντρο ὄλο καὶ μεγάλωνε καὶ τὰ κλαδιά του ἔγερναν φορτωμένα ἀπὸ καρποὺς πρασινοπούς, καρποὺς γεμάτους χυμό.

—Πατέρα Δία, λέει τότε ἡ Ἀθηνᾶ, αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο μου. Τὸ ἄλογο τοῦ Ποσειδώνα θὰ κάμη αὐτὸν τὸ λαὸ ν' ἀγαπήση τὸν πόλεμο καὶ τὰ αἵματα. Τὸ δῶρο τὸ δικό μου, ἡ ἐλιά, θὰ εἶναι τὸ σημεῖο τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐτυχίας.

5. Τότε ὄλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ φώναξαν μὲ μιὰ φωνή:

—Τὸ δῶρο τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερο. Καὶ τὸ χωριὸ αὐτό, ποὺ μιὰ μέρα θὰ γίνῃ ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου, θὰ πάρῃ τ' ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἔτσι πῆρε τ' ὄνομά της ἡ Ἀθήνα.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε προστάτευε τὴν ἀγαπημένη της χώρα. Οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἔχτισαν στὴν Ἀκρόπολη ἓνα λαμπρότατο ναό, τὸν Παρθενῶνα, καὶ γιὰ τιμὴ της γιόρταζαν κάθε χρόνο τὰ Παναθήναια. ✓

15. Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χαρά σ' ἐσέ, χώρα λευκή καὶ χώρα εὐτυχισμένη!
 Καμιὰ χώρα σ' ὅλη τὴ γῆ, καμιὰ στήν οἰκουμένη
 δὲν ἦβρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.↓
 Ἄπ' ἄλλες χώρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη
 καὶ μ' εἶδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
 σὰν ἄνεμο καὶ σὰν αἶτὸ καὶ σύννεφο καὶ ἀστέρι.
 Ὅμως σ' ἐσὲ τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
 καὶ ρίζωσ' ἢ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.

Κ. Παλαμάς†

16. ΕΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΣΤΑ 438 π. Χ.

1. Πλησίαζε ή μέρα της πομπής των Παναθηναίων. Αύτη τη χρονιά — 438 π. Χ. — ή μεγάλη γιορτή των Ἀθηνῶν θά είχε έξαιρετική λαμπρότητα, γιατί θά γίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μαρμαρίνου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, πού είχε χτίσει ὁ Περικλῆς ἐπάνω στήν Ἀκρόπολη μέ τὰ συμμαχικά χρήματα. ✓

Ἔστερ' ἀπό τόσων χρόνων ἐργασία ὁ λαμπρός ναός, ἔργο τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἴκτινου καί Καλλικράτη, ἦταν ἔτοιμος νά παραδοθῆ στή λατρεία τῆς θεᾶς, πού είχε σώσει τόσες φορές τήν ἀγαπημένη της πόλη ἀπό τοὺς βαρβάρους.

↓ Καί πρώτη φορά τώρα τὰ διαλεχτά κορίτσια τῶν Ἀθηνῶν θά ἔφερναν τὸν πέπλο τῆς θεᾶς, πού εἶχαν ὑφάνει, γσάν πάντα, μέ τὰ χέρια τους, στὸ νέο χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, πού τὸ εἶχε ἐργαστῆ μέ τὴν ἀφθαστὴ τέχνη του ὁ γλύπτης Φειδίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, πού κοίταζαν ν' ἀστράφτη ἀπὸ τὸ μάρμαρο καί τὸ χρυσάφι ψηλά ἐπάνω στήν κορυφή τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης ὁ νέος ναός, δὲν ἔβλεπαν πότε νά φτάσῃ ή μέρα, πού ὁ Περικλῆς, τριγυρισμένος ἀπὸ τὸν Ἴκτινο, τὸν Καλλικράτη, τὸ Φειδία καί τοὺς ἄρχοντες τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων, θά παράδινε τὸ θαυμαστὸ ναὸ στοὺς ἱερεῖς τῆς θεᾶς καί θά ἔκανε τὴν πρώτη θυσία στὸ βωμό της.

2. Τὴν παραμονή τῆς μεγάλης μέρας στὸ σπίτι τοῦ Ἴκτινου, πού βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση κάτω ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, εἶχαν μαζευτῆ ὁ Καλλικράτης, ὁ Φειδίας καί ἄλλοι νέοι ἀρχιτέκτονες καί γλύπτες, μαθητές τους, πού εἶχαν ἐργαστῆ στὰ ἐργαστήριά τους, παίρνοντας μαθήματα τῆς τέχνης τους ἀπὸ τοὺς μεγάλους δασκάλους τους. Καί οἱ νέοι

αὐτοὶ τεχνίτες ἦταν ὑπερήφανοι ποὺ εἶχαν βάλλει κι αὐτοὶ ἓνα λιθάρι, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ μαρμαρένιο αὐτὸ θαῦμα, ποὺ ὁμοίῳ του δὲν εἶχε ἰδῆ ἀκόμη ὁ κόσμος.

Ἀπὸ ἐκεῖ—ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς ὥρασιες ἡλιολόουστες μέρες ποὺ εἶχε χαρίσει ὁ Ἀπόλλωνας στὶς γιορτὲς τῆς ἀδερφικῆς του θεᾶς—ἔλη ἢ συντροφιά θὰ ξεκινούσε γιὰ τὴν Ἀκρόπολη. Οἱ λαμπροὶ τεχνίτες πῆγαιναν νὰ ρίξουν μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ ἔργο τους καὶ νὰ τοῦ δώσουν, ἂν ἦταν πουθενὰ ἀνάγκη, τὸ τελευταῖο χάιδεμα τῆς σμίλης, πρὶν τὸ παραδώσουν στὴν πόλη. ✓

3.—Νάρθουμε κι ἐμεῖς μαζί, θεῖε; ρώτησε ὁ μικρὸς Ἐρμόλαος, ὁ ἀνιψιὸς τοῦ Ἴκτινοῦ, ποὺ ἔπαιζε τὰ κότσια στὴ μεσιανὴ αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μαζί μὲ ἄλλα παιδιὰ τῆς ἡλιλίας του.

✓ Νάρθετε, παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ Ἴκτινος, χαϊδεύοντάς του τὰ ὀλόσγουρα μαλλιά. ✓ Για σᾶς δουλεύαμε ἐμεῖς τόσα χρόνια. Ἐμεῖς θὰ περάσωμε, ἀλλὰ ὁ Παρθενώνας θὰ μείνῃ. Καὶ μέσα στοὺς αἰῶνες, ποὺ θὰ περάσουν ἀπὸ πάνω του, πολλὲς γενεὲς παιδιῶν, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ θάρχωνται στὸν κόσμος, μαζί μὲ τὸν ἥλιο ποὺ θὰ πρωτοβλέπουν, θὰ βλέπουν ἐκεῖ ψηλὰ καὶ τὸν Παρθενώνα. ✓

Τὰ παιδιὰ χαρούμενα ἄφησαν τὰ κότσια κι ἄρχισαν νὰ ετοιμάζονται, γιὰ ν' ἀνεβοῦν μαζί μὲ τοὺς μεγάλους στὴν Ἀκρόπολη.

4.—Θὰ ἰδοῦμε καὶ τὸν Ἐριχθόνιο; ρώτησε φοβισμένος ὁ μικρότερος ἀπ' ὅλους, ὁ Ἐρμείας. ✓ ποὺ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴ μητέρα του γιὰ τὸ στοιχειὸ αὐτὸ τῆς Ἀκρόπολης, πὼς ἦταν σὰ μεγάλο φίδι καὶ κατοικοῦσε κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. ✓

— Γιατὶ τὸν φοβᾶσαι τὸν Ἐριχθόνιο, Ἐρμεία; τοῦ

εἶπε ὁ Ἑρμόλαος. Αὐτὸς εἶναι καλὸ στοιχειό. Δὲν πειράζει.

— Μὰ ἐγὼ εἶχα ἀκούσει, εἶπε ἓνα ἄλλο παιδί, ὁ Δεξιλέως, ὅτι ὁ Ἑριχθόνιος εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Ἐχεις δίκιο, τοῦ εἶπε τότε ὁ Ἑρμόλαος, πὺ σὰ μεγαλύτερος τὰ ἤξερε ὅλ' αὐτά. Ὅταν ἔφυγε ἡ Ἀθηναῖ ἀπ' τὴν Ἀκρόπολη καὶ κατέβηκε στὰ καράβια, γιὰ νὰ διώξη τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα, εἶχε πάει μαζί της κι ὁ Ἑριχθόνιος, πὺ τὴν ἀκολουθοῦσε πάντα. Ἀπ' αὐτὸ μάλιστα κατάλαβαν οἱ Ἀθηναῖοι, πὺς εἶχε φύγει κι ἡ Ἀθηναῖ καὶ κατέβηκαν ὅλοι στὰ «ξύλινα τείχη» νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρὸ καὶ νὰ σώσουν τὴν Ἀθήνα. Ὑστερα ὅμως πὺ γύρισε ἡ Ἀθηναῖ στὸ ναὸ της, γύρισε κι ὁ Ἑριχθόνιος μαζί της.

— Καὶ πὺς τὸ κατάλαβαν, πὺς εἶχε φύγει ὁ Ἑριχθόνιος; ρώτησε πάλι ὁ μικρός, πὺ δὲν μπορούσε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του τὸ τρομερὸ φίδι.

— Δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουν, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ἑρμόλαος. Ὅταν εἶδαν οἱ ἱερεῖς, πὺς ἡ μελόπιτα πὺ τοῦ ζύμωναν οἱ γυναῖκες καὶ τοῦ τὴν πῆγαιναν γιὰ τροφή του, ἔμεινε ἀφάγωτη, κατάλαβαν, πὺς τὸ φίδι δὲν ἦταν ἐκεῖ, γιὰ νὰ τὴ φάῃ. Καὶ εἰδοποίησαν τότε, ὅτι τὸ ἱερὸ φίδι εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Καλύτερα νὰ μὴν ξαναγυρίση, εἶπε τότε ὁ μικρός. Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἔσζασαν στὰ γέλια.

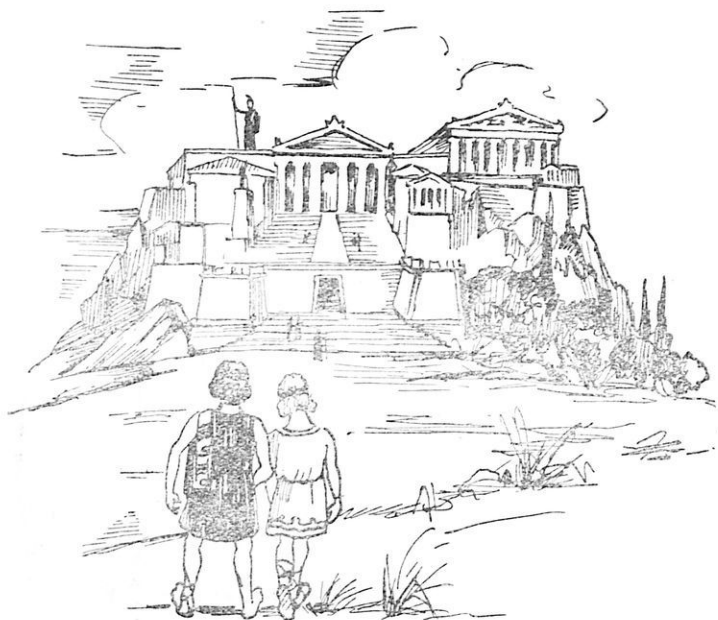
— Εἶδες τὸν πονηρὸ τὸ μικρούλη; εἶπαν. Ἦθελε νὰ λείπῃ ἀκόμη ὁ Ἑριχθόνιος, νὰ τοῦ φάῃ αὐτὸς τὴ μελόπιτα. ✓

↓

5. Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ὅμως φάνηζαν νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ σπῖτι ὁ Ἰκτίνος, ὁ Καλλικράτης, ὁ Φειδίας κι οἱ ἄλλοι φίλοι τους καὶ τὰ παιδιὰ ἄφησαν τὰ γέλια κι ἐτοιμάστηκαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Σὲ λίγο μέσα στὸ δροσερὸ φῶς τῆς ἀνοιξιὰτικῆς μέρας

μέ τις αἰῶρες τοῦ Φαλήρου, πού ἔφταναν γλυκόπνοες ἀπό τὰ γλαυκότετα νερά, πού χούσωνε ἀντίκρου τους στό βάθος τοῦ ὀρίζοντα ὁ ἥλιος, ἡ συνοδεία, μπροστά οἱ μεγάλοι καί πίσω τὰ παιδιά, περνοῦσαν τὰ Προπύλαια καί ἔφταναν στόν Παρθενώνα. Πί θαῦμα ἦταν ἐκεῖνο! Στάθηκαν ὅλοι καί τὸ κοίταζαν, σά νά μὴν εἶχε βγεῖ ἀπό χέρια ἀνθρώπων. Οἱ σαρανταεῖς του κολόνες ὑψώνονταν λευκῆς καί λυγρῆς καί ἀνάλα-

φρες μέσα στό φῶς μέ τὰ κομπᾶ κιονόκρανα. Βαστοῦσαν τὰ ὄραϊα ἀετώματα, τίς μετόπες, τὰ ἐπιστύλια, τὰ διαζώματα. Ὅλα αὐτὰ ἦταν σκαλισμένα καί ἱστορημένα ἀπό χέρια ἐπιδέξιου τεχνίτη, στολισμένα μέ ἀγάλματα καί ἀνάγλυφα χρωματιστά. Τὰ λαμπρά τους χρώματα λαμποκοποῦσαν κάτω ἀπό τὸν ἥλιο, μέσα στίς ἀστραπὲς τοῦ λευκοῦ μαρμάρου τῆς Πεντέλης.

6. Τὰ παιδιὰ δὲ χόρταιναν νὰ ρωτοῦν καὶ νὰ μαθαίνουν. Στὸ ἀνατολικὸ ἀέτωμα ἦταν ἱστορημένη ἡ γέννηση τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ βγῆκε ὀπλισμένη μὲ δόρυ, ἀσπίδα καὶ περικεφαλαία ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Ὁ Ἡφαιστος εἶχε στίσει μ' ἓνα πέλεκυ τὸ κεφάλι τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀθηνᾶ ἦταν δίπλα του πάνοπλη καὶ δλόγυρα οἱ ἄλλοι θεοὶ κοίταζαν τὸ παράξενο θαῦμα.

Στὸ δυτικὸ ἀέτωμα πάλι ἦταν ἱστορημένη ἡ φιλονικία τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνα, ποιὸς νὰ πάρῃ δική του τὴν Ἀττική. Καὶ γύρω πάλι ἄλλοι θεοὶ καὶ ἥρωες παρακολουθοῦσαν τὴ φιλονικία τῶν δύο θεῶν.

Στὶς μετόπες πάλι ἦταν ἱστορημένοι οἱ πόλεμοι θεῶν καὶ γιγάντων, οἱ Λαπίθες, ποὺ πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Κενταύρους, ὅπως καὶ ἄλλοι πόλεμοι.

Ἀλλὰ τ' ὠραιότερο ἀπ' ὅλα ἦταν ἡ ζωφόρος, ποὺ ἔξωνε δλόγυρα σὰν πλατιὰ λουρίδα τοὺς τέσσερις τοίχους τοῦ ναοῦ. Ἐπάνω σ' αὐτὴν ἦταν ἱστορημένη σὲ συνέχεια μὲ λαμπρὰ ἀνάγλυφα ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων.⁴

7. Ὁ Φειδίας, ὑπερήφανος γιὰ τὸ ἔργο του, προχωρώντας στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰκτίνου, δὲ χόρταινε νὰ τὸ κοιτάξῃ. Ἦταν ἐκεῖ ἐπάνω ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ζεὺς, ἡ Ἥρα καὶ οἱ ἄλλοι θεοί, ποὺ εἶχαν ἔρθει νὰ λάβουν μέρος στὴ γιορτὴ καὶ τὴ θυσία καὶ στὴ μέση τους ἦταν ἱστορημένη ἡ παράδοση τοῦ πέπλου. Ἡ παράσταση αὐτὴ ἔπεφτε ἐπάνω ἀπὸ τὴν κυρία εἴσοδο τοῦ ναοῦ στὴν ἀνατολικὴ πλευρά.

Στὶς ἄλλες πλευρὲς τοῦ διαζώματος ἦταν ἱστορημένοι ἄντρες νέοι καὶ γεροντότεροι μὲ μακριὰ ἱμάτια, ἀκουμπημένοι ἐπάνω σὲ βακτηρίες καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους. Ἄλλοι πάλι ἔφιπποι σὲ περήφανα ἄλογα προχωροῦσαν καλπάζοντας καὶ ἄλλοι ἐπάνω σὲ ἄρματα, ποὺ τὰ ὀδηγοῦσαν. Ἄλλοι ἔπειτα

ὀδηγοῦσαν γὰρ τῇ θυσίᾳ βόδια, ποὺ δὲν ἠθέλουν νὰ προχωρήσουν, σὰ νὰ καταλάβαιναν τὴ μοῖρα τους. Ἄλλοι κουβαλοῦσαν ἀγγεῖα γεμάτα μὲ κρασί καὶ ἄλλοι ἔπαιζαν τὸν αὐλό.

Κι ἔπειτα οἱ σεμνὲς παρθένες μὲ τοὺς πολὺπτυχους χιτῶνες, ποὺ κρατοῦσαν ἱερὰ σκεύη ἢ στέκονταν ἀκίνητες, σὰ θαμπωμένες ἀπὸ τὸ λαμπρὸ θέαμα.

Νόμιζε κανεὶς, πὸς ἡ ὥραία πομπή, κομματιαστὰ ἱστορημένη ἀπὸ τὸν τεχνίτη, εἶχε ζωντανέψει ἐπάνω στὸ μάρμαρο.

Ἐὰν τὰ παιδιὰ ὅμως μὲ περισσότερὴ λαχτῆρα κοίταζαν τοὺς καβαλάρηδες! Δὲν ἔβλεπαν τὴν ὥρα, τότε νὰ γίνουν κι αὐτοὶ ἔφηβοι καὶ νὰ καβαλικέψουν τὰ περήφανα ἄτια καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν πομπὴ τῶν Παναθηναίων. ↓

8. Ἐφοῦ καμάρωσαν ἀπέξω τὸν ὥραϊο ναό, τὰ παιδιὰ, ὀδηγημένα ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς τεχνίτες, μπῆκαν μέσα στὸ ναὸ καὶ προχώρησαν ὡς τὸ σηκό, ὅπου ἦταν στημένο τὸ χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. ↓

Τί θαύματα ἦταν ἐκεῖνο! Τὰ παιδιὰ νόμιζαν, πὸς ἔβλεπαν ὄνειρο. Λαμποκοποῦσε ὀλόγυρα τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ λογῆς λογῆς χρώματα. Καὶ στὸ βάθος τοῦ σηκοῦ ὑψωνόταν στὸ βάθρο του τὸ πελώριο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς μὲ ἐνδύματα ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι καὶ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια ἀπὸ σκαλιστὸ ἐλεφαντόδοντα. Ὁρθή, φοροῦσε μακρὸ χιτῶνα, περικεφαλαία στὸ κεφάλι καὶ τὴν αἰγίδα στὸ στήθος. Μὲ τὸ δεξιὸ χεῖρ κρατοῦσε ἓνα μικρὸ ἀγαλματάκι Νίκης καὶ τὸ ἀριστερὸ χεῖρ τὸ στήριζε ἐπάνω στὴν ἀσπίδα, ἱστορημένη κι ἀπὸ τίς δυὸ τῆς μεριές. Ἡ ἀσπίδα πατοῦσε στὴ γῆ κι ἀνάμεσα ἀσπίδας καὶ θεᾶς φαινόταν τὸ ἱερὸ φίδι.

Τώρα ὅλοι, μεγάλοι καὶ μικροί, εἶχαν σταματήσει σιωπηλοί, ἀκίνητοι, κρατώντας μ' εὐλάβεια τὴν ἀναπνοή τους μπροστὰ στὴ θεά.

9. Ὄταν βγήκαν ἀπὸ τὸ ναό, ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὰ νερὰ τῆς Σαλαμίνας, στέλνοντας τὶς τελευταῖες του ἀκτίνες πρὸς τὸ ἱερὸ τῆς Προμάχου. Ἐξαφνα εἶδαν ἕναν ὄρατο, ὑπερήφανο ἄντρα νὰ προχωρῇ μονάχος του πρὸς τὸ ναό. Ἦταν ὁ Περικλῆς, πὺν ἐρχόταν κι ἐκεῖνος νὰ χαιρετήσῃ τελειωμένο τὸν Παρθενώνα, ἔτοιμο νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή ὁ Περικλῆς, ὁ Ἰκτίνος, ὁ Καλλικράτης κι ὁ Φειδίας ἔδιναν τὰ χέρια δακρυσμένοι μπροστὰ στὸ ἀθάνατο ἔργο τους.

↓ Τὰ παιδιὰ παρήμερα κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τοὺς τέσσερεις ἄντρες, πὺν φάνταζαν στὰ μάτια τους σὰν ἡμίθεοι.

Ὁ Περικλῆς μιὰ στιγμή γύρισε τὰ μάτια του κι εἶδε τὰ παιδιὰ, πὺν κοίταζαν φοβισμένα· τοὺς χαμογέλασε γλυκά, προχώρησε, τοὺς χάιδεψε τὰ ὀλόγουρα μαλλιά καὶ τοὺς εἶπε:

↓ Σὲ σᾶς, παιδιὰ, στὴ νέα γενεά, παραδίνω τὸν Παρθενώνα. Γενῆτε ἄξιοι! ↓

17. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

↓
1. Στὰ παλιὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα, ὅταν ὁ νέος ἔκλεινε τὰ δεκαεφτά του χρόνια, γινόταν στρατιώτης. Ἐπαυαν πιά τὰ παιγνίδια καὶ τὰ εὐκόλα μαθήματα τοῦ σχολείου. Δὲν ἔμενε πιά στὸ πατρικὸ σπίτι, γιατί ἀπ' ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἔπρεπε ν' ἀφοσιωθῇ στὴν ὑπηρεσία τῆς πατρίδας. Ἦταν πιά ἔφηβος καὶ στρατιώτης.

Μιὰ μέρα ὁρισμένη ὅλοι οἱ ἔφηβοι, πὺν ὄφειλαν νὰ δώσουν τὸν ὄρκο τοῦ στρατιώτη, μαζεύονταν μαζὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους στὸ ἱερὸ τῆς Ἀγραύλου.

Τὸ ἱερὸ αὐτὸ βρισκόταν στὴ βορεινὴ πλαγιά τῆς Ἀκροπόλης. Ἐκεῖ ἐρχόταν κι ἄλλος κόσμος πολὺς, γιὰ νὰ καταρῶσῃ τοὺς αὐριανοὺς στρατιῶτες τῆς πατρίδας του.

2. Ἡ ὄρκωμοσία γινόταν μὲ μεγάλη πομπή. Οἱ ἔφηβοι ἔρχονταν ἕνας ἕνας μὲ τὴ σειρά ἐμπρὸς στὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ κοντάρι καὶ τὸ τόξο,

πού τοὺς ἔδινε ἡ πατρίδα τους. Ἐπειτα μὲ τὸ κεφάλι ψηλά καὶ μὲ φωνὴ ζωνοῦ ἔδιναν ἐπίσημα τὸν ὄρκο αὐτό:

- Ἐθὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω.
Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κι ἔδῶ κι ὄπου νὰ λάχῃ

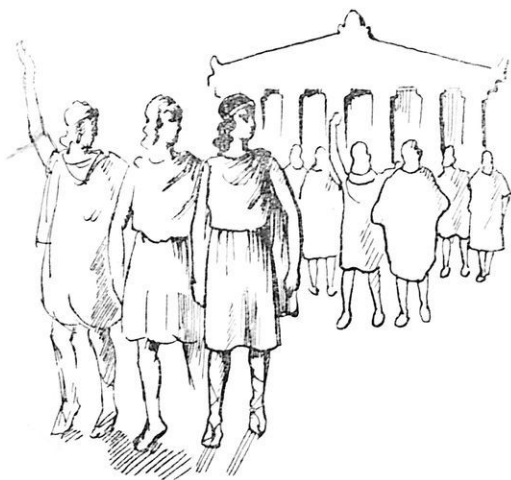
θά πολεμήσω με καρδιά κι ἀφρόντιστα θά πέσω
 και την πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θά την κάμω. \

Και θ' ἀγαπῶ τοὺς δίκαιους και θά τιμῶ τοὺς νόμους,
 θά κατατρέξω τὸν κακό, θά σφάζω τὸν προδότη.
 Κι ἂν ἴσως λέω ψέματα, κολάστε με, θεοί μου».

3. Ὅποιος ἔδινε αὐτὸν τὸν ἱερὸ ὄρκο, ἦταν πιὰ παιδί τῆς πατρίδας. Ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐκείνη στιγμή ὁ ἔφηβος γινόταν πολίτης, στρατιώτης και ὑπερασπιστῆς τῆς πατρίδας του.

Ἄμια ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ναό, ὅλος ὁ κόσμος πὺν ἦταν ἀπέξω μαζεμένος, ὑποδεχόταν τοὺς νέους στρατιῶτες με ζητωκραυγὲς και χειροκροτήματα.

Κι αὐτοὶ με τὴν καρδιά γεμάτη χαρὰ και περηφάνια τραβοῦσαν τραγουδώντας γιὰ τὸ νέο σχολεῖο. Ἐκεῖ θά μάθαιναν τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια και ὅ,τι ἄλλο χρειαζόταν γιὰ ἓνα στρατιῶτη. ✓

1. ΑΝΟΙΞΗ

Μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ χειμῶνα
δίχως βοή και κορνιαχτό
μιὰ κρινομέτωπη νυφούλα
χτίζει παλάτι πυργωτό.

Δουλεύουν μύριοι μαστοράδες,
πρῶτοι στήν τέχνη και στο νοῦ,
τ' ἀγέρι, ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι
και ὅλα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ.

Φτιάνουν τὸ θόλο γαλαζένιο,
ὅλη τὴ γῆ χρυσὴ φωλιά
και τῆς σωριάζουν γιὰ στολίδια
ἄνθη και δέντρα και πουλιά.

Και τὸ ψηλότερο βουνάκι
τὸ φτιάνουν γυάλινο θρονὶ
και ἐκεῖ βασίλισσα θροιάζουν
τὴν Ἄνοιξη τὴ γαλανή.

Σ. Σκίπης

2. ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΠΟΥΛΙ

1. Ὁ Κώστας περπατοῦσε στὸ περιβόλι τους μὲ τὴν ἀδερφοῦλα του, τὴν Καίτη. Ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσαν, ἀκουσαν ἕνα θόρυβο, σὰ φτερουγίσμα πουλιοῦ. Ὁ θόρυβος ἔβγαινε μέσα ἀπὸ ἕνα πυκνόφυλλο θάμνο.

Πλησιάζουν καὶ βλέπουν στὴ ρίζα τοῦ θάμνου ἕνα μικρὸ πουλάκι, ζωηρὸ ἀπὸ τὸ φόβο του ἔκαμε νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ ἡ μιὰ φτερουγίτσα του δὲν ἀνοίγε· ἦταν μαζεμένη καὶ σερόταν στὴ γῆ.

Τὰ παιδιὰ κατάλαβαν, ὅτι τὸ πουλάκι ἦταν πληγωμένο. Πλησίασαν νὰ τὸ πιάσουν κι αὐτὸ τὸ κακόμοιρο ζωῶνε στὴ ρίζα τοῦ θάμνου κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του· κοίταξε λυπητερά τὰ παιδιὰ, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε:

— Ἀφήστε με νὰ πεθάνω καὶ μὴ μὲ βασανίζετε ἄλλο· μοῦ φτάνει ὁ πόνος τῆς πληγῆς μου· κάποιον κακὸ παιδί μου ἔριξε μιὰ πετρίτσα μὲ τὸ λάστιχο καὶ μοῦ ἔσπασε τὴ φτερούγα μου· ἀφήστε με λοιπὸν ἡσυχά νὰ πεθάνω ἐδῶ στὰ φύλλα.

2. Ὁ Κωστάκης πῆρε στὰ χέρια του τὸ πουλάκι καὶ τὸ κοίταξε μὲ τὴν Καίτη. Ἦταν πληγωμένο πολὺ· σπάρραξε ἀπὸ τὸ φόβο του στὰ χέρια τοῦ Κωστάκη· ἡ καρδιά του πήγαινε νὰ σπάσῃ.

Τὰ παιδάκια τὸ χάιδευαν καὶ τὸ φιλοῦσαν μὲ πόνο· ἤθελαν νὰ τοῦ δώσουν θάρρος· ἀλλὰ τὸ πουλάκι ἔτρεμε ὀλόκληρο.

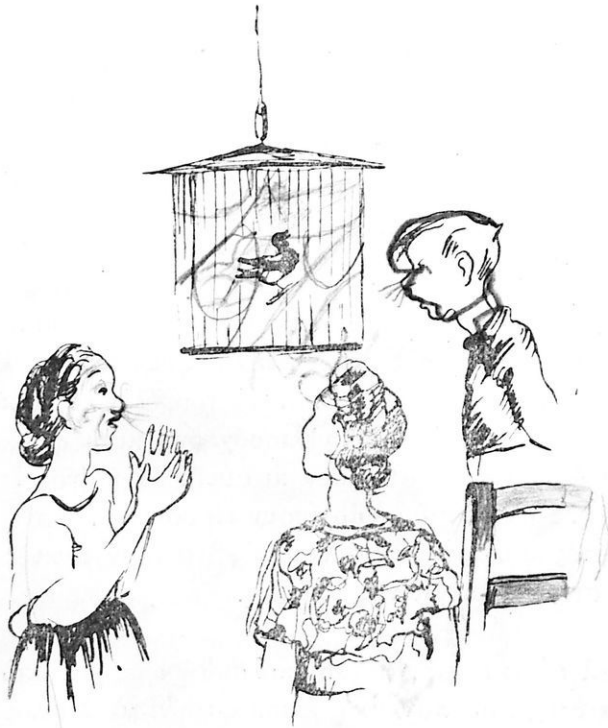
Τὰ παιδάκια ἔτρεξαν στὸ σπίτι.

— Μητέρα, φώναξαν ἀπὸ τὴ σκάλα, βρήκαμε ἕνα πουλάκι πληγωμένο· τρέχει αἷμα ἀπὸ τὴν πληγὴ του.

Ἡ μητέρα τους ζέστανε λίγο νερό, ἔριξε μέσα καὶ λίγο οἰνόπνευμα κι ἔπλυνε καλὰ τὴν πληγὴ τοῦ πουλιοῦ· ἔπειτα τὴν ἄλειψε μὲ λάδι.

— Ἡ φτερούγα δὲ θὰ γίνη ποτὲ καλά, εἶπε ἡ μητέρα· ἂν τὸ ἀφήσωμε ἐλεύθερο, θὰ τὸ ἀρπάξῃ ζαμιὰ γάτα. Καλύτερα εἶναι νὰ τὸ βάλωμε στὸ ἀδειανὸ κλουβάκι μας· ἴσως ἔτσι μπορέσῃ νὰ ζήσῃ.

Ἔτσι κι ἔγινε. Τὸ πληγωμένο πουλί, ἓνα σταχτερὸ ἀη-

δονάκι, βρῆκε τὴν ἡσυχία του στὸ κλουβί· ὅλοι κοίταζαν πῶς νὰ τὸ περιποιηθοῦν μὲ σπόρους, μὲ τρυφερὰ φύλλα καὶ νερὸ καθαρό.

Ἡ Σιγὰ σιγὰ ἡ πληγή του ἔθρεψε καὶ τὸ πουλάκι πηδοῦσε χαρούμενο ἐδῶ κι ἐκεῖ· δὲ φοβόταν πιά· ἅμα ἰδίως πλησίαζαν

στό κλουβί ό Κωστάκης κι ή Καίτη, αὐτό ἔδειχνε ὅλη τή χαρά του καί δέν ἤξερε πῶς νά εὐχαριστήσῃ τὰ παιδιά, πού τὸ ἔσωσαν. ↓

↓ *Όταν ἔπαψαν ἐντελῶς οἱ πόνοι, ἄρχισε καί νά κελαηδῇ. *Όλο τὸ σπῖτι ἀντιλαλοῦσε τὸ χαρούμενο τραγούδι του· τραγουδοῦσε ἀδιάκοπα, σὰ νά ἔλεγε: ↓

— Τὸ φτωχὸ τραγουδάκι μου σᾶς φτάνει γιὰ πληρωμὴ τῆς καλωσύνης σας; ↓

3. Η ΜΕΛΙΣΣΑ

1. ↓ Ἦταν πρῶι κι ὁ ἥλιος ἔριχνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς πράσινες φυλλωσιές τὶς πρῶτες του χρυσές ἀκτίνες. ↓ Μερικὲς μέλισσες βγῆκαν κιόλας ἀπὸ τὴν κυψέλη. "Ἐκαμαν ἓνα γύρο κι ἤρθαν πάλι πίσω βιαστικές." Ἐφεραν στὴν κυψέλη πολὺ καλὲς εἰδήσεις. Οἱ ἀμυγδαλιές ἀνοῖξαν καί τὸ τριφύλλι λαμποκοπᾷ μέσα στὸ πράσινο λιβάδι. Τὸ μελισσόχορτο κι ἡ φασκομηλιά, ὄπου κι ἂν εἶναι, θ' ἀνοίξουν κι αὐτά. Ὁ κρίνος ξεχειλίζει ἀπὸ γύρη. Καιρὸς πιά ν' ἀρχίσουν τὴ δουλειά.

Νάτες κιόλας οἱ μέλισσες, πού βγαίνουν πυκνὲς πυκνὲς ἀπὸ τὸ στενὸ ἀνοιγμα τῆς κυψέλης.

2. Καί τώρα ἐλάτε νά παρακολουθήσωμε μιὰ ἀπὸ τὶς μέλισσες αὐτές, πού πᾶνε νά ἐπισκεφτοῦν τὰ λουλούδια τοῦ κάμπου καί τῶν περιβολιῶν.

Γιὰ ἰδέτε την. Πετᾷ ἀνάλαφρα, ἀνασαίνει τὴν πρωινὴ δροσιά καί χαίρεται τὸν ἥλιο. Τρέχει τώρα βιαστικὴ βιαστικὴ. Πρέπει νά περάσῃ ἀπ' ὅλα τ' ἄνθη πού ἀνοῖξαν, νά δοκιμάσῃ ὅλων ὧν τοὺς χυμούς. Μὲ μιὰ κίνηση ζωερὴ τρυπώνει βιαστικὴ στοὺς μισοανοιγμένους κάλυκες. Τὸ κεφαλάκι της χάνεται

γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ ξαναφαίνεται πάλι φορτωμένο μὲ μιὰ χοντροὴ σταγόνα ἀπὸ γλυκὸ χυμό.

Γιὰ νὰ τραφῆ καὶ νὰ ζήση ἡ μέλισσα, θὰ τῆς ἔφταναν βέβαια δυό, τὸ πολὺ τρία λουλούδια. Καὶ ὅμως σὲ μιὰ ὥρα μέσα ἐπισκέπτεται πάνω ἀπὸ ἑκατό. Γιὰ ποιὸ λόγο τάχα νὰ κάνη τόσον κόπο; Γιατὶ ἔχει στὸ νοῦ τῆς τὴν κυψέλη. Κι ὁ νόμος τῆς κυψέλης λέει, πὼς πρέπει νὰ δουλεύουν, νὰ βοηθοῦν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ ν' ἀγαποῦν τὴν κοινότητά τους.

Γυρίζει τώρα ἡ μέλισσα βιαστικὴ στὴν κυψέλη. Στὸ πέραςμά της τὴ χαιρετοῦν μὲ τὶς κεραῖες ἐκείνες ποὺ φυλάγουν τὴν εἴσοδο. Βιαστικὴ ὅπως εἶναι, μόλις προφταίνει νὰ πῆ δυό τρία λόγια καὶ ν' ἀποθέσῃ τὸ φορτίο της. Φεύγει πάλι βιαστικὴ κι οὔτε γυρίζει νὰ ἰδῆ τί γίνεται μέσα στὴν κυψέλη. ↓

3. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ βασιλεύει ὁ ἥλιος. Ἔκανε καὶ τὸν τελευταῖο της δρόμο. Ἡ μέλισσα γύρισε μὲ τὴ γούλα ξεχειλισμένη ἀπὸ νέκταρ.

Μὰ φαινόταν πολὺ ταραγμένη. Παρ' ὀλίγο νὰ τὴν πάθῃ ἄσχημα ἢ ὁμορφη ταξιδιάρικα. Τὴν ὥρα ποὺ ξαναγυρνοῦσε ἀπὸ τὸ ρυάκι, ἀκούει ἔξαφνα πίσω της τὸ ἄγριο ζουζουμητὸ μιᾶς πεινασμένης σφήκας. Ἄλοιμόνο ἂν ἔπεφτε στὰ βρόχια της. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ πετᾷ σὰ φρενιασμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα της. Ὁ ἐχθρὸς ὀλοένα καὶ ζύγωνε περισσότερο. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τὴν πρόφτανε, γιὰ νὰ τῆς μπήξῃ τὸ θανατερὸ κεντρί.

Ἐξαφνα ὅμως, ἐκεῖ ποὺ πετοῦσε ὀλοῖσα ἡ μέλισσα, κάνει μιὰν ἀπότομη κίνηση κι ἀρχίζει νὰ πετᾷ ἐπάνω κάτω. Ὁ ἐχθρὸς της μὲ τὰ ξαφνικὰ ἀλλαξοδρομήματα τάχασε, κουράστηκε καὶ στὰ τελευταῖα ἀναγκάστηκε νὰ τὴν ἀφήσῃ ἡσυχη.

4. Καί τώρα ἡ μέλισσα ξεκουράζεται. Κάθεται κι ἀκούει τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ἡ κυψέλη ἐκείνο τὸ βράδυ βροισκόταν στὶς μεγάλες τῆς χαρῆς. Ἡ βασίλισσα γέννησε πάλι τρεῖς χιλιάδες αὐγά.

Τέσσερεις μεγάλες κεϋῆθρες γέμισαν μέλι καὶ γύρη. Ἐτσι ἐκεῖνες ποὺ φτιάχνουν τὸ κερὶ πρέπει νὰ στρωθοῦν πάλι στὴ δουλειά, γιὰ ν' ἀρχίσουν ἄλλη κωνούρια πῖτα.

Ἐξὶ ὁλόκληρες ἐβδομάδες ἀκόμη κι ἡ μέλισσα θὰ κάνη στὴ σειρὰ τὴ μαζεύτρα, τὸ φύλακα, τὴν καθαρίστρα ἢ τὴν παραμιάνα. Πάντα θὰ δουλεύη καὶ δὲ θάχη καιρὸ γιὰ γλέντια ἀνόητα καὶ φλυαρίες. Θὰ δώση στὴν κυψέλη τὴ δύναμη καὶ τὴν προκοπή τῆς, ὡς τὴν τελευταία τῆς πνοή. γ

4. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

✓

1. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν πολέμησε καὶ πήρε ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, κάλεσε τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ρώτησε: ✓

— Πέτε μου σεῖς, πού τὰ ξέρετε ὅλα, τί μπορῶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ ζήσω πολλὰ χρόνια νὰ χαρῶ τὸν κόσμο, πού τὸν ἔχω τώρα δικό μου; ✓

— Βασιλιὰ πολυχρονεμένη, ἀποκρίθηκαν οἱ σοφοί, ἕνα μόνο πράμα εἶναι, πού μπορεῖ νὰ σὲ κἀνῃ νὰ εἶσαι ἀθάνατος: τὸ ἀθάνατο νερό, πού ὅποιος τὸ πιῇ, θάνατο δὲ φοβᾶται.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὸ ἀθάνατο αὐτὸ νερό;

— Εἶναι σὲ μέρος ἀπάτητο, βασιλέα μου. Εἶναι ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, πού ἀνοιγοκλειοῦν καὶ χτυπᾶ τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο τόσο γρήγορα, πού οὔτε πουλὶ πετάμενο δὲν προφταίνει νὰ περάσῃ. Πόσα ξακουσμένα βασιλόπουλα δὲν ἔχασαν τὴ ζωὴ τους μέσα σ' ἐκεῖνη τὴν τρομερὴ παγίδα!

2. Ἀφοῦ τὸ ἄκουσε, ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος προστάζει καὶ τοῦ φέρνουν τὸ ἀλόγο του, τὸ Βουκέφαλο, πού φτερὰ δὲν εἶχε καὶ σὰν πουλὶ πετοῦσε.

Καβαλικεύει, δίνει βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ πάει. Σὰν ἔφτασε στοὺς βράχους, πού ἀνοιγοκλειοῦν, δίνει ἄλλη βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ ἐκεῖνο περνᾶ σὰν ἄστραπὴ καὶ πάει πέρα.

Τότε γέμισε τὸ γυαλὶ πού εἶχε μὲ ἀθάνατο νερὸ καὶ γύρισε στὸ παλάτι του.

Ἐκεῖ ἡ ἀδερφή του, μὴ ξέροντας τί εἶχε μέσα στὸ γυαλί, τὸ ἔχυσε. Ὅταν ὁμως ἔμαθε τὸ κακὸ πού ἔκαμε, ἦταν ἀπαρηγόρητη.

— Θεέ μου, λέει, δὲ θέλω νὰ πιστέψω, πὼς μιὰ μέρα θὰ πεθάνῃ ὁ ἀδερφός μου. Ἄφησέ με νὰ ζῶ πάντα μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς καὶ ἂν πεθάνῃ, πάλι θὰ τὸν ξαναφέρῃς στὸν κόσμο. Ποιός

ξέρει, ἄν δὲν ἔρθουν δύσκολα χρόνια γιὰ τὴν πατρίδα μας!

Στὴ στιγμὴ ἡ ἀδερφή τοῦ βασιλιᾶ ἔγινε ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ψάρι καὶ πήδησε στὴ θάλασσα.

Ἔγινε Γοργόνα. Ἀπὸ τότε γυρίζει πάντα στὴ θάλασσα καὶ ἅμα ἰδῆ κανένα καράβι, τρέχει καὶ ρωτᾷ:

— Καράβι, καραβάκι, ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος;

Κι ἄν ὁ καραβοκύρης δὲν ξέρη τὴν ἱστορία της καὶ πῆ «πέθανε», τότε ἡ κόρη ἀπὸ τὴ μεγάλη της λύπη ταραίζει μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὴ μεγάλη της ψαροῖσια οὐρὰ τὴ θάλασσα καὶ πνίγει τὸ καράβι.

Ὅσοι ὁμως ξέρουν, τῆς λένε «ζῆ καὶ βασιλεύει» καὶ τότε ἡ πολύπαθη κόρη κάνει καλὴ καρδιά καὶ τραγουδᾷ χαρούμενη γλυκὰ τραγούδια.

Ἔτσι μαθαίνουν οἱ ναῦτες τοὺς καινούργιους σκοποὺς τῶν τραγουδιῶν καὶ τοὺς φέρουν στὴν πατρίδα τους. ✓

5. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μὲς στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει

— τρυγύρω νύχτα ἀπλώνεται ✚

καὶ μὲ τ' ἄγέρι, π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
σὰ νύφη ὄλο καὶ λυγᾷ καὶ γλυκοκαμαρώνεται. ✓

Μὰ ξάφνω, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἄμμουδιαστὸ ἀκρογιαλὶ

τις δυὸ του ἄγκυρες μαζί,

τὸ μπρῖκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἄγριωπὸ κεφάλι.

— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιὰ ζῆ;

βροντολογᾷ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαροῖσια της οὐρά.

Καὶ τὸ γυναικίειο τῆς αὐτῆ ἀπόκριση γυροῦει.
— Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμον ταξιδεύει,
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ νάχης κυρά. ✓

Ἀλίμονο, ἂν τῆς ἔλσγε, πὼς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά. ✓

Εὐθύς τὴν ἴδια τῆ στιγμῇ ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά. ✓

Μὰ τώρα πόμαθε πὼς ζῆ, τὴν ὄψη τῆς ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιὲς στολίζεται.
Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει
κι ἀπ' τὰ ξανθὰ τῆς τὰ μαλλιά τὸ πέλαγο φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾶ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.
Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερουγίζει.
Λύρα κρατᾶ δλόχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδᾶ στὸ πέλαγο μ' οὐράνια φωνή. ✓

Γ. Δροσίνης

6. ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. Δυὸ μεγάλοι Τοῦρκοι στρατηγοὶ μὲ πολυάριθμο στρατὸ μῆνες πολιορκοῦσαν τὸ Μεσολόγγι

Μὰ ἡ ἱερὴ πόλις τῆς Πατρίδας μας ἄντεχε. Οἱ Ἕλληνες ἦταν παλικάρια, ὁ ἓνας καλύτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο. Πόλεμοῦσαν νύχτα μέρα μὲ μιὰ μόνο σκέψη, τὴν Πατρίδα μας. Οἱ γυναῖκες φρόντιζαν τοὺς λαβωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους κι ἐτοίμαζαν ψωμὶ γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τοὺς ἄντρες τους. Πολλὲς κρατοῦσαν καὶ τουφέκι στοὺς προμαχῶνες, γιὰ νὰ ξεκουράζουσαν τοὺς δικούς τους.

Τὰ παιδιά κουβαλοῦσαν νερὸ καὶ ψωμὶ στὸ κάστρο, ἔφτιαχναν φυσέκια μὲ χαρτί καὶ βοηθοῦσαν σὲ ὅ,τι μπορούσαν. Κι ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι ἀνοίγε σὲ κάποιο μέρος τὸ κάστρο καὶ μπορούσε ἀπὸ κεῖ νὰ ὀρμήσουν οἱ Ἀρβανίτες μέσα, ἔτρεχαν γυναῖκες καὶ παιδιά καὶ κουβαλοῦσαν καλάμια καὶ ξύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια τους καὶ πέτρες καὶ πλῆθρες, κι ὅ,τι ἔβρισχε ὁ καθένας κι ἐκλείναν τὸ ἀνοιγμα. Καὶ πάλι ὅταν δὲν εἶχαν δουλειὰ τὰ παιδιά, μαζεύονταν σὲ κάποια ἐκεῖ ἀπλοχωριὰ κι ἔπαιζαν. Στὴ φωτιὰ καὶ στὸν πόλεμο ποὺ ζοῦσαν, τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ πολέμου παιγνίδια ἔπαιζαν. Μάζευαν σφαιρὲς μολυβένιες, σκόρπιες σ' ὄλο τὸ Μεσολόγγι, καὶ τὶς ἔλιωναν στὴ φωτιὰ καὶ τὶς ἔχυναν σὲ καλούπια ζωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιά πολὺ ἐπιδέξια.

Ἔτσι ἔκαναν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ ἔστηναν ἐπάνω σὲ ζωματένια κάστρα, ἀντίκου τόνα στ' ἄλλο κι ἔπαιζαν ψευτοπόλεμο. Κι οἱ γέροι πολεμιστὲς, παλιοὶ ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες, περνώντας ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ πᾶνε στὸ ἀληθινὸ τὸ κάστρο καὶ στὸν ἀληθινὸ τὸν πόλεμο, κοντόστεκαν λίγο, γιὰ νὰ δοῦν καὶ τὸν παιδιάτικο πόλεμο καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιά καὶ τὰ ἐγγονάκια τους — δικὰ τους ἢ ξένα. Καὶ τὰ

ὀδηγοῦσαν καμιά φορά ἢ φώναζαν σὲ ὄσους κόντευαν νὰ χάσουν τὸ παιγνίδι :

— Ἐμπρὸς καὶ σὰς πῆραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα ! ↓

2. Στὴν ἴδια ἐξεῖ ἀπλοχοφριά πὸν ἔπαιζαν τὰ παιδιὰ, εἶχε τὸ κατοικιὸ του κι ἓνας σκύλος, ἓνας μεγαλόσωμος μαῦρος, μαλλιαρὸς μαντρόσκυλος, πὸν τὸν φώναζαν Ἄλή.

Ἵλοι, μικροὶ μεγάλοι, προπάντων οἱ μικροί, πὸν τὸν εἶχαν καθημερινὴ συντροφιά, τὸν ἤξεραν τὸν Ἄλή.

Μὰ ὁ Ἄλῆς ἔγινε ξακουστὸς ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη ἱστορία.

Ἵνα ἀπογευματάκι τὰ παιδιὰ, μαζεμένα στὸ συνηθισμένο τους μέρος, ἔπαιζαν ὅπως πάντα καὶ γέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ φωνὲς καὶ γέλια. Ἵξεῖ πὸν ἔπαιζαν, νὰ κι ἔρχεται σφυρίζοντας καὶ πέφτει μιὰ σιδερόμπαλα ζανονιοῦ στὴ μέση ! Ἵταν μεγάλη σὰ μικροῦ παιδιοῦ γεγάλι κι ἀπὸ μιὰ τρύπα τῆς πρό-

βαινε τὸ ἀναμμένο φτιλί, πὸν θὰ ἔδινε φωτιά στὸ μαρούτι μέσα καὶ θὰ ἔκανε τὴ σφαῖρα νὰ σκάσει, νὰ σκορπιστῇ σὲ χίλια κομμάτια, σκορπίζοντας μαζί καὶ τὸ θάνατο.

Τὴν ἴδια στιγμή, πρὶν τὰ παιδιά προφτάσουν νὰ κινηθοῦν ἀπ' τὸν τόπο τους, ὁ Ἄλῆς πετιέται ἐπάνω γαβγίζοντας καὶ μ' ἓνα πήδημα ἀρπάζει τὴ μπάλα μὲ τὰ δόντια του. Μὰ ἡ μπάλα ἦταν μεγαλούτσικη καὶ τὰ δόντια τοῦ σκύλου γλίστρησαν τρίζοντας ἐπάνω στὸ σίδηρο καὶ καθὼς κλείστηκαν μὲ ὄρμη οἱ μασέλες του, βρέθηκε σφιχτὰ δαγκωμένο τὸ ἀναμμένο φτιλί. Ὁ σκύλος τίναξε τὸ κεφάλι, καθὼς ἔνωσε τὴ φωτιά στὸ στόμα του καὶ βγήκε τὸ φτιλί ἀπὸ τὴ θέση του. Ἔτσι δὲν πρόφτασε νὰ πάρῃ ἡ μπάλα φωτιά.

Ὁ Ἄλῆς ἔπειτα τὴ μύρισε μιὰ δυὸ φορές, κούνησε τὴν οὐρά του στὰ παιδιά, πὸν τοῦ φώναζαν καὶ τὸν χάιδευαν, γιατί τοὺς εἶχε σώσει, καὶ ξαναπῆγε καὶ κουλουριάστηκε στὴ θέση του.

Μέρες ἔπειτα εἶχε νὰ κάνῃ τὸ Μεσολόγγι μὲ τοῦ Ἄλῆ τὸ κατόρθωμα. ἈΚι ὅταν ἀργότερα ἦρθαν οἱ κακὲς μέρες τῆς μεγάλης πείνας κι οἱ πολιορκημένοι ἔφαγαν ὅ,τι μπορούσε νὰ φαγωθῇ, καὶ τὰ γατιά καὶ τὰ σκυλιά τους, τὸν Ἄλῆ ὄχι, δὲν τὸν πείραξε κανεὶς. Ἐζῆσε μαζί τους καὶ γλίτωσε μαζί μὲ πολλὰ παιδιά, ὅταν μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι ἔγινε ἡ ἀλησμόνητη ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου. Δ

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι ὅπου σ' ἀντιζούζω
 μὲ λαχτάρια σταματῶ
 καὶ περήφανα δακρύζω,
 ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
 κάθε θεία σου πτυχὴ
 καὶ μαζί σου φτερουγίζει
 τῆς Πατρίδας ἡ ψυχὴ.

Ὅταν ξάφνου σὲ χαϊδεύη
 τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
 μοιάζεις κύμα, πὸν σαλεύει,
 μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ Σταυρὸς, πὸν λαμπυρίζει
 στὴν ψηλὴ σου κορυφή,
 εἶν' ὁ φάρος πὸν φωτίζει
 μιὰν ἐλπίδα μας κρυφὴ.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
 καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ
 σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
 σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
 μιὰ χαρούμενη φωνή:
 νάσαι πάντα δοξασμένη,
 ὦ Σημαία γαλανή.

I. Πολέμης

8. Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

✓
1. Ἀπὸ μακριὰ τώρα φαινόταν ὁ κάμπος, ματωμένος ἀπὸ τὶς παπαροῦνες, σὰ νὰ ἦταν ἀπλωμένο ἐπάνω του ἓνα κατακόκκινο σεντόνι. Παρακάτω ἡ γαλαζένια ἤρεμη θάλασσα καὶ στὸ βάθος δυὸ μικρὰ βουνά.✓

Πῶς ξεκουραζόταν τὸ μάτι κοιτάζοντας τὴν ὁμορφὴ αὐτὴ εἰκόνα! Καὶ μὲ τί χάρη κουνιόνταν ἀπὸ τὸ βραδυνὸ ἀεράκι τὰ κόκκινα σκουφάκια τῶν λουλουδιῶν!

✓Βαδίζοντας στὸ χαλικοστρωμένο δρομάκι, φθάσαμε σὲ λίγο στὸ ἀμπέλι, κατακουρασμένοι ἀπὸ τὸ παιγνίδι.✓

Τὸν μπαρμπα-Στάθη, τὸ γέρο ἀμπελοουργό, τὸν βροῦσαμε νὰ κάθεται κοντὰ στὴ στέρνα, ξύνοντας μὲ τὸ σκουριασμένο σουγιά του κάποιο καλάμι.

— Μπούμ! μπαρμπα-Στάθη...

— Καλῶς τα! Τί γινήκατε;

— Ἐκστρατεία στὶς παπαροῦνες.

Μᾶς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια. Ὅλοι γεμάτοι παπαροῦνες. Ἄλλοι στὰ καπέλα μας, ἄλλοι στὰ στήθια μας, ἄλλοι στὰ χέρια μας, παντοῦ.

— Καὶ τώρα μπαρμπα-Στάθη;

— Τί;

— Τὴν ἱστορία τῆς παπαρούνας, ποὺ μᾶς εἶχες ὑποσχεθῆ.

— Ἄ! ὄχι. Εἶναι ἀργά. Πρέπει νὰ πάω νὰ ποτίσω.

— ὦ! μπαρμπα-Στάθη...

— Δὲν μπορῶ, ἄλλοτε...

Ἄρχισαμε ὅλοι μαζὶ τὰ παρακάλια καὶ στὸ τέλος τὸν καταφέραμε. Καθίσαμε χαρούμενοι στὸ πεζούλι τῆς στέρνας κι ὁ μπαρμπα-Στάθης ἄρχισε:

2.—Θὰ σᾶς πῶ σύντομα τὴν ἱστορία της. Ἡ παπαρούνα στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν ἔτσι κόκκινη, ὅπως τὴ βλέπετε. Ἦταν ἄσπρη, ὀλόασπρη, σὰ λεμονανθός. Τὸ κόκκινο χροῶμα τὸ πῆρε ἀργότερα.

Ἀκοῦστε μὲ τί τρόπο:

Ὅταν κάρφωσαν τὸν καλὸ μας τὸ Χριστὸ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ἀπὸ τ' ἅγιό του μέτωπο καὶ τὰ χέρια του ἔπεφταν σταλαματιες αἷμα στὴ γῆ. Στὴ βάση τοῦ Σταυροῦ ἦταν φυτρωμένα μερικὰ λουλούδια καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ μιὰ παπαρούνα. Ὅπως σᾶς εἶπα, ἦταν ἄσπρη, κάτασπρη, σὰ λεμονανθός. Ἡ παπαρούνα λοιπόν, σὰν εἶδε τὸ αἷμα, πού ἔσταξε ἀπὸ τὶς θεῖες ἐκεῖνες πληγές, ἀπλώσε πονετικά τὰ βελουδένια πέταλά της καὶ δέχτηκε μὲ φόβο τὸ θεῖο ἐκεῖνο ὑγρό.

Ἐδῶ ὁ μπαρμπα-Στάθης ἔκοψε τὴν ἱστορία, γιὰ νὰ ρίξη μιὰ πετρίτσα στὸ ἄλογο τοῦ μαγγανοπήγαδου, γιατί σταμάτησε. Ὅταν τ' ἄλογο ἄρχισε πάλι τὸ δρόμο του, ἐξακολούθησε καὶ ἐκεῖνος τὴν ὁμιλία του.

Ἀφοῦ ἡ παπαρούνα ἐκλείσε βαθιὰ μέσα της τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὑγρό, ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ ροδίξει, ὡς πού πῆρε τὸ χροῶμα αὐτό, πού βλέπετε. Ὑστερα ἀπὸ κάμποσον καιρὸ ὄλεσ οἱ παπαροῦνες κοκκίνισαν. Καὶ αὐτὲς τώρα πού τόσο ἄσπλαχνα τὶς χωρίζετε ἀπὸ τὶς συντρόφισσές τους, μᾶς θυμίζουγ τὸ μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὸν πόνο, πού δοκίμασε ἐπάνω στὸ Σταυρὸ ὁ Σωτήρας μας.

3. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενη ἡ ἱστορία αὐτή. Πολλὰ λουλούδια στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχαν τὸ χροῶμα, πού ἔχουν τώρα. Μπορεῖ ἄλλη φορὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορία τῆς κίτρινης μαργαρίτας, πού ἀπὸ λευκὴ στὴν ἀρχὴ ἔγινε ἔπειτα κατὰκίτρινη.

Ὅλοι μας βουβοὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ βυθίσαμε
 ντροπαλοὶ τὸ βλέμμα μας στὶς παπαρούνες ποὺ κρατούσαμε.
 Ἡ βραδινὴ σιγαλιὰ ἄρχισε ν' ἀπλώνεται παντοῦ. Ὡμόλογα
 τὸ κουρασμένο γύρισμα τοῦ ἀλόγου καὶ τὸ τρίξιμο τοῦ μαγ-
 γανιοῦ ἐξακολούθησε. ✓

9. ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

✓
 Μὲς στοὺς κάμπους βασιλεύεις,
 ζῆς χαρούμενη ζωὴ
 καὶ περήφανη σαλεύεις
 στοῦ ζεφύρου τὴν πνοή. ✓

Ἔχεις λουλουδάκια χίλια
 ποθητὴ σου συντροφιά
 καὶ κοιτοῦν τὰ χαμομήλια
 τὴ δροσάτη σου ὄμορφα. ✓

Στὴ θωριά σου λαμπυρίζει,
 φέγγει ὁ ἥλιος πιδὸ πολὺ
 μέλισσα σὲ τριγυρίζει,
 πεταλούδα σὲ φιλεῖ.

Καὶ τὰ χόρτα, ποὺ φυτρώνουν
 γύρω γύρω σου ἀπλωτά,
 πράσινο χαλὶ σοῦ στρώνουν
 νὰ πατῆς καμαρωτά. ✓

Ι. Πολέμης

10. Η ΛΑΜΠΡΗ

1. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ! άκούστηκε τὰ μεσάνυχτα ή καμπάνα τής Λαμπρής.

Έγώ, ζωγραφίζοντας με τὸ κερί μιὰ πέρδικα σ' ἓνα κόκκινο αὐγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆ. Τ' ἄλλα ἀδέρφια μου κοιμόνταν ἤσυχα σὰ στὸν καλὸ καιρὸ. Ἡ μητέρα μου χώριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ γιαγιά μου παιδευόταν με τὴν ψυχοζόρη μας στὸ μαγειρεῖο ἐτοιμάζοντας τὴ μαγειρίτσα με τὰ σηκοτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ με κρεμμυδάκια καὶ ἄνηθο. Τότε ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο ή φωνὴ τοῦ πατέρα μου:

↓ Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς περιμένῃ. ↓

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ράντιζαν με νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τὰ τώρα! Τόσο, ποὺ κίνησε κι ἤρθε ἄνιφτος.

— Πήρατε τὶς λαμπάδες σας; ρώτησε ὁ πατέρας μου. Καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; σβήσατε καλὰ τὶς φωτιές; κοιτάξτε νὰ μὴν ἀφήσετε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο με τ' ἄρνι. Κάμετε λοιπὸν γρήγορα. Χρονιαάσατε, ὅσο νὰ ἐτοιμαστῆτε!

2. √ Ὀλος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι. Ἕνας ἔκλεινε τὸ σπίτι, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησία με τὰ ἀναμμένα δαδιὰ στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του, ἂν ξύπνησαν, κι ή καμπάνα χτυποῦσε ἀτέλειωτα: Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ! √

Τὴν ἐκκλησία τὴ βρήκαμε γεμάτη. Ὁ παπὰς περίμενε ὄλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ εὐλογητὸ κι ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους. Καὶ τὰ παιδιὰ τράνταζαν τὶς θύρες με χτυπήματα, ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ γερομπίρος μονάχα, πὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὸν «Καλὸ τὸ Λόγο», ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

«Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶμαστε ἐδῶ; ρώτησε ὁ παπᾶς.

— Εἶμαστε, παπά μου.

— Ἐμπρὸς λοιπόν. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...».

Ἄμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ «Χριστὸς Ἄνεστη» νὰ κι ὁ Γερομπίρος καβάλα στὸ μουλᾶρι του.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἔτσι ἐφέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα. Ἄκόμη εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος. ▽

3. Ὅταν ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησία καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τῆ χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς», ἄσπριζε πέρα στὸ βουνὸ ἢ ἀνατολή. Ἄχ! τί ὄμορφα μοσκοβολοῦσαν αὐτὴν τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὐλὲς καὶ στοὺς κήπους!

Οἱ ἄνθρωποι χόριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα: «Χριστὸς ἀνέστη!», «Χρόνια πολλά!», «Χαρούμενοι μ' ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας!».

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω μέσα στὰ βᾶτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιά περᾶσαμε ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια περᾶσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλᾶρι μας, τὴ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή.

4. Ἡ πρώτη μας δουλειὰ ἦταν νὰ τραβήξωμε στὴν τραπεζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἕτοιμη, οἱ λαμπριάτικες κουλοῦρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ἐρμάρι κι ἡ Ρήνα, ἡ ψυχοκόρη μας, ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αὐγά, γιὰ νὰ τσουγγρίσωμε μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

Παίνομε νὰ τσουγγρίσωμε, τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νάβρη ποῖὸ αὐγὸ εἶχε τὴν πιὸ γερὴ μῦτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα παιδιὰ, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφήσει αὐγὸ γερό!

— Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας, νὰ γυρίξῃ ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἀρνὶ μοναχός του στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλοῦσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του.

Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιὰτὶ κουβαλοῦσε τὶς λαμπριάτικες κουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγά στοὺς δεκαεφτά βαφτιστικὸς τῆς μητέρας μου, ὅπως ἦταν ἡ συνήθεια στὸν τόπο μας.

11. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1.—Βοήθησέ με, Χαρούλα, νά πετάξω τὸν ἀετό μου, εἶπε ὁ Νίκος στὴν ἀδερφοῦλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νά τὸν πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε. Ὁ ἀετὸς σερνόταν ἐπάνω στὴ γῆ.✓

✓ Ἡ Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, πῆρε τὸν ἀετό, τὸν σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸν ἄφησε νά πετάξῃ.✓ Ἀλλὰ ὁ Νίκος δὲν πρόλαβε νά τρεῖξῃ κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι καταγῆς.

— Ἀδέξια πού εἶσαι, καημένη! Εἶπε ὁ Νίκος.

— Σ' αὐτὸ δὲ φταίω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα. Τὸ σφάλμα εἶναι δικό σου, πού δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις ἀφήνα τὸν ἀετό.

— Προσπαθήστε πάλι, παιδιά, εἶπε ὁ θεῖος τους, πού καθόταν μπροστὰ στὴ θύρα καὶ παρακολοῦθοῦσε τὸ παίγνιδι τῶν παιδιῶν.

2. Ἡ Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν ἀετό καὶ τὸν κράτησε ψηλά. Τὴ φορὰ ὅμως αὐτὴ ὁ Νίκος βιάστηκε πάρα πολύ. Ἐτρεξε τόσο ξαφνικά, πού τράβηξε τὸν ἀετό ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε φαρδὺς πλατὺς κάτω, ὅπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποῖος φταίει; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθήστε πάλι, ξαναεἶπε ὁ θεῖος τους.

— Αὐτὴ τὴ φορὰ κι οἱ δυὸ ἦταν προσεκτικώτεροι. Ἀλλὰ ἓνας ἄνεμος δυνατός, πού φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἄρπαξε τὸν ἀετό καὶ τὸν ἔριξε ἐπάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ μπλέχτηκε ἡ οὐρά του κι ὁ φτωχὸς ἀετὸς ἔμεινε κορμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸ πῆγε πρὸς αὐτὴ τὴ μεριά.

—Μά, Νίζο, μπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ κατευθείαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

3. Ὁ θεῖος τους, ὅταν εἶδε τὸν ἀετὸ ζορμασμένο, σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του, ξέμπλεξε τὴν οὐρὰ τοῦ ἀετοῦ καὶ τοὺς εἶπε:

—Ἐλᾶτε, παιδιὰ. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. Ἐλᾶτε νὰ εὔρωμε ἓνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ τότε προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὁδήγησε τὰ παιδιὰ σ' ἓνα ὀμαλὸ τόπο, πού ἦταν καταπράσινος ἀπὸ τὴ γλόη.

Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα τὸν ἀετὸ καὶ τὸν ἀφῆκε ἀκριβῶς τὴ στιγμή, πού ἔκαμε ὁ Νίζος νὰ τρέξῃ. Ὁ ἀετὸς ἀνέβηκε ψηλὰ σὰν μπαλόκι καὶ πετοῦσε μιὰ χαρά. Μὰ ὁ Νίζος χαρούμενος, πού ἔνιωθε τὸ σπάγγο νὰ τραβᾷ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τὸν ἀετὸ. Ὁ σπάγγος ὅμως χαλαρώθηκε καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι ἐπάνω στὴ γλόη. ✓

4.—Ἄχ, καημένε Νίζο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσης, εἶπε ὁ θεῖος. Ἄς εἶναι ὅμως, προσπάθησε πάλι. ✓

—Ὅχι, δὲ θὰ προσπαθῆσω πιά, εἶπε ὁ Νίζος στενοχωρημένος. Δὲν εἶναι ἀετὸς αὐτός! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανίζωμαι μ' ἓναν ἀετό, πού δὲν πετᾷ. ✓

Κι ὁ θεῖος τοῦ λέει:

—Μπά, Νίζο, θὰ παρατήσης τὸ παιγνίδι σου ὕστερα ἀπὸ τόσους κόπους, πού κάναμε; τόσο εὐχολα ἀπελπίζεσαι, ἐπειδὴ σοῦ παρουσιάστηκαν λίγες δυσκολίες; ἔλα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὐτὴν τὴ φορὰ ὁ ἀετὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰ φτερό. Κι ὅταν τελείωσε ὅλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίζος στάθηκε, κρα-

τώντας σφιχτά στο χέρι του τὸ ξυλαράκι. Ὅλο χαρὰ κοίταζε τὸν ἀετό, πὸν φαινόταν τώρα σὰ μιὰ μικρὴ ἄσπρη κουκκίδα στὸ γαλάζιο οὐρανό.

— Κοίτα, θεῖε, κοίτα, τί ψηλά πὸν πετᾷ! Καὶ μὲ τί δύναμη τραβᾷ! Θαρρεῖς κι εἶναι ἄλογο, πὸν τραβᾷ τὸ χαλινάρι. Κι ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἄφηνα ὄλο. Θὰ πήγαινε στὰ σύννεφα!

Ἄφου ὁ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀετό, ἀρχισε νὰ τυλίγη σιγὰ σιγὰ τὸ σπάγγου καὶ ὅταν ἔπεσε ὁ ἀετός, ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. Ἡ χαρὰ του ἦταν μεγάλη, ὅταν εἶδε, ὅτι ὁ ἀετός του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἂν καὶ πετοῦσε τόση ὥρα.

— Θάρθωμε, θεῖε, κι αὐριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσπαθήσωμε πάλι.⁴

12. Ὁ ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΚΑΙ Τὸ ΓΕΡΘΝΤΑΚΙ

1. Ἡ ὥρα εἶναι πέντε. Τὸ κουδούνι τοῦ σχολείου σήμανε ἔξοδο καὶ σὲ λίγο ὁ δρόμος γέμισε ἀπὸ παιδιὰ.

Τρία μεγάλα ἀγόρια γυρίζοντας στὸ σπίτι τους λοξοδρομοῦν ἐκεῖ κοντὰ σὲ κάποιον οἰκώπεδο κι ἀρχίζουν νὰ παίξουν βόλους.

Τὸ ἓνα εἶναι ὁμορφο παιδί μὲ γαλανὰ μάτια κι ὀλόξανθα μαλλιά· εἶναι ζωηρὸ καὶ χαριτωμένο. Τὸν φωνάζουν Στέργιος.

Τὴν τσέπη του ὁ Στέργιος τὴν εἶχε πάντοτε γεμάτη βόλους· εἶχε ἀκόμη ἓνα παλιὸ ρολόγι χωρὶς δεῖχτες, ἓνα μαχαίρακι, σπάγγους κι ἄλλα πράματα.

Ὁ Στέργιος κατόρθωσε μιὰ μέρα νὰ γλιτώσῃ ἓνα κοριτσάκι, πὸν λίγο ἔλειψε νὰ τὸ παρασύρῃ ἓνα αὐτοκίνητο.

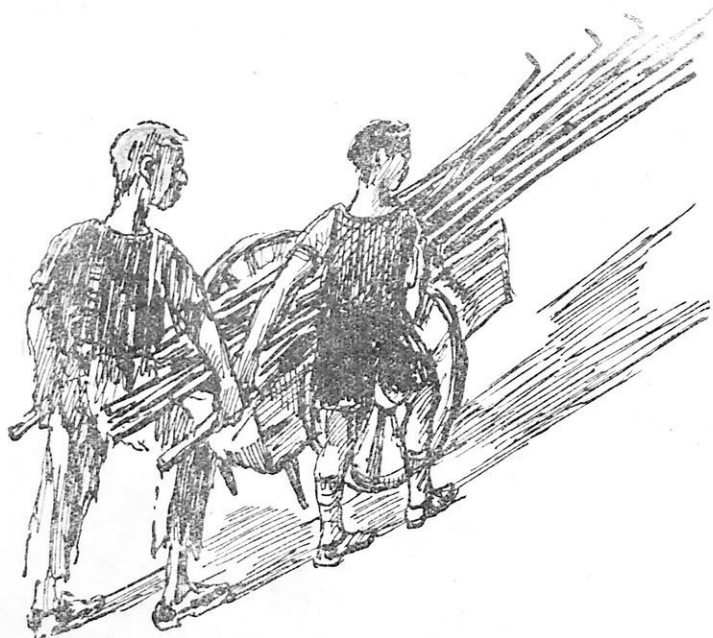
Δὲν ἦταν καθόλου ὑπερήφανος· ἦταν σεμνὸ καὶ φιλότιμο παιδί. Ἦταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο παιδί τοῦ σχολείου καὶ στὰ διαλείμματα, δὲν ἄκουε κανεὶς, παρὰ Στέργιος ἀπὸ δῶ, Στέργιος ἀπὸ κεῖ. Ὅλα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν κι ἤθελαν νὰ τὸν ἔχουν φίλο.⁴

2. Στὴν πιὸ καλὴ στιγμή τοῦ παιγνιδιοῦ ἀκούεται ἓνας μεγάλος θόρυβος καὶ τρίξιμο τροχῶν. Τὰ παιδιὰ βούλωσαν τ' αὐτιά τους καὶ γύρισαν νὰ ἰδοῦν.

Εἶδαν ἓνα καροτσάκι γεμάτο παλιοσίδερα, πὸν τὸ

ἔσπρωχνε ἓνα φτωχὸ γεροντάκι. Τὰ σίδερα αὐτά, καθὼς ἀνα-
ταράζονταν, ἔκαναν δαιμονισμένο κρότο. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἦταν
βαρὺ κι ὁ δρόμος ἀνηφορικός. ▽

✓ Ὁ καημένος ὁ γέρος, μόλις ἔφτασε κοντὰ στὰ παιδιά,
σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμή ὀλοκόκκινος ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ
τὴν κούραση. Πῆρε βαθειὰ ἀναπνοή, σφούγγισε τὸν ἰδρώτα,

ποὺ κατέβαινε αὐλάκι ἀπὸ τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο κι ἦταν
ἑτοιμος νὰ τραβήξῃ πάλι τὸ δρόμο του.

✓ Ὁ Στέργιος εἶδε τὸ γέρο ἔξαντλημένο καὶ κάτι ξύπνησε
μέσα του. Ἄφησε τὸ παιγίδι, τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε
εὐγενικά :

— Μπάρμπα, εἶσαι πολὺ κουρασμένος. Θέλεις νὰ σὲ
βοηθήσω ;

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἔχη καλά, παιδί μου. ▽

Ὁ Στέργιος ἐσπρωχνε τώρα τὸ καροτσάκι μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ διαβαίνοντας μπροστὰ στοὺς συντρόφους του, φώναξε:

— Παιδιά, νὰ μὲ περιμένετε. Νίκο, νὰ μὴν πειράξουν τοὺς βόλους μου.

Καὶ προχώρησε σπρώχνοντας τὸ καροτσάκι. Μὰ εἶχε μεγάλο βάρος καὶ μὲ δυσκολία ἔβγαλε τὸν ἀνήφορο. √

Ὅταν ἔφτασε στὸ ἴσιωμα, τὸ ἀφῆκε.

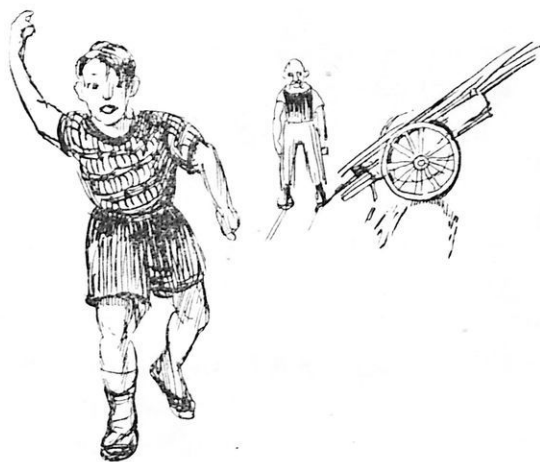
→ Ἔχε γειὰ τώρα, μπάρομπα, εἶπε κι ἔφυγε, χωρὶς τὸ γεροντάκι νὰ προλάβῃ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. √

Ὁ Στέργιος κατακόκκινος ἔτρεξε πάλι στοὺς φίλους του κι ἐξακολούθησε τὸ παιγνίδι του.

Δὲ μίλησε γιὰ τὴν πράξη του, μὰ οὔτε καὶ τ' ἄλλα δυὸ ἀγόρια τοῦ εἶπαν τίποτε. Μονάχα τὸν κοιτάζουν καὶ τὸν θαυμάζουν. "Αἴ! πῶς θὰ ἤθελαν κι αὐτὰ νὰ βρῖσκονταν στὴ θέση του!

Πῆραν ἓνα μάθημα:

Ὅταν καμιά φορὰ ἔβλεπαν ἄνθρωπο σὲ δύσκολη θέση, ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα, πού τοὺς ἔδωσε ὁ Στέργιος. √

13. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ ΤΟΥ ΚΥΡ ΚΩΣΤΑ

1. Προχτές πήγαμε με την τάξη μας έκδρομη στο περιβόλι του κυρ Κώστα. Μας υποδέχτηκε με μεγάλη καλοσύνη. ↓

— Καλῶς τὰ παιδιά! Σὲ καλὴ ὥρα ἔρχεστε. Σήμερα

ἀπόκτησα καινούργιο μελίσσι. Ἰδῆτε το. Εἶναι πιασμένο ἀπὸ τὸ κλαδὶ τῆς ἀγλαδιᾶς. Σὲ λίγο θὰ μπουνε σ' αὐτὸ τὸ κοφινάκι, πὺ βλέπετε. Ἐλᾶτε μαζί μου. ↓

Φόρεσε τότε ὁ κυρ Κώστας μιὰ συρματένια προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια του, πῆρε τὸ μελισσοκόφινο καὶ τράβηξε ἔμπρός. Τὸν ἀκολοθήσαμε κι ἐμεῖς.

2. Ὄταν πλησιάσαμε τὴν ἀγλαδιά, ὁ κὺρ Κώστας μᾶς εἶπε νὰ σταθοῦμε λίγο μακριὰ κι ἐκεῖνος προχώρησε καὶ πῆγε ἴσα ἴσα κάτω ἀπὸ τὸ κλαδί πὺν κρέμονταν οἱ μέλισσες.

Οἱ μέλισσες ὄρμησαν ἐπάνω του, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν πειράξουν. Ἡ προσοπίδα καὶ τὰ χειρόχτια τὸν προστάτευαν γιὰ καλὰ. Σὲ λίγο ξαλίστηκαν κιόλας ἀπὸ τὸν καινὸ, γιὰτὶ ὁ κὺρ Κώστας κρατοῦσε στὸ χέρι κι ἓνα κομμάτι σβουινὰ ἀναμμένη.

Ὁ κὺρ Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὸ μέλισσι καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια ἔσεισε δυνατὰ τὸ κλαδί. Τὸ μέλισσι δλόκληρο κύλισε, θαρρεῖς, μέσα στὸ κοφίνι. Κατόπι σκέπασε τὸ κοφίνι καὶ τὸ πῆγε ἐκεῖ, πὺν ἦταν καὶ τ' ἄλλα τὰ μέλισσια.

Τότε καθίσαμε κάτω ἀπὸ ἓνα μεγάλο δέντρο καὶ μᾶς πρόσφερε διάφορα ὀπωρικά. Ἐβγαλε κι ἀπὸ ἓνα μεγάλο μελισσοκόφιο δυὸ πίτες καὶ μᾶς τὶς πρόσφερε. Ἡ μιὰ ἦταν κάτασπρη κι ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ.

Καὶ οἱ δυὸ εἶχαν τρυπίτσες, πὺν ἦταν γεμάτες μέλι. Ἐμεῖς τὶς μοιραστήκαμε καὶ τρώγοντας τὸ μέλι φτύναμε τὴν κερήθρα, πὺν δὲν τρώγεται.

3. — Πῶς βρέθηκε τὸ μέλισσι αὐτὸ ἐπάνω στὴν ἀγλαδιά; ρώτησε ὁ Χρῖστος.

Κι ὁ κὺρ Κώστας ἀποκριθῆκε:

— Σὲ κάθε μελισσοκόφιο, παιδί μου, κατοικεῖ ἓνα μέλισσι ἀπὸ πολλὰς χιλιάδες μέλισσες. Τὸ κάθε μέλισσι ἔχει τὴ βασίλισσά του. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μέλισσα πὺν γεννᾷ αὐγά. Κάθε καινοκαίρι μπόρεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ὡς πενήντα χιλιάδες. Ἀλλὰ γεννᾷ ἔξωρα καὶ λίγα αὐγά ἀλλιῶτα. Ἀπ' αὐτὰ βγαίνουν νέες βασίλισσες. Ἐτσι πληθαίνει ὀλοένα ὁ λαὸς μέσα στὸ σκοτεινὸ παλάτι. Καὶ τότε οἱ μέλισσες τὴ νύχτα τὴν περνοῦν στριμωγμένες σὰ σταφύλια. Ὁ τόπος δὲν τὶς

χωρεῖ πιά. Γι' αὐτὸ ὅταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασίλισσα, ἡ παλιὰ παίρνει μαζί της τὶς πιὸ πιστές, τὶς πιὸ θαρρετές δουλεῦτρες της καὶ φεύγει πᾶσι ἄλλοῦ νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερον τὸ πρωῒ. Ἐφυγε ἀπὸ ἓνα μελισσοκόφινο ἡ παλιὰ βασίλισσα μὲ τὴ συντροφιά της καὶ πῆγε ἐπάνω στὸ κλαδί τῆς ἀγλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ κὺρ Κώστας κι ἐμεῖς φύγαμε εὐχαριστημένοι, ποὺ εἶδαμε καὶ μάθαμε τόσα πράματα.

14. ΤΟ ΚΗΠΑΚΙ ΜΟΥ

Πεντοβόλησαν τ' ἀνθάκια
στὶς γλαστρίτσες τους,
τὰ πουλάκια κεληδοῦνε
στὶς φωλίτσες τους.

Στὸ κηπάκι μου, ιδέες, ὅλα
εἶναι μὲ χαρά,
χόρτα, ἄνθια, πουλιά, καθάρια
κρύσταλλα νερά.

Κάθε ἀνθός, κάθε πουλάκι
στὸ κηπάκι μου,
μὲ ψυχούλα π' ἀγαπάω
σὰν ἀδερφάκι μου.

Κωστής Βελμύρας

15. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑΞΙ

1. Ἦμουν δώδεκα χρονῶ, ὅταν ἀρρώστησα ἀπὸ μιὰ βαριὰ ἀρρώστια. Ὅταν ἔγινα καλά, ὁ πατέρας μου μ' ἔστειλε σὲ μιὰ θεία μου, ποὺ ἔμενε σ' ἓνα χωριὸ τῆς Χαλκιδικῆς, γιὰ ν' ἀναλάβω.

Ἦταν ἀρχὴς Ἀπριλίου. Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε, πὼς τὸ χωριὸ εἶχε πάρα πολλὲς μουριές, περισσότερες ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα δέντρα.

2. Τὸ πρωὶ ὅταν ξύπνησα, ἄκουσα τὴ θεία μου νὰ λέη: Πάτε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.]

Οἱ μουριές μόλις εἶχαν ἀνοίξει κι εἶχαν κάτι φυλλαράκια σὰν τὴν καρδιά τοῦ μαρουλιοῦ. Παραξενεύτηκα: τί νὰ τὰ ἤθελαν;

Ἄφου ἐτοιμάστηκα, βγῆκα καὶ κοίταξα στὸ ἄλλο δωμάτιο.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταῖσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπε ἡ θεία μου, καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸ γάλα.

— Ποιά «μικρούλια»; ρώτησα.

Πλησιάζω καὶ βλέπω σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάτι μικρούτσιες κάμπιες ἐπάνω σὲ φυλλαράκια μουριᾶς. Κοντά, μέσα σὲ μπαμπάκι, ἦταν κάτι σπόροι, ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἐξήγησε. Λίγο ἔβαλα, πολὺ λίγο, μιὰ δυὸ καλαμωτές. Θὰ ἰδῆς πὼς θὰ μεγαλώσουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

Σὲ μιὰ ἐβδομάδα μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες. Μεγάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μουριᾶς κι ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου τὰ ἔκοβε τότε ψιλὰ ψιλὰ κι ἐκείνες τὰ

ἔτρωγαν ἀχόρταγα. Εἶχαν πιάσει τέσσερες καλαμιωτές, κάτι σὰν κρεβάτια φτιασμένα ἀπὸ καλάμια κι ἐπάνω στρωμέναζιμ' ἐφημερίδες. Ἡ θεία μου ἔριχνε τὰ φύλλα στὴ μιὰ καλαμιωτὴ καὶ ὥσπου νὰ οἴξη στὴν τελευταία, στὴν πρώτη ἦταν φαγωμένα τὰ φύλλα. Καὶ ἄκουες ἓνα θόρυβο ἀδιάκοπο σὰν ἐκείνον ποὺ κάνει ἡ βροχὴ ἐπάνω στὰ ξερὰ φύλλα.

Στὸ τέλος τῆς ἐβδομάδας τὰ σκουλήκια ἔμειναν ἀκίνητα σὰν ἀρρωστημένα.

Βγάζουν τὸ πουκάμισό τους, μοῦ ἐξήγησε ἡ θεία μου. Ὅσο μεγαλώνουν, τόσο αἰσθάνονται τὸν ἑαυτό τους στενωχωρημένο μέσα στὸ παλιὸ πουκάμισο καὶ τ' ἀλλάζουν. Θ' ἀλλάζουν τρεῖς φορὲς ἀκόμη. Ὑστερα θ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι.

4

3. Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς ἐβδομάδες ὅλη ἡ οἰζογένεια ἦταν σὲ κίνηση. Κι ἐγὼ βοηθοῦσα ὅσο μπορούσα. Οἱ καλαμιωτές εἶχαν γίνει ἔξι. Ὁ θεῖος ἔκοβε ὀλόκληρες κλάρες ἀπὸ τὴ μουριά, ἐμεῖς τὰ παιδιά τὶς κουβαλοῦσαμε κι ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοβε τὰ φύλλα, τὰ πετοῦσε ἔτσι ὀλόκληρα στὶς καλαμιωτές. Κάθε σκουλήκι ἦταν μεγάλο ὅσο τὸ μικρὸ δάχτυλο. Ἀρχίζε τὸ φύλλο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη, τὸ ψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα κι ἀδιάκοπα καὶ σὲ λίγο ἄφηνε μόνο τὸ κοτσάνι καὶ λίγα νεῦρα. Αὐτὸ γινόταν πέντ' ἔξι φορὲς τὴν ἡμέρα.

Κάθε μέρα ἔβγαζαν τὶς ἐφημερίδες μὲ τὰ κοτσάνια, ποὺ ἔμειναν κι ἔβαζαν καθαρές.

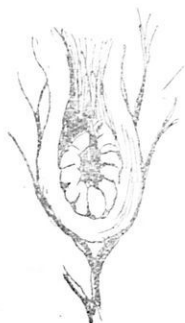
Ἀφοῦ ἔφαγαν λίγες μέρες, σταμάτησαν καὶ σήκωσαν τὸ μαῦρο κεφάλιακι τους ψηλά.

—Θέλουν κλαρί να πλέξουν τὸ κουκούλι, εἶπε ἡ θεία μου κι ἔστειλε τὸν ὑπρέτη ἔξω ἀπὸ τὸ χοριὸ σ' ἓνα βουναλάκι.

—Σὲ μιὰ δυὸ ὥρες γύρισε μὲ τὸ γαϊδουράκι φορτωμένο ρείκια καὶ θυμάρια. Κάθε ρίζα τὴν ἔξωσε ἡ θεία μου μ' ἓνα σκοινάκι στὴ μέση καὶ τὴν ἔδεσε σὲ ξύλα, ποὺ τὰ ἔστησε ἀπὸ εἰς καλαμωτὲς ὡς τὸ ταβάνι.

—Κάθισε τώρα σὲ μιὰ καρέκλα νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

Κάθισα καὶ νὰ τί εἶδα. Ὅσα σκουλήκια εἶχαν χορτάσει, σκαρφάλωσαν στὰ κλαριά. Πῆρε τὸ καθένα τὴ θέση του ἀνάμεσα στὰ κλωναράκια κι ἄρχισε νὰ κουνῆ τὸ κεφάλι του καὶ νὰ κἀνὴ κῶκλους σὶν ἄερα. Κοίταξα πῶς καλὰ καὶ εἶδα, πὼς ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ κλωστή καὶ τὴν ἔπλεκε ὀλόγυρά του. Ἐπλεκε τὸν μεταξένιο του πέπλο κι ὀλοένα τυλιγόταν μ' αὐτόν.

Πρὸς τὸ βράδυ ἦταν ὀλόκληρο τυλιγμένο μέσα σ' αὐτὸν τὸν πέπλο, σὰ σὲ ὀμίχλη. Μόλις τὸ διέκρινα. Ἐπὶ τὴν ἄλλη μέρα δὲ φαινόταν πιά καθόλου. Τὸ μετάξι τὸ εἶχε σκεπάσει ὀλότελα. Μὰ ἐκεῖνο μέσα ὄλο καὶ ὕφαινε.

—Στις τρεῖς μέρες, εἶπε ἡ θεία, παύει πιά νὰ κλώθει τὸ σκουλήκι, ναρζώνεται. ↓

4. Ἐτσι σὲ λίγες μέρες ἔπλεξαν ὄλα τὰ σκουλήκια τὰ κουκούλια τους. Ἡ θεία μου τὰ τρύγησε καὶ τ' ἀπλώσε στὸν ἥλιο. ↓

—Ἄν τ' ἀφήσω στὸν ἴσκιο, θὰ βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε, κι οἱ ἔμποροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι. Θ' ἀφήσω μερικά, γιὰ νὰ ἰδῆς. ↓

Ἐκεῖνα ποὺ ἄφησε, τρύπησαν σὲ δέκα μέρες τὴ μιὰν

ἄκρη καὶ βγήκαν πεταλοῦδες. Οἱ πεταλοῦδες γέννησαν τ' αὐγάτους καὶ ἔπειτα μιὰ μὲ τὴν ἄλλη πέθαναν ὅλες.

Μὲ τὸ ψαλιδί ἔκοψα ἓνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, ποῦ ἡ θεία μου εἶχε ἀπλωμένα στὸν ἥλιο γιὰ τὸν ἔμπορο καὶ εἶδα μέσα τὴ χρυσαλλίδα νεκρή. Ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου τὴν εἶχε ξεράνει.

5. Καθὼς μοῦ εἶπε ἡ θεία, στὰ περισσότερα σπῖτια τοῦ χωριοῦ ἔτρεφαν κουκούλι. Κατὰ τὸν Ἰούνιο ἦρθαν οἱ ἔμποροι καὶ ἀγόρασαν τὸ κουκούλι σὲ καλὲς τιμές.

Ὅσα τύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες, οἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζαν, τὰ ἔξαιναν καὶ ὕστερα τὰ ἔγνεθαι. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὕφαιναν σεντόνια καὶ μεταξωτὰ φορέματα.

6. — Τ' ἀποφάγια τοῦ σκουληκιοῦ τί τὰ κάνετε, ποῦ τὰ μαζεύετε; ρώτησα τὴ θεία μου.

— Τρέφουμε τὸ χειμῶνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴ τὴν τροφή πολὺ καὶ τ' ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίνει πολλὰ. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν τὰ σκουλήκια. Σ' ἓνα μῆνα θὰ φουντώσουν πάλι καὶ θὰ θρέψουμε ἓνα δυὸ ἀρνιά ἢ κάθε οἰκογένεια. Τὸ φθινόπωρο οἱ μουριᾶς θὰ εἶναι πάλι γεμάτες, τὰ φύλλα τους θὰ τὰ μαζέψουμε καὶ θὰ τὰ ξεράνωμε γιὰ τὸ χειμῶνα. Νὰ πόσο ζησίμη εἶναι ἡ μουριά.

7. Ἐμεῖνα στῆς θείας μου ὡς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου. Μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ εἶχα δυναμώσει κιόλας. Ἀποχαιρέτησα τὴν καλή μου θεία καὶ τὶς ξαδερφοῦλες μου καὶ γύρισα πίσω στοὺς γονεῖς μου.Υ

16. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἡλιε μου,
 ἔβγα, ἦλιε μου,
 πὸν κάνεις τὸ ζωράφι
 καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

Δῶσε μας,
 ἦλιε μου, ἦλιε μου,
 τὸ ρόδο καὶ τ' ἀγκάθι,
 φέξε ὡς τοῦ γαλοῦ τὰ βάρθη.

Τὸ νερό,
 φέξε, ἦλιε μου,
 νὰ τρέξη καὶ νὰ λάμπη,
 νὰ μοσχοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
 χρυσοῦλιε μου,
 τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
 δῶσ' μου τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
 ἦλιε μου, ἦλιε μου,
 τὸ θέρο χάρισέ μας,
 σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

Ζ. Παπαντωνίου

Τέταρτος κύκλος
Καλοκαίρι

Ca

Caicellas

κετρος

Ο κέτρος προτιμάται με γ.

Το CALOCERI.

ΥΤΟΣ.

οδρος

1. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ὁ κόσμος λάμπει
 σὰν ἓνα ἀστέρι,
 βουνὰ καὶ κάμποι,
 δέντρα, νερὰ
 γιορτάζουν πάλι,
 καθὼς προβάλλει
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

Φωνοῦλες, γέλια
 φέρνει τ' ἀγέρι
 μὲς ἀπ' τ' ἀμπέλια
 τὰ καρπερά.
 Παιδιὰ ἀγγελούδια
 κόβουν λουλούδια
 στὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

Τὴν ὥρα τούτη
 σκορπᾷ ἓνα χέρι
 χάρια καὶ πλοῦτη
 κι ἡ γῆ φορᾷ
 σὰ μιὰ πορφύρα.
 Ζωῆς πλημμύρα
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρά!

Ἡ φύση πέρα,
 ὦ νέοι καὶ γέροι,
 σὰ μιὰ μητέρα
 μᾶς καρτεροῦ.

Ἡ φύση ὅλη
 σὺν περιβόλῳ
 τὸ καλοκαίρι,
 Θεοῦ χαρὰ!

Κ. Παλαμάς

2. ΠΩΣ ΣΩΘΗΚΕ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

1. Σ' ἓνα χωριὸ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης ἐπιδημίας τοῦ δαγκείνου τρία παιδιά, ὁ Μάρκος, ὁ Ἄντρος καὶ ὁ Σπύρος, ἀπὸ τὴν ἴδια γειτονιά καὶ τὰ τρία, πῆγαιναν ἓνα πρὸς τὸ σχολεῖο.

Καθὼς πῆγαιναν, εἶδαν ἀπὸ μακριά, ἐκεῖ πού ἔπεφταν τὰ τελευταῖα σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἄντρες καὶ γυναῖκες μαζωμένες.

Ζύγωσαν νὰ ἰδοῦν τί τρέχει καὶ εἶδαν τότε ὅλον αὐτὸ τὸν κόσμον νὰ σκύβῃ, νὰ μαζεύῃ πέτρες καὶ νὰ τὶς βάζῃ ἀράδα σὲ μιὰ γραμμή, πού προχωροῦσε ὀλοένα καὶ τριγύριζε τὰ σπίτια. Τὰ παιδιά εἶχαν ἰδεῖ ὡς τώρα τοὺς συγχωριανούς τους νὰ κάνουν πολλὰς δουλειὰς στὸ χωριό. Νὰ σκάβουν, νὰ χτίζουν, νὰ κάνουν φράγιες γύρω ἀπὸ τὰ κτήματα, ἀλλὰ τέτοια δουλειὰ δὲν εἶχαν ἰδεῖ ποτέ τους. Τοὺς φάνηκε περισσότερο σὺν τὰ παιχνίδια, πού κάνουν στὰ χώματα τὰ πολὺ μικρὰ παιδάκια, παρὰ τὰ δουλειὰ γιὰ μεγάλους. Καὶ τοὺς ἦρθαν γέλια, νὰ βλέπουν μεγάλους ἀνθρώπους καὶ γέροντας ἀκόμα, νὰ παίζουν σὺν παιδάκια.

2. Ὁ Μάρκος, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία παιδιά, καθὼς ζύγωσαν, γνώρισε μέσα στοὺς ἀνθρώπους, πού ἔκαναν τὴν

παράξενη αὐτὴ δουλειά, ἕναν ζουμπάρο τους, τὸν μαρμπα-Γεώργη. Τὸν καλημέρισε καὶ τὸν ρώτησε:

— Τί κάνετε αὐτοῦ, μάρμπα;

— Τί νὰ κάνουμε, παιδί μου! Τοῦ εἶπε ὁ μαρμπα-Γεώργης. Ζώνουμε τὸ χωριό, γιὰ νὰ μὴν περάση καὶ μᾶς ἔρθη κι ἐδῶ τὸ θανατικό, πού ἔπεσε στ' ἄλλα τὰ χωριά. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάη, ὄλο καὶ μᾶς ζυγώνει, παιδί μου. Στὸ Καστρί, πού εἶναι μιὰ ὥρα ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἔμεινε ἄνθρωπος στὸ πόδι. Καὶ πόσοι πεθαίνουν, ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει! Τί νὰ κάμουμε, λοιπόν, παιδί μου; Σηκωθήκαμε προὐί προὐί καὶ ζώνουμε τὸ χωριό.

Κι ἔσκυψε πάλι βιαστικά ὁ μαρμπα-Γεώργης στὴ δουλειά του μαζί μὲ τοὺς ἄλλους.

— Κι ἅμα τὸ ζώσετε, μάρμπα, τὸ χωριό, ρώτησε δειλὰ ὁ Μάρκος, δὲ θάρθη τὸ [θανατικό;

— Ἔτσι ἔχουν νὰ ποῦν, παιδί μου... τοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ σηκώση τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ βιαστικὴ δουλειά, ὁ μαρμπα-Γεώργης. Ἔτσι τὸ βρήκαμε, ἔτσι τὸ κάνουμε.

3. Τὰ παιδιά, ἐπειδὴ ἦταν κι ἡ ὥρα περασμένη, ἄφησαν τοὺς συγχωριανούς τους καὶ τράβηξαν νὰ πᾶνε στὸ σχολεῖο τους. Ὅσο λίγα γράμματα κι ἂν ἤξεραν, κατάλαβαν, πὼς ἕνα τέτοιο ἀστεῖο τεῖχος, πού ἔφτιαναν οἱ χωριάτες, δὲν μπορούσεν νὰ σταματήση τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας.

— Ἐγὼ δὲν τὰ πιστεύω αὐτά, εἶπε ὁ Μάρκος στ' ἄλλα παιδιά. Ὅμως θὰ τὸ πῶ τοῦ δασκάλου, νὰ ἰδοῦμε τί λέει κι αὐτός.

Τ' ἄλλα δυὸ παιδιά πίστευαν καὶ δὲν πίστευαν.ν

↓

4. Ὄταν πῆγαν στὸ σχολεῖο, ὁ Μάρκος, πού εἶχε πάντα περισσότερο θάρρος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, παρουσιάστηκε στὸ δάσκαλο καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ πού εἶδαν τὸ προί.

—Τὸ ξέρω, παιδιά μου, τὸ ξέρω, τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος κουνώντας τὸ κεφάλι του. Μὰ τί νὰ τοὺς κάμης τοὺς χωρικοὺς; μήπως ἀκοῦν; Ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς μάξιφα στὴν πλατεία μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητος καὶ τὸν παπὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ἐξήγησα τὶς ὁδηγίες, ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὴν ἐπιδημία· τοὺς εἶπα τί πρέπει νὰ κάμουν. Μήπως ἔκαμαν τίποτε; Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν περασμένη Κυριακὴ, τοὺς εἶδα ὅλους στὰ καφενεῖα καὶ στὰ οἰνοπωλεῖα, σὰν καὶ πάντα. Ἀντὶ νὰ κάμουν αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε, ἀραδιάζουν τώρα πετραδάκια, γιὰ νὰ κλείσουν τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας!

Καὶ ξανακούνησε πάλι λυπητερὰ τὸ κεφάλι του ὁ δάσκαλος. Ὅλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ποὺ ἦταν μαζεμένα ὀλόγυρα, ἄκουαν τὰ λόγια του μὲ προσοχή. Τότε ὁ Μάρκος προχώρησε δυὸ βήματα, σὰ νὰ εἶχε πάρει μέσα του κάποια ἀπόφαση καὶ ρώτησε τὸ δάσκαλο.

— Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμουν οἱ χωριάτες, κύριε;

5.— Πρῶτα πρῶτα νὰ καθαρίσουν τὸ χωριό, εἶπε ὁ δάσκαλος. Τὸ χωριό μας βρωμᾷ ὀλόκληρο. Μᾶς ἔφαγε ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι. Αὐτὰ φέρνουν ὅλες τὶς ἀρρώστιας. Γιὰ νὰ ἐξολοθρευσομε λοιπὸν τὴ μύγα καὶ τὸ κουνούπι, πρέπει νὰ καθαρίσομε τὸ χωριό ἀπὸ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζώων καὶ τὶς ἄλλες ἀκαθαρσίες, ὅπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους οἱ μύγες, καὶ νὰ σκεπάσομε, ὅπου μποροῦμε, τὰ στάσιμα νερά, ὅπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους τὰ κουνούπια. Ὅπου δὲν μποροῦμε νὰ τὰ σκεπάσομε ἢ ν' ἀνοίξομε δρόμο νὰ φύγουν, πρέπει νὰ ρίξομε ἐπάνω τους πετρέλαιο, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ἄλλα κουνούπια. Αὐτὰ μᾶς γράφουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα νὰ κάμομε.

— Καὶ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν αὐτά, κύριε; ρώτησε ὁ Μάρκος.

—Γίνονται καὶ παραγίνονται, παιδί μου, εἶπε ὁ δάσκαλος· λίγα χέρια χρειάζονται, λίγος κόπος καὶ λίγα φτυάρια. Καί, δόξα σοι ὁ Θεός, ἀπ' ὅλα αὐτὰ βρίσκονται στὸ χωριό. Ὅσο γιὰ τὸ λίγο πετρέλαιο, πού θὰ χρειαστῆ, ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος φάνηκε πρόθυμος νὰ τὸ ἀγοράσῃ. Ἀλλὰ λείπει ἡ καλὴ θέληση, παιδιά μου. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα λείπει κάτι ἄλλο. Οἱ ἀγράμματοι χωριανοὶ δὲν τὰ πιστεύουν αὐτά, πού τοὺς λέμε, γιατί δὲν τὰ καταλαβαίνουν. Γι' αὐτὸ δὲ θέλουν νὰ τὰ κάμουν.✓

6. Ὅσο μιλοῦσε ὁ δάσκαλος, τὰ μάτια τοῦ Μάρκου ἔλαμπαν ἀπὸ μιὰ παράξενη εὐχαρίστηση. Γύρισε κι ἔριξε μιὰ ματιά στ' ἄλλα παιδιά, ἔπειτα γύρισε πρὸς τὸ μέρος τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ εἶπε μὲ ζωνηρὴ καὶ χαρούμενη φωνή :

—Αὐτὰ πού δὲ θέλουν νὰ κάμουν οἱ χωριανοὶ μας, κύριε, θὰ τὰ κάμωμε ἔμεῖς.

Ὁ δάσκαλος δὲν καλοκατάλαβε.

— Ποιοὶ ἐσεῖς; εἶπε.

— Ἐμεῖς, ὅλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ἀποκρίθηκε ὁ Μάρκος. Εἴμαστε πενήντα παιδιά. Σὲ μιὰ μέρα τὸ χωριὸ θὰ λάμπη.

—Μάλιστα, μάλιστα, κύριε, φώναξαν μὲ μιὰ φωνὴ ὅλα τὰ παιδιά. Θὰ τὰ κάμωμε ἔμεῖς.

Ὁ δάσκαλος μόνο πού δὲν ἔκλαιγε ἀπὸ τὴ συγκίνησή του.

—Εὖγε, παιδιά μου! Εἶπε. Ἔτσι δείχνετε, πὼς ὅσα μαθαίνετε κάθε μέρα σ' αὐτὰ τὰ θρανία, δὲν πηγαίνουν χαμένα.

Καὶ σὲ λιγάκι ξαναεἶπε ἀποφασιστικά :

—Λοιπὸν αὐριο, παιδιά, δὲν ἔχει μάθημα. Ἀπὸ τὸ πρῶθι θὰ ξεκινήσωμε ὅλοι κι ἐγὼ μαζί σας, γιὰ νὰ σᾶς δείχνω τί πρέπει νὰ γίνῃ. Καὶ θὰ καθαρίσωμε τὸ χωριὸ καὶ θὰ σκεπάσωμε ὅλα τὰ στάσιμα νερά. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος

θά φροντίση νὰ μᾶς βοηῆ ὅ,τι μᾶς χρειάζεται. Θὰ πάρωμε καὶ τὸ χωροφύλακα μαζί, γιὰ νὰ μὴ βροῦμε ἐμπόδια ἀπὸ κανένα. Καὶ τὸ βράδυ, ὅταν γυρίσουν οἱ χωριανοὶ ἀπὸ τὰ χωράφια, θὰ βροῦν τὸ χωριὸ ἀγνώριστο. Κι αὐτὴ ἡ δουλειὰ θὰ γίνεταὶ μιὰ φορὰ τὴν ἐβδομάδα ἀπὸ ὅλους μας. Σύμφωνοι, παιδιά;
— Σύμφωνοι! Φώναξαν ὅλα τὰ παιδιά μ' ἓνα στόμα.

7. Κι ἔτσι ἔγινε. Τὸ χωριὸ ἔλαμψε ἀπὸ τὴν καθαριότητα. Τ' ἀκίνητα νερά, ποὺ πρασίνιζαν σ' αὐλὲς καὶ δρόμους καὶ χαντάκια, ἔλειψαν ἀπὸ παντοῦ ἢ σκεπάστηκαν μὲ πετρέλαιο. Ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι χάθηκαν. Καὶ τὸ μόνο χωριὸ ἀπ' ὅλα τὰ γύρω χωριά, ποὺ δὲν τὸ χτύπησε ἡ κακὴ ἀρρώστια, ἦταν τὸ χωριὸ τῶν καλῶν παιδιῶν.

Οἱ χωρικοὶ τώρα ἔλεγαν, πὼς τὸ χωριὸ σῶθηκε ἀπὸ τὸ ζῶσιμο, ποὺ τοῦ ἔκαμαν μὲ τὰ πετραδάκια.

Τὸ ἔλεγαν, μὰ δὲν τὸ πίστευαν κι οἱ ἴδιοι. Ἦξεραν, πὼς καὶ ἄλλα χωριά κοντὰ τους ζῶστηκαν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἀλλὰ ἡ ἀρρώστια τὰ ρήμαξε.

→ "Ἄς λένε ὅ,τι θέλουν οἱ χωριανοί, εἶπε ὁ δάσκαλος στὰ παιδιά, ποὺ τὸ εἶχαν παράπονο. Ἔσεῖς κάματε αὐτό, ποὺ ἔπρεπε. Κι ἄς μὴ σᾶς τὸ ἀναγνωρίζουν ἐκεῖνοι. Σώσατε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Αὐτὸ σᾶς εἶναι ἀρκετό, γιὰ νὰ εἴστε ὑπερήφανοι σ' ὅλη σας τὴ ζωή. ✓

3. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

✓

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια, ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια, ✓
 ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φουσᾷ τ' ἀγέρι καὶ χαιρετᾷ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη καὶ τὰ πουλάκια κεληδοῦν στὰ δέντρα ταίρι ταίρι, ἀπλώνεται μικρὸ χωριὸ μὲ πεῦκα στολισμένο καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εὐτυχημένο. ✓
 Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα, καθὼς φωλιές μικρῶν πουλιῶν στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα. Ἔχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῆ καὶ στάχια νὰ θερίση, ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴ κρῦα βρύση κι ἔρχεται κάθε χωρικός ἐκεῖ νὰ προσκυνήση. Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν. ✓

I. Πολέμης

4. ΕΛΑΤ' ΕΔΩ ΜΑΖΙ ΜΟΥ...

Ἐλᾱτ' ἐδῶ μαζὶ μου μὲς στὰ δάση!
 Ἐλᾱτ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση
 μακριὰ ἀπ' τοῦ κόσμου τὴ βοή. √
 Ἐλᾱτ' ἐδῶ νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
 πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
 πιὸ ζηλευτὴ νὰ βροῖτε τὴ ζωή.

Ἐλᾱτ' ἐδῶ στὴν πράσινη τὴν πλάση
 κι' ἐλᾱτε ν' ἀναστήσωμε τὰ δάση
 ἐκεῖ, πὸς ἡ ράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
 γυμνὴ, θλιμμένη δείχνει τὴν Ἑλλάδα·
 ν' ἀπλώσωμε καινούργια πρασινάδα
 κάτω ἀπ' τὸ γαλάζιο τ' οὐρανοῦ.

Ν. Γεννηματᾶς

5. ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ Η ΟΥΡΑ

Ἔχω ἀκούσει χίλια λόγια
 χαρωπά, λυπητερά,
 μὰ ποτὲ καμιὰ φορὰ
 δὲ μίλησανε τὰ λόγια
 σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά. ↓

Ἄνταμώθησαν ἀνθρώποι
 κι ἔχουν κλάψει ἀπὸ χαρὰ,
 μὰ κανεῖς καμιὰ φορὰ
 «καλῶς ὄρισες» δὲν εἶπε
 σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά. ↓

Καὶ σὲ φίλους καὶ σὲ ξένους
 ἔχω δώσει τὴ χαρὰ.
 Μὲ ξεχάσαν μιὰ φορὰ...
 μὰ πιστὸς μοῦ μένει ὁ σκύλος
 καὶ σαλεύει τὴν οὐρά. ↓

Z. Παπαντωνίου

6. ΟΙ ΚΟΥΡΥΔΑΛΛΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΑΡΤΟ

1. Μέσα στο χωράφι, πού ήταν σπαρμένο με σιτάρι, ἔφτιασε ἡ κορυδαλλίνα τὴ φωλιά της. Σὲ λίγες μέρες ἔσκασαν τ' αὐγὰ καὶ βγῆκαν τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ ζωηρά, μὲ τὴ σκουφίτσα στὸ κεφάλι.▼

Ἦταν πολὺ εὐτυχησμένα τὰ κορυδαλλάκια μέσα στὴ δροσιὰ τοῦ ψηλοῦ σιταριοῦ, πού τὰ προσφύλαγε ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιὰ, πού γύριζαν στὰ χωράφια γιὰ φωλιές.

Ὅταν ὅμως πῆρε νὰ μεστῶνῃ τὸ σιτάρι, ἡ μάνα τους ἄρχισε ν' ἀνησυγῇ. Φοβόταν τοὺς θεριστὲς πού θάρχονταν μὲ τὰ δρεπάνια τους νὰ χαλάσουν τὴν ἡσυχὴ φωλιά καὶ νὰ τῆς σκοτώσουν ἴσως τὰ μικρὰ της.

Κάθε μέρα λοιπόν, ὅταν ἔβγαινε γιὰ φαί, ἄφηνε στὰ κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελία νάχουν τὸ νοῦ τους καὶ νὰ τῆς λένε ὅ,τι ἀκούσουν κι ὅ,τι ἰδοῦν.

2. Μία μέρα, πού γύρισε στὴ φωλιά της ἡ κορυδαλλίνα, βρῆκε τὰ παιδιὰ της τρομαγμένα.

—Μάνα, ἄκουσε, μάνα, τῆς εἶπαν. Πρέπει νὰ μᾶς πάρης ἀπ' ἐδῶ, ἀπόψε κιάλας! Σήμερα ἀκούσαμε τὸν μπαρμπα-Θόδωρο, πού ἔχει τὸ χωράφι, νὰ λέη: «Τὸ σιτάρι μέστωσε. Αὐριο πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ θερίσουμε» κι ἔστειλε τὸ γιό του νὰ καλέσῃ τοὺς γειτόνους, νὰ βοηθήσουν κι αὐτοὶ στὸ θέρισμα.

Ἡ κορυδαλλίνα γέλασε καὶ εἶπε:

—Μὴ φοβᾶστε, παιδιὰ μου. Ἄν περιμένη ὁ μπαρμπα-Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴ δουλειά του οἱ γειτόνοι, ἔμεῖς θάχωμε ὄλο τὸν καιρὸ νὰ φύγωμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

3. Τὴν ἄλλη βραδιὰ τὰ χορδαλλάκια ἔτρεμαν πάλι ἀπὸ τὸ φόβο τους κι ὅταν φάνηκε ἡ μάνα τους, τῆς φώναξαν ἀπὸ μακριά :

— Μάνα, ἀπόψε πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μᾶς πάρης ἀπ' ἐδῶ. Ὁ μπαρμπα-Θόδωρος ἦρθε πάλι σήμερα κι εἶπε: «Πα-

ράγινε τὸ σιτάρι! Δὲν μπορούμε πιά νὰ περιμένουμε τοὺς γειτόνους. Πρέπει νὰ μηνύσωμε τοὺς συγγενεῖς μας νάρθουν». Καὶ φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ πάη εὐθύς στοὺς θεῖους του καὶ στὰ ξαδέρφια του, νὰ τοὺς καλέσῃ γιὰ τὸ θέρισμα. Νὰ μᾶς πάρης, μάνα, νὰ μᾶς, πάρης!

— Ἔννοια σας καὶ μὴν ἀνησυχητε, ξαναεἶπε ἡ χορδαλλάκινα. Οἱ θεῖοι καὶ τὰ ξαδέρφια ἔχουν κι αὐτοὶ νὰ θερίσουν τὰ δικὰ τους τὰ χωράφια, ἔχομε καιρὸ ἀκόμα.

4. Τὴν τρίτη μέρα, ὅταν γύρισε πάλι ἡ μάνα τους, τῆς εἶπαν τὰ κορυδαλλάκια :

Ξέρεις, μάνα, σὰν ἦρθε σήμερα ὁ μπαρμπα-Θόδωρος κι εἶδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο, θύμωσε πολὺ καὶ φώναξε : «Αὐτὸ δὲ γίνεται, θὰ πάθουμε μεγάλες ζημιές ! Δὲν μποροῦμε πιά νὰ περιμένουμε κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας στὸ θέρισμα». Ὑστερα φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ εἶπε : «Ἄκουσε, Χρίστο ! Κάμε ὅ,τι θὰ κάμης, νὰ ἐτοιμάσης ἀπόψε τὰ δρεπάνια. Αὔριο πρωὶ πρωὶ πρέπει ν' ἀρχίσουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ θέρισμα».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε γρήγορα ! Εἶπε τρομαγμένη ἡ κορυδαλίνα· γιατί, ἅμα ἕνας ἄνθρωπος ἀποφασίση νὰ κάμη μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένῃ τοὺς ἄλλους, τότε ἡ δουλειὰ γίνεται.

Πῆρε λοιπὸν τὰ κορυδαλλάκια τῆς κι ὅπου φύγη φύγη.

7. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

↓
 Μὲ τὰ φτερά
 τὰ σταχτερά,
 μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
 πετάει στὸν αἰθέρα. ↓
 Μὲ λιγερὸ
 καὶ δροσερὸ
 καὶ ζωηρὸ κελάδημα
 μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα.

Βαθμὸ βαθμὸ
 μ' ἕνα ρυθμὸ
 ἀνέβῃ καὶ δὲ φαίνεται
 μὲ φῶς περιγυμένο.

Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο!

Ἄλλὰ γιατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει;
— Ἔχει φωλιὰ
κι ἔχει πουλιὰ
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταίρι πού τὰ σκέπει.

Ὅσο καλὰ
πούναι ψηλά,
χάμω ἔχει τὰ παιδάκια του,
πῶς νὰ τὰ λησιμονήσῃ!
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργή
μαζεύει τὰ φτεράκια του
καὶ πᾶ νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
πού ψάλλεις μὲ κατάνυξη,
ξανθὸ κορυδαλλάκι!
Εὐλογητὸς
ἄς εἶν' Αὐτός,
πού στόλισε τὴν ἄνοιξη
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι! ✓

μ μ

Γ. Βιζυηνός

8. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ὁ Κώστας ἦταν δώδεκα χρονῶ παιδί κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα: τὸ κολύμπι.

Ὁ! πῶς τ' ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι!

Ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία του ἦταν νὰ σκίξει τὴ θάλασσα, σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἓνα ὑγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ τανταντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παίξει σὰν ψάρι μέσα στὸ ἥσυχο κύμα, νὰ γλιστρᾷ σὰ δελφίни, νὰ κάνη μακροβούτια, νὰ βλέπη θαμπὰ τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβόταν τὰ κύματα· ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γενναῖο. Προχωροῦσε χωρὶς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του. Καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλὰ ψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε πολὺ τὴ θάλασσα ὁ Κώστας. Τὸν νανοῦριζε μὲ τὸν ἥσυχο φλοῖσβο τῆς, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμὸ τῆς καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ ποῦ ἦταν τὸ ἀεράκι τῆς καὶ τί ὄραϊα μοσκοβολοῦσαν τὰ φύκια τῆς, ποῦ ἔμοιαζαν σὰν πράσινα κεντήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἓνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὄραϊα μέρα γιὰ κολύμπι!

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομπή, λινὴ φορεσιά του. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια τῆς. Κι ὁ Κώστας τὴ φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν ὀλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια, κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

✓ — "Όχι! σκέφτηκε, δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιδ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ κάθισε ἐκεῖ μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἓνα παιδί, ποὺ κολυμποῦσε πιδ πέρα καὶ τὰ ἀραγμένα καΐκια στ' ὄμορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του. ✓

Ξαφνικὰ ἀκούει πολλὰς φωνὰς ἐκεῖ κοντὰ :

— Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται!

Ἐκεῖ μπροστά του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸ χέρια νὰ χτυποῦν δυνατὰ τὴ θάλασσα καὶ ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζει, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Ἦταν τὸ παιδί, ποὺ κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἤξερε καλὰ κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχαν ἰδεῖ καὶ ἔβαλαν τὶς φωνὰς.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω· κοιτάζει τριγύρω· κανένα ἄλλο παιδί δὲν εἶναι κοντὰ του· καμιὰ βάρκα δὲν περνᾷ.

Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ χέρια του χτυποῦν ἀπελπιστικὰ τὴ θάλασσα, σὰ νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό· μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατιέται καὶ τὸ παιδί βουλιάζει...

Πιδ πέρα δυὸ ναῦτες σπρώχνουν στὴ θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στὴ στεριά καὶ ἓνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἄλλὰ θὰ προφτάσουν; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ ἀκούονται σπαραχτικὰς φωνὰς.

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε! ✓

3. Ἡ καρδιὰ τοῦ Κώστα χτυπᾷ δυνατὰ· βλέπει, πὼς ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάσῃ. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾷ πέρα καὶ ρίχνεται στὴ θάλασσα.

✓ Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴ θάλασσα· οὔτε νιώθει νὰ τὸν βαραίνουν τὰ ροῦχα, ποὺ φορεῖ! ✓

Ἄλλο ὁ κόσμος, ποὺ μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιὰ, βάζει

τις φωνές. Όλοι φοβούνται, μήπως αντί για ένα παιδί πνιγούν δυό. Και περιμένουν με αγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἄ Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· πρόσεχε νὰ ἰδῆ ποῦ θὰ ξαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμαστε, γιὰ νὰ σώσωμε ἕναν

ποῦ πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί, ποῦ παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατί ἔτσι ἦταν κίνδυνος νὰ πνιγούν κι οἱ δυό. Μὲ τὸ ἕνα χέρι τὸ σπρώχνει στὴν ἀκρογιαλιά καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾷ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ νερά ὁ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά. ●

Όλοι πλησίασαν τὸ παιδί κι ἔσκυβαν μὲ καρδιοχτύπι ἐπάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλῃ τὴ θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ἦταν κατάγλομο, σὰ νεκρό. Εὐτυχῶς σὲ λίγο ἔνωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπνοὴ νὰ βγαίῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Τα κλειστὰ μάτια του ἀνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της. ¶

4. Τότε θυμῆθηκαν τὸ σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τοῦ κάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἦταν ἐκεῖ.

Ἀφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ἦταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν πὼς θὰ λιποθυμοῦσε. Γ' αὐτιά του βούιζαν κι ὄλα στριφογύριζαν ὀλόγυρά του. Δὲ μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆλθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του καὶ τραβήξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺ δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ποὺ ἦταν τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουρη γινη φορεσιά του, ἦταν σὲ κακὴ κατάσταση· τὸ σακάκι του τσαλακωμένο καὶ λερωμένο· τὸ γιλέκο του καὶ τὸ πανταλόνι, κολλημένα ἐπάνω του, ἔσταζαν θάλασσα. γ

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν:

—Τὸ κακόπαιδα! Ἐπαιξε κι ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα!

Ὁ Κώστας μποροῦσε νὰ τοὺς πῇ:

Δὲν ἔπαιξα. Γλίτωσα μιὰ ζωὴ.

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; ἄς ἔλεγαν ὅ,τι ἤθελαν. ¶

5. Ἀνέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπι-

τιοῦ. Ὅλο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἅμα τὸν ἔβλεπε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχὴ, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της· λίγο ἔλειψε λόγος πικρὸς νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ χεῖλια της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμα ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἐξάντληση, ἔτρεξε κοντὰ της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἀνοιξε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

—Κι ἂν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ ἀνατριχίαζε στὴ σκέψη, πὼς κινδύνευσε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μάλωνε χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἔνιωθε, πὼς ἦταν εὐχαριστημένη ἀπ' αὐτόν.

↓

6. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦταν στὸ καφενεῖο κι ἐκεῖ ἔμαθε τί ἔγινε. Ἦρθε βιαστικά στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἓνα δάκρυ· αὐτὸς ποῦ ποτὲ δὲ δάκρυσε!

Ὅλ' αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ ποῦ βλέπει τὴ λιγὴ φορεσιά, ποῦ μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. Ξαναβλέπει μπροστά του μιὰ ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χεῖλια του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ἀλήθεια! Αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερη φορεσιά ἀπ' ὅσες φόρεσε ὡς τὰ τώρα.

9. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΑΝΑΡΙ

1. Ὅσοι ταξίδεψαν μὲ τὸ σιδηρόδρομο, θὰ παρατήρησαν ἴσως, ὅτι κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς τῶν γραμμῶν εἶναι χτισμένα

κάτι μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παραπήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, πού ζοῦν μέσα στὰ φυλάκια, ἔχουν γιά μόνη τους δουλειά νά προσέχουν, ἂν εἶναι ἐν τάξει οἱ γραμμές. Ἔτσι κάθε μέρα ὁ φύλακας ἐξετάζει τὸ τμήμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, πού βρίσκεται ἀνάμεσα στοῦ δικό του παράπηγμα καὶ στοῦ παράπηγμα τοῦ ἄλλου φύλακα, πού βρίσκεται σὲ ἀσχετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ δικό του.

Ἄν εὔρη τὴ γραμμὴ ἐν τάξει, τότε τὴν ὥρα πού εἶναι νά περάσῃ τὸ τραῖνο, στέκει μπροστὰ στοῦ παράπηγμά του, κρατώντας στοῦ χέρι του μιὰ πράσινη σημαία, ἂν εἶναι μέρα ἢ ἓνα πράσινο φαναράκι, ἂν εἶναι νύχτα.

Ἄν ὅμως βρῆ, πὼς κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποια βλάβη, ἂν ἔξαφνα ἔχη σαπίσει καμιά δοκὸς ἢ ἂν ἡ βροχὴ ἔφερε καμιά ζημιὰ στὴ γραμμὴ, τότε σταματᾷ στοῦ σημεῖο, πού εἶναι ἢ βλάβη, τὴ μέρα μὲ κόκκινη σημαία καὶ τὴ νύχτα μὲ κόκκινο φανάρι στοῦ χέρι.

✓ Μ αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ ὀδηγὸς καταλαβαίνει, πὼς ἡ γραμμὴ εἶναι χαλασμένη. ✓ Γὰ κόκκινα σημάδια τοῦ δείχνουν, πὼς ὑπάρχει κίνδυνος καὶ ἔτσι σταματᾷ τὸ τραῖνο ἐγκαίρως, γιὰ νά μὴ γίνῃ καταστροφὴ καὶ χαθῆ τόσος κόσμος. ✓

2. Μέσα σ' ἓνα τέτοιο παράπηγμα ζοῦσε κάποτε ἓνας φύλακας, πού τὸν ἔλεγαν Καβούρη. Χρόνια τώρα ζῆ ὁ καλὸς φύλακας στὴν ἴδια αὐτὴ θέση καὶ κάνει τὴ δύσκολη ὑπηρεσία του μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ εὐσυνειδησία.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα — ἓνα πνιγερὸ ἀπόγευμα τοῦ Ἰουλίου — ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα καὶ ὅλα τὰ σημεῖα προμηνοῦσαν καταιγίδα.

Μόλις ἄρχισε νά πέφτῃ ἡ νύχτα, σηκώθηκε ἓνας ἄνεμος τρομερὸς καὶ ἔξεσπασε μιὰ φοβερὴ νεροποντὴ. Σὲ λίγο τὸ

σκοτάδι ἔγινε ἀδιαπέραστο κι ὁ ἄγριος ἄνεμος, πού στὸ πέρασμά του ξερίζωνε δέντρα, ἔριξε τοὺς τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ κομμάτιασε τὸ σύρμα.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἐξέταση τῆς γραμμῆς καὶ γυρνοῦσε μὲ τὸ φανάρι στὸ χέρι. Δὲν ἀπείχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπηγμά του, ὅταν μιὰ φοβερὴ ἀστρα-

πή τὸν τύφλωσε. Τὴν ἴδια στιγμή αἰσθάνθηκε τέτοιο κλονισμό, πὸ ἐπесе καταγῆς.

3. Ὁ κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω στὶς γραμμὲς καὶ τὶς σκόρπισε κομμάτια γύρω. Τὸ παράπηγμα τοῦ Καβούρη πήρε φωτιὰ κι αὐτὸ καὶ καιγόταν σὰ λαμπάδα.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνῃ τὸ τραῖνο! Θὰ χαθῆ ὅσος κόσμος! εἶπε ὁ καλὸς φύλακας, μόλις συνῆλθε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ γύρω του.

Μάζεψε τὶς τελευταῖες του δυνάμεις καὶ σηκώθηκε ὄρθιος. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούστη ἄτὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ κόκκινο φανάρι. Γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἐξέταση τῆς γραμμῆς, κρατοῦσε τὸ ἀπλό φανάρι, πὸ εἶχε κιάλας σβῆσει ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, τὸ ἀνάβει, ξεσκίζει ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ κόκκινο πουκάμισό του, τυλίγει μ' αὐτὸ τὸ φανάρι, ἀνεβάξει τὸ φυτίλι του καὶ ὄρθιος ἐπάνω στὴ χαλασμένη γραμμὴ σηκώνει τὸ φανάρι, ὅσο μπορεῖ πιὸ ψηλά.†

4. Δεξιὰ του καίγεται τὸ παράπηγμά του καὶ μαζί μ' αὐτὸ ὅλη του ἡ περιουσία. Οἱ φλόγες βγαίνουν σὰ γλῶσσες ἀπὸ τὴ στέγη κι οἱ σπύρες σκορποῦν στὸν ἀέρα. Ὁ Καβούρης ὅμως, ἔχοντας καρφωμένη τὴ ματιὰ του πρὸς τὸ μέρος τοῦ τραίνου, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν καταστροφή.

Ἀπὸ μέσα ὅμως ἡ καρδιά του χτυπᾷ δυνατὰ καὶ τὰ μάτια του σκοτεινιάζουν.

Ἀπὸ πολὺ μακριὰ φάνηκαν δυὸ φωτίτσες: εἶναι τὰ φανάρια τῆς μηχανῆς, πὸ σέρνει τὸ τραῖνο κι ἔρχεται ὀλοταχῶς,

— Νά! τώρα, ὅπου κι ἂν εἶναι, θὰ ἐκτροχιαστῆ, θὰ γίνῃ κομμάτια, θὰ σκοτωθῆ ὅσος κόσμος, σκέπτεται μὲ τρόμο ὁ Καβούρης.

Και όμως δὲν ἔγινε αὐτὸ ποὺ φοβόταν ὁ καλὸς φύλακας. Ὁ ὀδηγὸς διέκρινε τὸ κόκκινο φανάρι κι ἐλάττωσε τὴν ταχύτητα καὶ τὸ τραῖνο σταμάτησε σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ γενναῖο φύλακα. Ἐκεῖνος ὁμως, ἔξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἔπεσε λιπόθυμος.

Μὲ κόπους πολλοὺς ὁ γιατρός, ποὺ συνόδευε τὴν ἀμαξοστοιχία, κατόρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸ φύλακα στὶς αἰσθήσεις του.

10. ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μὲς στὴ γείτονα
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιά τὸ δεῖλι·
καὶ τὴν ὥρ' αὐτὴ
ἢ γιαγιά, πιστή,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

Ἔφτασ' ἡ βραδιά.
Τώρα τὰ παιδιὰ
ἀπὸ τὰ παιγνίδια χορτασμένα
ἔχουν χωριστῆ
κι ἔχει μαζευτῆ
μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μὲς στὸ σιγαλὸ
βράδου ἓνα δειλὸ
φῶς φωτᾶει κάθε παραθύρι
κι ὅλα τὰ μικρὰ
σπίτια μὲ χαρὰ
τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

Μ. Στασινόπουλος

11. ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. Ὁ θεῖος ὁ Κωστής ἦταν περίφημος φαγάς. Ὅχι πὼς ἔτρωγε πολὺ ὁ ἄνθρωπος. Ἀγαποῦσε ὅμως τὰ ὠραῖα καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἦταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του ὅλα τὰ καλά. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς ὅ,τι μποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσει.

Ὁ θεῖος δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιά γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ φάη μόνος του. Ἦθελε τὰ ἐκλεκτὰ του πράγματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ κάθε βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

Ἐλᾶτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε ὅ,τι βρῖσκεται!

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πὼς τὸ «ὅ,τι βρῖσκεται» τοῦ θεῖου Κωστή δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῆ κανεὶς οὔτε στὸ πλουσιώτερο προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τὶς Κυριακές, πού δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιά στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι.

Τί χαρὰ πού εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θεῖου! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ὠραῖα φαγώσιμα καὶ γλυκά, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ὠραῖες ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2^ο Ὄταν καθώμαστε στὸ τραπέζι, εἶχαμε περιέργεια νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς παρουσιάσει ἐκείνη τὴ μέρα ὁ θεῖος. Κι ὁ θεῖος ἄρχιζε:

— Πρῶτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αὐγοτάραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἐλιές τῶν Καλαμῶν καὶ λίγη ζοπανιστὴ τῆς Μυκόνου γιὰ ν' ἀνοιξη ἡ ὄρεξή σας.

Κάθε πρᾶμα μᾶς τόλεγε μὲ τὴν πατριδα του. Καὶ μᾶς

ἐξηγοῦσε, ὅτι κάθε τόπος στήν πατρίδα μας βγάζει κι ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἄλλοῦ βγαίνουν βρα-
στερὰ ὄσπρια, ἄλλοῦ ἐκλεκτὸ λάδι, ἄλλοῦ καλὸ κρασί, ἄλλοῦ
ὠραία τυριὰ καὶ ἄλλοῦ πάλι ἄλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὀρεκτικά μας, μᾶς ἔλεγε!

— Τώρα θὰ φᾶμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχovas,
ποῦ μοῦ τὸν ἔστειλε ἓνας φίλος ἀπ' ἐκεῖ. Εἶναι ὠραία καὶ
θρεπτικὴ σούπα ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ
γάλα, ποῦ τὸ ξεραίνουν ὕστερα στὸν ἥλιο. Θὰ ἰδῆτε! —

Καὶ ἦταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀρά-
χοβας. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ἤξερε, πὼς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φα-
γητά, μᾶς εἶχε πάντα ἢ κρέας μὲ ξερὰ δαμάσκηνα ἢ κρέας μὲ
κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχὴ.

— Φᾶτε, μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου,
ποῦ βγάζει καὶ τὰ ὠραία ἀγλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ
ξενικά, ποῦ μᾶς φέρνουν ἐδῶ. Τὰ κάστανα εἶναι τοῦ Βόλου.
Βγάζει κι ἡ Κρήτη ὠραία κάστανα, ἀλλὰ ἐκεῖνα εἶναι, γιὰ
νὰ τρώγονται ψητὰ στὴ θράκα.

Κι ἔπειτα μᾶς ἔβγαξε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν
ἔχει ὁ θεῖος!

— Πάρτε ὅποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἐδῶ
κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλουμοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ
Παρνασσοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγραφῶν, μυζήθρα τῆς Μυτιλήνης.
Δοκιμάστε λίγο ἀπ' ὅλα.

Κι ὕστερα τὸ φροῦτο. Πόσων λογιῶν φροῦτα! Ἐκτὸς
ἀπὸ τὰ φροῦτα τῆς ἐποχῆς μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδα-
λα τῆς Χίου, καρῦδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Κυλλήνης, ποῦ
ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σύκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν,
σταφίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου.
Εἴχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν καταγωγὴ τους. γ

— Νὰ καὶ τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποῦ μυρί-

ζει θυμάρι! "Αν θέλετε, φάτε το με τὰ καρύδια σας. Λιγάκι ὅμως ἀπ' ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάζετε.

Μὰ δὲ στομαχιάζαμε ποτέ. Γιατί ὁ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ' ὅλα. Ἐπειτα ὅλα του τὰ φαγητὰ ἦταν μαγειρευμένα με ἐκλεκτὰ ὑλικά. ▽

— Φάτε ἀφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βούτυρο εἶναι ἀνόθευτο ἀπὸ τὰ Γιάννενα καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθείαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα καὶ ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε καὶ ἓνα δάχτυλο γλυκὸ κρασί τῆς Σαντορίνης νὰ πιῆτε στὴ ὑγείᾳ μου. Δὲ σᾶς βλέπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ' ὅλα μόνος του. Ὡς καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμα μᾶς ἔστυβε στὸ φαί μας.

— Ὁραῖα τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. Ὅλο ζουμί καὶ ἄρωμα.

Καὶ ψωμί εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρός, ἔλεγε, πὼς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν ὑγεία ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τοῦ στέλνε ταχτικὰ μ' ἓναν καμαρότο τῶν βαποριῶν μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία. ▽

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θεῖου Κωστή! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλ' αὐτὰ τὰ καλά, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε :

— Νάχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου! Εἶναι νοστιμώτατο. Νάχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου! Νάχαμε καὶ λίγο γέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμώτατο στὴ σούβλα, ψημένο με φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νάχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ Ἄργους. . .

Ὅλο «νάχαμε» καὶ «νάχαμε» ὁ φαγὰς ὁ θεῖος.

Κι ὅταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἄναβε ἓνα τσιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Καβάλλας — καπνὸ τοῦ

Ἄγρινιου κάπνιζε τις ἄλλες ὄρες—καὶ μᾶς ἔλεγε ἱστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

—Μὰ ποῦ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποῦ μᾶς λές, θεῖε, καὶ ποῦ κάνουν τόσα ὠραῖα πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

—Φέρτε τὸν χάρη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρομαε τὸ χάρη τῆς Ἑλλάδας καὶ βροίσαμε ὅλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορὰ πού μᾶς ἔκανε τραπέζι, βροίσαμε ἄλλα.

Ὁ καημένος ὁ θεῖος Κωστής. Τώρα δὲν τῷοει πιά. Πέθανε. Μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρῶγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Μάθαμε τρώγοντας καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδας.

12. ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο... ΤΟΤΟΣ

1. Ἡ ἀπροσεξία τοῦ Τοτοῦ.

Ἀκόμα θυμᾶται τὶς κατακεφαλιές, ποῦ εἶχε φάει ὁ Τοτός, ὅταν ἦταν μικρότερος. Ἐπαιζαν μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τὸ «πετάει... πετάει...». Ἐκεῖνος, βιαστικός, ὅπως ἦταν πάντα νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν, τὴν πάθαινε ταχτικά. Ἐβαζαν τὸ δάχτυλό τους τὰ παιδιὰ στὸ τραπέζι κι ἕνας ἀπ' ὅλους ἔλεγε:

— Πετάει... πετάει τὸ... λελέκι!

Οἱ ἄλλοι σήκωναν τὰ δάχτυλά τους.

— Πετάει!

Ἐπειτα ἔλεγε:

— Πετάει, πετάει τὸ... γελέκι!

Ἄν κανένας ἔκανε λάθος καὶ σήκωνε τὸ δάχτυλό του ἀλίμονό του! Μπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γελέκι; Καὶ δὲν ἤξερε ποῦ νὰ κρύψῃ τὸ κεφάλι του.

Ὁ Τοτός τὴν πάθαινε τὶς περισσότερες φορές. Ἀλλὰ μιά φορὰ τὴν ἔπαθε χειρότερα ἀπ' ὅλες. Κάποιο παιδί, ποῦ ἠθελε νὰ τὸν μπλέξῃ, εἶπε:

— Πετάει, πετάει ὁ... ἀετός!

Ὅλοι σηκώνουν τὰ δάχτυλά τους.

Ἐπειτα γρήγορα γρήγορα ξαναεἶπε:

— Πετάει, πετάει ὁ... Τοτός!

Κανένα παιδί δὲ σήκωσε τὸ δάχτυλό του. Καὶ ποιοὺς βρέθηκε νὰ τὸ σηκώσῃ; ὁ ἴδιος ὁ Τοτός!

Τὸ τί ἔγινε τότε, εἶναι ἄλλο πράμα. Δὲ φτάνει ποῦ ὁ καημένος ὁ Τοτός ἔφαγε τοῦ κόσμου τὶς κατακεφαλιές, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰς μέρες ὕστερα τὸν κοροΐδευαν τ' ἄλλα παιδιὰ.

Τοτό, ποῦ εἶναι τὰ φτερά σου;

Ὡς καὶ ὁ πατέρας του ἀκόμα, ποῦ εἶχε μάθει τὸ πάθημά του, τοῦ τὰ ἔψαλε ἀπὸ τὴν καλή.

— Αὐτὰ παθαίνει ὁποῖος εἶναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεχτος καὶ δὲ συλλογίζεται, πρὶν νὰ μιλήσῃ, τοῦ εἶπε.

∨ Καὶ ἡ γιὰ τοῦ, ποῦ ἦταν γιὰ Χιότισσα καὶ μιλοῦσα πάντα μὲ παροιμίες, τοῦ εἶπε: ∨

— Ξέρεις, παιδί μου, τί λέμε ἐμεῖς στὴ Χιό; «πρὶν μιλήσῃς, νὰ βουτᾶς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου». Ὅποιος ἔχει γνώση, τὸ καταλαβαίνει. Ἄλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφήνῃς τὴ γλῶσσα νὰ τρέχῃ. ∨

∨ Ὁ Τοτὸς γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴ

ντροπή, πού είχε πάθει. **Μ**ὰ νά, πού ἦρθε ἡ στιγμὴ νάβη το δίκιο του.

Ὁ Τοτός πέταξε ἀληθινά. Ἐνας θεῖος του, ἀεροπόρος στὴν ἀεροπορικὴ βάση τοῦ Φαλήρου, τὸν πῆρε ἕνα προῖ μαζί του καὶ τοῦ ἔκαμε ἕνα γύρο μὲ τὸ ὑδροπλάνο. **¶**

Ὁ Τοτός δὲν ἦταν πιά μικρός. Ἦταν δώδεκα χρονῶ παιδί. Κι ὅταν γύρισε ὑπερήφανα στὸ σπίτι ἀπὸ τὸ πρῶτο του ἀεροπορικὸ ταξίδι καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν ὅλοι καὶ τὸν φιλοῦσαν, αὐτὸς θυμῆθηκε τὴν παλιά του ντροπή. Ἐριξε μιὰ ματιὰ στὸν πατέρα του καὶ ἄλλη μιὰ στὴ γιαγιά του καὶ τοὺς εἶπε:

— Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι πετάει κι ὁ Τοτός; πετάει καὶ τὸ γελέκι, πού φορεῖ ὁ Τοτός. Ἄδικα λοιπὸν τὰ βάλατε καποτε μαζί μου.

Ὅλοι γέλασαν μὲ τὸν Τοτό, πού δὲν εἶχε ξεχάσει τὸ παλιό του πάθημα. Μόνο ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε χαϊδεύοντάς του τὴν πλάτη:

— Κακὰ τὰ ψέματα, Τοτό. Τώρα βέβαια πετάει κι ὁ Τοτός καὶ τὸ γελέκι του. Μὰ ἐσύ, παιδί μου, πέταξες, πρὶν νὰ ἀφουρευθοῦν τ' ἀεροπλάνο! **¶**

2. Πῶς πέταξε ὁ Τοτός.

¶ Γιὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ἱστορία. Ὅταν ὁ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος, πού τὸν εἶχε παρακαλέσει κρυφὰ ὁ Τοτός νὰ τὸν πάρῃ καμιά μέρα μαζί του μὲ τὸ ἀεροπλάνο, ἔκαμε λόγο στὸ σπίτι γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση, σηκώθηκαν ὅλοι στὸ πόδι. Καὶ πρῶτη ἀπ' ὅλους ἦ γιαγιά. **¶**

— **¶** Εἶσαι μὲ τὰ συγκαλά σου, χριστιανέ μου; εἶπε τοῦ ἀνιψιοῦ της. Παιδί πράμα τώρα θὰ τὸ πάρῃς νὰ πετάξῃ; αὐτὸ εἶναι τρέλα καὶ νὰ μὲ συμπαθῶς. Τὸ παιδί δὲν ἔχει νὰ τὸ κουνήσει ἀπ' ἐδῶ. **¶**

Ἡ μητέρα του κι ἐκείνη μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἤθελε νὰ παραδεχτῆ τέτοιο πράμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ, νὰ μὴ βάζεις τέτοιες ιδέες στὸ παιδί! εἶπε στὸν ἀδερφό της. Φτάνει πού ἔκαμες ἐσὺ τοῦ κεφαλιοῦ σου κι ἔγινες ἀεροπόρος. Ἀφησε τὸ παιδί ἤσυχο!

Μονάχα ὁ πατέρας του δὲ σήκωνε φωνή. Σὰ νὰ μὴν τὸ ἤθελε κι αὐτὸς πολὺ, ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν τόβρισκε καὶ τόσο τρομερό.

— Νὰ σὰς πῶ, εἶπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸ νὰ πετάξῃ. Τόσοι νέοι πετοῦν. Τόσος κόσμος ταξιδεύει σήμερα μὲ τ' ἀεροπλάνα. Κι ἔπειτα ἓνας νέος πρέπει ἀπὸ μικρὸς νὰ μαθαίνει νὰ μὴ λογαριάζῃ τὸν κίνδυνο. Τὸ θάρρος στὴ ζωὴ εἶναι μεγάλο πράμα. Ἐκτὸς ἂν δὲ θέλῃ ὁ Τοτός. Ἐκτὸς ἂν φοβᾶται, γιατί εἶναι καὶ μικρὸς ἀκόμη. Τότε βέβαια δὲ θὰ τὸν στείλωμε μὲ τὴν βία.

Ὁ Τοτός, πού ὡς τώρα δὲ μιλοῦσε, περιμένοντας νὰ ἰδῇ πῶς θὰ πάρουν τὸ πράμα οἱ δικοί του, ξεθαρρεύτηκε μὲ τὰ λόγια τοῦ πατέρα του. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέση του καὶ φώναξε:

— Ἐγὼ θέλω, πατέρα, ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι.

Ἡ γιαγιά κι ἡ μητέρα τὰ ἔβαλαν τώρα μὲ τὸν πατέρα τοῦ Τοτοῦ.

— Εἶδες τώρα τί κάνεις! τοῦ σήκωσες κι ἐσὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ!

Καὶ τοῦ ἔψαλαν καὶ ἄλλα πολλά.

Τότε ὁ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος μπῆκε στὴ μέση. ✓

— Ἀφήστε με νὰ μιλήσω κι ἐγώ, εἶπε, κι ὕστερα κάμετε ὅ,τι θέλετε.

Κι ἄρχισε νὰ τοὺς ἐξηγῇ, ὅτι τὰ ἀεροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερα τοὺς κινδύνους, πού εἶχαν ἄλλοτε. Ὅτι περισσότερο κινδυνεύει κανέναν σήμερα μὲ τ' αὐτοκίνητα καὶ μὲ

τὰ βαπόρια παρὰ μὲ τ' ἀεροπλάνα. Ὅτι εἶναι ἀστεῖο νὰ φοβᾶται κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ μ' ἓνα ἀεροπλάνο καὶ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ ταξιδέψῃ μ' ἓνα σαράβαλο αὐτοκίνητο, ποὺ κινδυνεύει νὰ τσακιστῇ κάθε λίγο, ὅπως τσακίζονται τόσα κάθε μέρα. ✓
 Ὅτι τὸ ἀεροπλάνο θὰ γίνῃ σὲ λίγα χρόνια τὸ ἀσφαλέστερο μέσο συγκοινωνίας. Καὶ ὅτι, ἂν ὑπάρχουν σήμερα ἄνθρωποι ποὺ φοβοῦνται, εἶναι γιὰτὶ δὲν ἔτυχε ἀκόμη νὰ ταξιδέψουν.
 Ὅσοι ταξίδεψαν δὲν τὸ φοβοῦνται.

Αὔριο, τοὺς εἶπε, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ταξιδεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τ' ἀεροπλάνα, θὰ λείψῃ κι αὐτὸς ὁ φόβος. Μήπως τὰ ἴδια δὲν ἔγιναν στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ μὲ τοὺς σιδηροδρόμους; Οἱ περισσότεροὶ ἔτρεμαν νὰ πατήσουν τὸ πόδι τους σ' αὐτά. Σήμερα ταξιδεύει ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τὰ δυστυχήματα, ποὺ γίνονται κάθε λίγο.

Καὶ τοὺς θύμισε ἀκόμη, ὅτι ἓνας ποιητὴς, ἓνας χτεσινὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶχε ταξιδέψῃ ποτὲ μὲ τὸν ὑπόγειο σιδηρόδρομο ἀπὸ τὴν Ὀμόνοια ὡς τὸ Θησεῖο. Κι ὅταν μὲ πολλὰ παρακάλια, γιὰτὶ ἦταν ἄρρωστος, ζήτησαν οἱ δικοὶ του νὰ τὸν μεταφέρουν μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ σπίτι του, στὸ Νέο Φάληρο, δέχτηκε, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνία νὰ πηγαίῃ σιγὰ σιγὰ τὸ αὐτοκίνητο, σὰ γαιδουράκι.

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε :

— Δὲν εἶμαι τρολὸς νὰ πάρω τὸ παιδὶ μαζί μου νὰ τὸ σκοτώσω. Ἄν ἔβλεπα καὶ τὸν μικρότερο κίνδυνο, καὶ νὰ μὲ παρακαλοῦσατε, δὲ θὰ τό παιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς πῶ ἀκόμη; Παιρνω ἐπάνω μου ἐγὼ ὅλη τὴν εὐθύνη. ✓

— Νὰ τὸν πάρῃς! εἶπε ἀποφασιστικὰ ὁ πατέρας.

— Τέλος πάντων ἄς πάη, ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, εἶπε μὲ μισή φωνὴ κι ἡ μητέρα, ποὺ δὲν ἤθελε νὰ κακοκαρδίση τὸν Τοτό.
 Καὶ μόνο ἡ γιὰγιά δὲν ἤθελε ν' ἀκούση τίποτε. ✓

— Λολάθηκε ὁ κόσμος! μουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

Ἡ καημένη ἢ γιαγιά! Στὸν καιρὸ τῆς ὁ κόσμος ταξίδευε μὲ τὰ γαϊδουράκια. Πῶς ν' ἀγαπήσῃ τ' ἀεροπλάνο;

— Ἄν εἶχε κάνει ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ πετάῃ, εἶπε φεύγοντας ἀπὸ τὸ δωμάτιο θὰ τοῦ εἶχε δώσει φτερά.

Κι ὁ Τοτός, χαρούμενος τώρα πὺν θὰ πετοῦσε, εἶπε:

— Ἄν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ ὅμως, γιαγιάκα μου, κι ἐσὺ πέρασες θάλασσα, γιὰ νάρθῃς ἀπὸ τὴ Χίο στὸν Πειραιά, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Τοτός πέταξε.

3. Τί εἶδε ὁ Τοτός στὸ πέταγμα του.

Τὸ ἴδιο βράδυ στὴν ταράτσα τοῦ Τοτοῦ εἶχαν μαζευτῆ τὰ ξαδερφάκια του, νὰ ἰδοῦν τὸν μικρὸ ἀεροπόρο καὶ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του, πῶς τοῦ φάνηκε τὸ ταξίδι καὶ τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω. Ἦταν ἐκεῖ κι οἱ γονεῖς του, πὺν τὸν καμάρωναν.

— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε! Ἄρχισε νὰ τοὺς μιλῇ ὁ Τοτός, πὺν ἤθελε νὰ τοὺς δείξῃ, ὅτι δὲ φοβήθηκε καθόλου! Δὲν καταλαβαίνεις, καθὼς ἀνεβαίνεις, οὔτε τὴ ζαλάδα πὺν νιώθεις, ὅταν σὲ τινάζῃ ἐπάνω ἢ κούνια! Τίποτε σὰς λέω· θαρρεῖς, πὺς κυλιέσαι ἐπάνω σὲ μπαμπάκια. Τόσο μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις κι ὁ ἴδιος, πὺς σὲ μιὰ στιγμή βρέθηκες ἐκεῖ ἐπάνω. Κι ἔπειτα ἔρχεται μιὰ στιγμή, ὅταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράματα, πὺν περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μιὰ στιγμή, πὺν νομίζεις πὺς ἔχεις σταματήσῃ ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸν κρότο τῆς μηχανῆς, πὺν βουίζει στ' αὐτιά σου, ξαναθυμᾶσαι πὺς ταξιδεύεις.

Ἐπειτα ὁ Τοτός τοὺς διηγήθηκε τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω :
 Στεριῆς καὶ θάλασσες, σὰν ἓνας γεωγραφικὸς Ἄτλας, ἀπλωμέ-
 νος ἀποκάτω, σὰ χαλί πολυκεντημένο. Οἱ δρόμοι τῆς πολι-
 τείας σὰ στενὲς λουριδίτσες. Τὰ σπίτια σὰν τὰ κουκλόσπιτα
 τῶν παιγνιδιῶν, πού κάνομε μὲ τοὺς κύβους. Τ' αὐτοκίνητα
 σὰν κατσαρίδες, πού σέρονται στὸ χῶμα. Οἱ ἄνθρωποι σὰ
 μερμήγκια. Τὰ πολεμικὰ πλοῖα στὴ θάλασσα τοῦ Φαλήρου
 σὰν καραβάκια τοῦ κουτιοῦ, πού τὰ βάζομε καὶ πλέουν μέσα
 σὲ μιὰ λεκάνη νερό.

— Τὴν Ἀκρόπολη τὴν εἶδες; τὸν ρώτησε κάποιο ἑξα-
 δερφάκι του.

— Ἀστεία! Εἶπε ὁ Τοτός. Σὰν τούρτα τοῦ ζαχαροπλα-
 στείου ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά
 της. Ἀφήνω πιά τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Βασιλικὸ κῆπο. Τὰ ἀν-
 θοφυτεμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πολὺ μεγαλύτε-
 ρα. Καὶ τὸ Στάδιο; ἓνα τόσο δὲ πραγματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἦταν κατενθουσιασμέ-
 νος. Μακάρι νὰ πετοῦσε κάθε μέρα! Καὶ τὸν ἄκουαν ὅλοι μ'
 ἄνοιγτο τὸ στόμα. Ποιὸς νὰ τοῦ βαρέσει τώρα κατακεφαλιά;

— Πετάει, πετάει... ὁ Τοτός!

Ἄ Τοτός εἶχε πετάξει.

Ἡ Μονάχα ἢ γιαγιά του δὲν ἦταν στὴν ταράτσα. Ὄταν ὁ Τοτός ἄρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξίδι του, ἡ καλὴ γριούλα σηκώθηκε κι ἔφυγε θυμωμένη.

— Οὔτε νὰ τ' ἀκούω θέλω τέτοια τρελὰ πράματα! ... εἶπε. Φεύγω...

Ἡ καημένη ἢ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκαιο; Στὸν καιρὸ της ταξίδευαν μὲ τὰ γαϊδουράκια. ✓

13. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1. Ὁ Πύρρος, ὁ βασιλιάς τῆς Ἠπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ πέρασε μ' ἓνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὄρμησε νὰ κυριέψῃ τὴ Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἴδια στιγμή μαζεύτηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. Ὁ βασιλιάς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ στείλουν πρῶτα τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας ὅλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στὴ Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο καὶ τὸ πρωὶ νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ σὰν ἄντρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναῖκες, ὅταν ἔμαθαν, πὼς οἱ ἄντρες ἀποφάσισαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. Ἡ Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναίκα, ποὺ ἡ καταγωγή της ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄντρες γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναῖκες στὴν Κρή-

τη, για να μην κινδυνεύουν, ενώ η Σπάρτη βρισκόταν σε τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Και κατά τα μεσάνυχτα, όταν οι άντρες άρχισαν να σκάβουν τη βαθιά τάφο, όλες οι κοπέλες κι οι γυναίκες έτρεξαν, για να εργαστούν κι αυτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τους

άντρες ν' αφήσουν τη φροντίδα για την τάφο σ' αυτές κι εκείνοι ν' αποσυρθούν, για να έχουν δυνάμεις για την άλλη μέρα. Την τάφο θα την έσκαβαν αυτές.

3. Τα ξημερώματα, όταν οι έχθροι άρχισαν να κινούνται,

οἱ γυναῖκες παρέδωσαν τὴν τάφρο στους ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα, γιατί δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πρῶμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδερφῶν καὶ τῆς γυναῖκας του.

Ὅλη τὴ μέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναϊότητα· ὥστόσο νικητὴς δὲν ἀναδείχτηκε κανεὶς.

Τὴ νύχτα ἔπαψε ἡ μάχη. Μόλις ὅμως ξημέρωσε, ἄρχισαν πάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰ λιοντάρια. Κι οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦσαν ὅλες μέσα στὴ φωτιά τῆς μάχης, τοὺς παρακινούσαν ἀδιάκοπα. Ἄλλες τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὶ καὶ νερὸ κι ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιούνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο ὁ Πύρρος καβάλα στ' ἀλόγῳ του νὰ δοῦμᾶ πρὸς τὴν πόλη. Οἱ Σπαρτιάτες, ποὺ ἦταν παρατεταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ κι οἱ γυναῖκες ὄρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸ κατεπάνω του.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου κι ὁ ἴδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες ὅμως ὀρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερή.

Τότε ὁ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε, πὼς τὸ ἤθελαν κι οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατί κι ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆ κι ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ δυὸ χιλιά-

δες στρατό ο βασιλιάς τους Ἀρέας! Τότε οἱ γυναῖκες, βλέποντας, ὅτι κι ὁ βασιλιάς τους ἦταν πιά ἐκεῖ καὶ ἄντρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ νὰ γυρῶσιν στὰ σπίτια τους.

Ἔτσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴ γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν τῆς γλίτωσε ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπι νὰ ἐξασφαλιστῆ μὲ τὴ φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν τῆς.

14. ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

1. Ὁ ρωμαϊκὸς στρατὸς τὸ 87 π. Χ. εἶχε κυριέψει τὴν Ἀθήνα. Ἡ ὡραία πόλη καταστράφηκε κι οἱ Ἀθηναῖοι ἔγιναν δούλοι τῶν Ρωμαίων. Οἱ κατακτητῆς μοίρασαν ἀναμεξύ τους τοὺς κατοίκους καὶ τὰ λάφυρα, πὺ σωρεύτηκαν ἀπὸ τὴ διαρπαγή.

Ὁ Ρωμαῖος στρατηγός, πὺ ἀνέλαβε νὰ μοιράσῃ τὰ παιδιά, θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐξυπνάδα τους, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κρατήσῃ τὰ πιὸ ἐξυπνα γιὰ τοὺς δικούς του ἀξιωματικούς.

Πρόσταξε λοιπὸν τὰ παιδιά νὰ γράψῃ τὸ καθένα ἐπάνω στὸ πινακίδιό του ὅ,τι ἤθελε.

Ὑστερα ὁ ἴδιος ὁ στρατηγός, ἐξετάζοντας ὅ,τι ἔγραψαν, διάβασε ἐπάνω στὸ πινακίδιο ἐνὸς μικροῦ Ἀθηναίου τοὺς παρακάτω στίχους τοῦ Ὀμήρου:

«Καλότυχος καὶ τρισκαλότυχος ἐκεῖνος, πὺ ἔπεσε πολεμώντας κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας! (Αὐτὸς δὲν εἶδε τὴν καταστροφὴ τῆς πατρίδας του)».

2. Ὁ στρατηγὸς γεμάτος κατάπληξη, ἀλλὰ καὶ συγκινημένος, πρόσταξε νὰ φέρουν τὸ παιδί μπροστά του.

Τὸ παιδί παρουσιάστηκε ἀτάραχο. Στὸ πρόσωπό του ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη, ἀλλὰ περισσότερο ἡ περηφάνια. Ἔδειχνε, πὸς ἦταν ἀποφασισμένο ν' ἀντικρίσει ἤρεμο τὴν τιμωρία, πὸν τὸ περίμενε.

Ὁ στρατηγὸς ἀτένισε γιὰ μιὰ στιγμή σιωπηλὸς τὸ μικρὸ

Ἀθηναῖο κι ὕστερα, πιάνοντάς του μὲ καλοσύνη τὸ χέρι, τοῦ λέει :

— Ἐσὺ πὸν ξέρεις ν' ἀγαπᾷς τὴν πατρίδα σου, ἀκόμα καὶ καταστραμμένη, εἶσαι ἄξιος νὰ ζήσης ἐλεύθερος. Μείνε στὴν πατρίδα σου, παιδί μου.

15. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
 τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
 σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
 ποὺ μὲ βιά μετροῦει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
 καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
 χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες,
 πικραμένη, ἐντροπαλή,
 κι ἓνα στόμα ἐκαρτεροῦσες,
 ἔλα πάλι, νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργειε νᾶλθῃ ἐκεῖν' ἡ μέρα
 καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
 γιατί τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
 καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σζλαβιά.

Δυστυχής! Πασηγορία
 μόνη σοῦ ἔμεινε νὰ λὲς
 περασμένα μεγαλεῖα,
 καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει, καὶ ἀκαρτέρει
 φιλελεύθερη λαλιά,
 ἓνα ἐκτύπας τ' ἄλλο χέρι
 ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά!

καὶ ἔλεες: πότε, ἄ! πότε βγάνω
 τὸ κεφάλι ἀπὸ τῶν ἔρμιαϊς;
 Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάντων
 κλάψαις, ἄλυσες, φωναῖς.

Τότε ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
 μὲς στὰ κλάῦματα θολό,
 καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
 πλῆθος αἷμα ἐλληνικό.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
 τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
 καὶ σὰν προῦτα ἀντρειωμένη,
 χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Δ. Σολωμός

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΚΥΚΛΟΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

I. 'Από τή ζωή τοῦ ὑπαίθρου

	Σελίς
1. Κατασκήνωση στήν ἀκρογιαλιά	7
2. Δέ σέ ξεχνῶ (ποίημα Ν. Δαμιράλη)	14
3. Στούς ἐλαιῶνες καί στά νυχτέρια τοῦ χωριοῦ	15
4. 'Η ἐλιά (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	19
5. Τί διηγεῖται μιᾶ βαλανιδιά γιά τή ζωή της	21
6. 'Ο κισσός (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)	25

II. 'Από τή ζωή τοῦ σπιτιοῦ καί τοῦ σχολείου 1948

7. Μιά συνεδρίαση	26
8. 'Ο τελευταῖος στήν τάξη	30
9. 'Η Μαρουλιῶ	37
10. 'Η Μαριγῶ (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου)	41

III. 'Ιστορίες γιά ζῶα

11. 'Η σκαντζοχερίνα μέ τὰ σκαντζοχεράκια της	43
12. Τό ὄρτύκι	46
13. 'Ο πόνος τῆς μάνας (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου)	49
14. Λελέκι καί σκουλήκι	51

Β' ΚΥΚΛΟΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

I. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ὑπαίθρου

	Σελίς
1. Χειμώνας (ποίημα Α. Φωτιάδη)	57
2. Τὸ χιόνι	58
3. Ὁ χιονάνθρωπος	60

II. Θρησκευτικὲς ἱστορίες

4. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς	64
5. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζυνοῦ)	67
6. Τὰ Χριστούγεννα τῆς μάνας	68
7. Χριστούγεννα τοῦ χωριοῦ (ποίημα Π. Βασιλικοῦ)	78

III. Ἀσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα

8. Τὰ κάρβουνα	78
9. Πόσοι εἶναι ποὺ μᾶς βοηθοῦν	81

IV. Ἡ ζωὴ στὴν κοινωνία

10. Ὁ μικρὸς εὐγενὴς	82
11. Ἕνας μικρὸς βιοπαλαιστὴς	85
12. Ἐλεημοσύνη (ποίημα Α. Παράσχου)	90

V. Ἱστορικὲς σελίδες

13. Στὴν ἀρχαία Σπάρτη	91
14. Πῶς πῆρε τ' ὄνομά της ἡ Ἀθήνα	96
15. Ἡ Ἀθηναῖα στὴν Ἀθήνα (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	99
16. Ἐπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ.	100
17. Ὁ ὄρκος τοῦ ἀρχαίου σιρατιώτη στὴν Ἀθήνα	106

Handwritten scribbles at the top left.

Σωπιδόστος

Υποθεσαστ

ΕΑΕΕΛΛΑΣ

Handwritten vertical text, possibly "Πρόσκληση"

Βελώνης

Βλανδύης

Σείον

024000019961

ΕΡΕΥΝΑ
ΚΑΙ
ΑΝΑΛΥΣΗ

Πρωτόκολλο

μετα-επιχειρήσεων

